

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**1015(H.1178-1179/M.1765-1766),1016(H.1195-1206/M.1780 -
1792),1017(H.1206-1207/M. 1791-1792) NUMARALI YOL ve
MENZİL DEFTERLERİNİN TRANSKRİPSİYONU ve
DEĞERLENDİRİLMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

GAMZE KARDAN

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ SİBEL KUNDAKÇI

KASTAMONU 2019

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**1015(H.1178-1179/M.1765-1766),1016(H.1195-1206/M.1780 -
1792),1017(H.1206-1207/M. 1791-1792) NUMARALI YOL ve
MENZİL DEFTERLERİNİN TRANSKRİPSİYONU ve
DEĞERLENDİRİLMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

GAMZE KARDAN

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ SİBEL KUNDAKÇI

KASTAMONU 2019

T.C
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TARİH BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS

**1015(H.1178-1179/M.1765-1766),1016(H.1195-1206/M.1780
1792),1017(H.1206-1207/M. 1791-1792) NUMARALI YOL ve MENZİL
DEFTERLERİNİN TRANSKRİPSİYONU ve DEĞERLENDİRİLMESİ**

GAMZE KARDAN

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Sibel KUNDAKÇI

Jüri Üyesi Doç. Dr. Ercan ÇELEBİ

Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Saim YÖRÜK

KASTAMONU- 2019

TEZ ONAYI

Gamze KARDAN tarafından hazırlanan "Menzil Teşkilatı ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberinde Bulunan 1015-1016-1017 Numaralı Menzil Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS / ~~DOKTORA TEZİ~~ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı	Doç. Dr. Ercan ÇELEBİ Kastamonun Üniversitesi	
Jüri Üyesi (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi Sibel KUNDAKÇI Kastamonu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Saim YÖRÜK Çankırı Karatekin Üniversitesi	

17/06/2019

Enstitü Müdürü Prof. Dr. Cevdet Yakupoğlu

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

GAMZE KARDAN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

1015(H.1178-1179/M.1765-1766),1016(H.1195-1206/M.1780 1792),1017(H.1206-1207/M. 1791-1792) NUMARALI YOL ve MENZİL DEFTERLERİNİN
TRANSKRİPSİYONU ve DEĞERLENDİRİLMESİ

Gamze KARDAN

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Tarih Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sibel KUNDAKÇI

1178-1207 (Miladi 1765-1792) tarihleri arasında tutulan yol izin kayıtları mevcuttur. Yol ve menzil defterlerinin amaç ve gayesi olan izin kayıtları sayesinde belirtilen tarihlerde kimlerin, hangi illere ne sebeple gittiği öğrenilmektedir. Çalışmada haberleşme ve ulaşım için gerekli unsur olan menzil teşkilatı ve görevlileri, menzil teşkilatının bozulması ve ıslahı hakkında bilgi verilmiştir. Yol ve menzil defterlerinin ışığında kişi ve şehir adları hakkında bilgilere ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Menzil, ulak, in' am hükmü, posta, yol ve menzil defteri

2019, 144 sayfa

ABSTRACTMaster Thesis

1015 (H.1178-1179 / M.1765-1766), 1016 (H.1195-1206 / M.1780-1792), 1017 (H.1206-1207 / M. 1791-1792) TRANSCRIPTION OF ROAD AND RANGE BOOKS and EVALUATION

Gamze KARDAN
Kastamonu University
Institute for Social
Science Department of
History

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Sibel KUNDAKÇI

There are records of road permits held between 1178-1207 (Gregorian 1765-1792). The purpose and purpose of the road and range of records, thanks to the permission records, who went to which provinces, for what reason is learned. In this study, information about the range organization and its officers, which are necessary for communication and transportation, and the deterioration and rehabilitation of the range organization are given. Information about the names of the people and the city was obtained in the light of the road and range books.

Key words: Range, messenger, tatar, building order, post, road and range book, road permit

2019, 144 pages

ÖNSÖZ

Bu çalışmada yol ve menzil defterlerinin transkripsiyonu ve değerlendirilmesinin yapılması düşünülmüştür. Tez iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde menzil teşkilatı hakkında genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise yol ve menzil defterlerinin transkripsiyonu, belge özetleri ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

Yol ve Menzil Defterleri 33 sayfadan ibaret olup Hicri 1178-1179/ Miladi 1765-1766, Hicri 1195-1206/ Miladi 1780-1792 ve Hicri 1206-1207/ Miladi 17891-1792 yıllarını kapsamaktadır. 3 mükerrer sayfa tespit edilmiştir. Defter divani yazı çeşidiyle yazılmıştır. Bu nedenle okunmasını zorlayıcı etken olmuştur. Belgede okunamayan kelimeler (...) biçiminde gösterilmiş, okunup emin olunamayan kelimelere (?) işareti konulmuştur. Sayfaların numarası olmadığı için belge 1, özet 1 şeklinde numara verilmiştir.

Çalışmamda desteğini esirgemeyen danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sibel Kundakçı' ya teşekkürü bir borç bilirim. Belgelerin okunmasında yardımcı olan, engin bilgilerle desteklerini esirgemeyen Sayın Mehmet Ahlatcı ve Arif Torun' a teşekkürlerimi, hayatımın her anında yanımda olan, her anlamda benden desteğini esirgemeyen annem Nurten Kardan ve babam Kamil Kardan' a sonsuz şükürlerimi sunuyorum.

Gamze KARDAN

Kastamonu. Haziran, 2019

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	I
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR	VI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1. MENZİL TEŞKİLATI	4
1.1. Menzilhanelerin Tesisi	7
1.2. Anadolu ve Rumeli Yol Ağı	9
1.3.1. Rumeli Yol Şebekesi.....	10
1.3.2. Anadolu Yol Şebekesi.....	11
1.3. Menzilhanenin Çeşitleri ve İşleyişi.....	12
1.4. Menzilhanelerin Görevlileri.....	16
1.5. Menzilhane İşleyişinin Bozulması ve Islahat Çalışmaları	19
İKİNCİ BÖLÜM.....	24
2. 1015 NOLU H.1178-1179/M.1765-1766 TARİHLİ YOL VE MENZİL DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU	24
2.1. 1015 Nolu H.1178-1179/M.1765-1766 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Değerlendirilmesi.....	70
2.2. 1016 Nolu H.1195-1206/M.1780-1792 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Transkripsiyonu	71
2.2.1. 1016 Nolu H.1195-1206/M.1780-1792 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Değerlendirilmesi.....	120
2.3. 1017 Nolu H.1206-1207/M.1791-1792 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Transkripsiyonu	122
2.3.1. 1017 Nolu H.1206-1207/M.1791-1792 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Değerlendirilmesi.....	134
SONUÇ	135
KAYNAKLAR	138
EKLER.....	140
EK 1. Osmanlı Devleti' nde Ana Yolları Gösteren Harita.....	140

EK 2.“1015 Numaralı Defter Örneği”	141
EK 3. “1016 Numaralı Defter Örneği.”	142
EK 4.“1017 Numaralı Defter Örneği.”	143
ÖZGEÇMİŞ	144

KISALTMALAR

T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
A. YML. D.	: Bâb- 1 Asâfi Yol ve Menzil Defteri
BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
BOAR.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi
D.I.A.	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
H.	: Hicri
M.	: Milâdi
NO.	: Numara
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
m.	: Aynı tarih
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
vb.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Ulaşım ve haberleşme insanların gerek duyduğu ihtiyaçlarının başında gelmektedir. Bu amaç doğrultusunda insanlar, tarihin ilk çağlarından itibaren haberleşme için çeşitli araç ve gereçleri kullanmışlardır. Bilindiği üzere dumanla haberleşme yapıldığı gibi yansıma yapabilecek parçaları, güneşe tutarak istediği tarafa varlığını belli etme ve hızı sayesinde tercih edilen güvercinde haberleşme için kullanılmıştır.

Osmanlı Devleti'nden önce kurulan devletler ve beyliklerde haberleşmeye önem verilmiştir. Devletlerin haber getirip götürülen kişi ve kuruma ihtiyacı her zaman olduğu gibi bu iş için oluşturdukları kurumlarda aşikârdır. Yam, berîd¹ adını alan haberleşme sistemi devletlerin birbirinden etkilenmesi sonucu kurulmuş ve gelişmiş olduğu tahmin edilmektedir.

Osmanlı Devleti'nin haberleşme sistemini kesin olarak kimden aldığı bilinmezken, geliştirmek için çeşitli ıslahatların ve denetimlerinin yapıldığını yapılan çalışmalardan öğrenebilmekteyiz.

Menzil iki konak arası yol anlamına gelmekle, menzillerin kurulduğu çevre ile de özel olarak ilgilenilmiştir. Osmanlı Devleti gibi geniş ülke topraklarına sahip olan bir devletin merkez ile taşra arasındaki irtibatın sağlanması için yollar üzerinde menzilhaneler kurması gereklidir. Bu yüzden ülke toprakları Anadolu Yol Ağı ve Rumeli Yol Ağı şeklinde ayrılmıştır.

Menzilhaneler sadece haber getirilip götürülen yerler ve askeri amaçla kullanılan alanlar olarak adlandırmak yanlış olacaktır. Ülke içinde belirli istikamet ve yollar üzerinde at ve insan gücüne dayalı olarak kurulmuş olan bu haberleşme ağından askeri amaçlardan başka, devletin ve halkın her türlü işlerinde iç ve dış ticaretle de faydalanılmıştır. Ayrıca, bu örgüt elemanları bazen düşman ülkesi içinden topladıkları önemli bilgileri de ivedilikle merkeze ulaştırmışlardır.²

Osmanlı Devleti gibi sürekli savaş halinde olan bir devletin, askerinin yiyecek ve konaklama ihtiyacının karşılanması amacıyla menzilhanelerden faydalanılmıştır.

¹ İbrahim Harekât, "berîd", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C.5,1992 İstanbul, s. 498-501.

² Necdet Aysal, "Çöküşten Mütarekeye Osmanlı'da Haberalma", **Atatürk Yolu Dergisi**, A.Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 2007, S.40, s.526.

Resmi devlet elçilerinin yol güvenliğinin sağlanmasında yine menzilhaneler büyük önem arz etmiş ve menzilhanelerde panayırlar düzenlenmiş olması da menzilhaneleri sosyal konumda aktif rol olmasını sağlamıştır.

Haber getirip götüren kişilere Osmanlı Devleti' nde ulak denilmiştir. Ulaklar dayanıklı ve güvenilir kişilerden seçilmiş olmakla, ulakların himayesine de beygirler verilmiştir.

Ulaklar beygirler sayesinde haberi bir yerden başka bir yere seri şekilde iletmiştir. Menzilhanelerin idaresini yapan görevliler olduğu gibi menzilhane beygirleri ile ilgilenen özel görevliler bulunmaktadır.

Menzilhaneler çok iyi bir şekilde koordine edilsede, işleyişin zaman geçtikçe bozulması kaçınılmazdır. Menzilhaneler için bir takım ıslahatlar yapılmış fakat yapılan ıslahatlarda sadece menzilhane işleyişine değinilmiştir.

Yeni sistemler getirme çabasıyla uğraşmış ne yazık ki kişilere ıslahat yapılması ön görülmemiş ve menzilhanelerin işleyişinin bozulması yerini günümüzdeki posta teşkilatına bırakmıştır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan yol ve menzil defterleri ülke yolları ve bu yolları kullanan kişilerin kayıtlarını içermektedir.

Menzil teşkilatı ve yol ağları hakkında pek çok çalışma yapılmıştır. Genellikle menzil teşkilatının ne olduğu ve şehir menzilhaneleri konu olarak işlenmiştir. İlk olarak Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu' nun (2014) yılında basılmış olan Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller) adlı kitabı menzil ve menzilhaneler konusunu detaylı bir şekilde ele almıştır.

Çalışmaların ana kaynağı olan eserde, menzilhane adları ve birbirine olan uzaklıkları konu edinildiği gibi, menzilhanelerin bozulma sebepleri ve yapılan ıslahat çalışmalarına değinilmiştir.

Bir diğer çalışma olan; Doç. Dr. Cemal Çetin' e ait (2011) yılında Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisinde yayımlanan " Osmanlı Devleti' nde Ulaşım ve İletişimin Örgütlenmesi" adlı makale, Menzilhane

çalışanlarının seçilmesinde etkili olan kadro ve görevlilerin hizmet sürelerini konu edinmiştir.

Doç. Dr. Sema Altunan' ın (2002)'Osmanlı Devleti' nde Haberleşme Ağı: Menzilhaneler'' adlı makalesi Türkler Ansiklopedisinde yayınlamış olup içeriğinde menzillerin tesisi, kurulması, yolların tanımı, menzilhanelerin görevleri, işleyişi, görevlileri, masrafları ve bozulması konularını barındırmaktadır.

İzzet Sak ve Cemal Çetin'in (2004) XVII. ve XVIII. yy' da Osmanlı Devletinde Menziller ve Fonksiyonları: Akşehir Menzilleri Örneği; menziller ve fonksiyonları ele alınırken, Örnek olarak Akşehir menzilleri işlenmiştir.

Akşehir' in menzil yolunda önemi üzerinde durulmuştur. Bu makale, araştırmacıları şehir menzilleri üzerinde inceleme yapmaya teşvik etmektedir.

Yrd. Doç. Dr. Faris Çerçi' nin (2003) yılında yayınlanmış ''Haberleşme Hizmetleri ve Osmanlı Devleti' nde Ulak Organizasyonu: Gelibolulu Mustafa Âli' nin Bu konudaki Görüşleri'' adlı makalesinde; haberleşmenin ne olduğu, ilk zamanlardan itibaren nasıl gerçekleştiği ile ulakların özelliklerini anlatır. Gelibolulu Mustafa Âli' nin de eserinden aldığı alıntılarla ulakların nasıl seçildiği ve işleyiş tarzları, ulakların ne iş yaptığı ve zamanla nasıl sorunlar çıkartarak zulüm adını aldığı üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızda ilk bölümü oluşturan menzil teşkilatı ve içeriği önceki çalışmaların incelenmesi vasıtasıyla elde edilen bilgilerle hazırlanılmıştır. Çalışmamızın ikinci bölümü olan 1015, 1016 ve 1017 numaralı yol ve menzil defterlerin incelenmesi tarafımdan yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde menzil tanımı yapılarak menzilhanelerin tesisi ve işleyişi, nerelerde kurulduğu, hangi yolların kullanıldığı, menzilhanelerin görevlilerinin kimler olduğu ve menzilhanelerin ıslahatı konularına değinilmiştir. Birinci bölüm araştırma içerikli olup, faydalanılan kaynaklar belirtilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan kısımda ise; Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan 1015, 1016 ve 1017 numaralı Yol ve Menzil Defterinin transkripsiyonu ve genel bir değerlendirme yapılmıştır.

33 sayfalık defterde 1015 numaralı defter; Rumeli ve Anadolu'da 1178 ve 1179 tarihleri arasında tutulan kişilere verilen seyahat izinleridir. 1016 numaralı defter ise tüccarlara verilen yol izinlerini ve hükümleri içermektedir. 1017 numaralı defterde yine yol izinleri yazmakla birlikte içerisinde hükümlerde bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MENZİL TEŞKİLATI

Kelime olarak; konak, iki konak arası, bir konak yol, merhale, ikamet olunan yer, tatar konağı, posta ve posta tatarları beygirlerinin bulunduğu yer anlamına gelen menzil, Osmanlılarda daha çok devlete ait resmi haberleşmeyi sağlayan posta teşkilatı için kullanılmıştır.³

İnsanlığın doğuşundan günümüze kadar haberleşme ve ulaşım en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanların toplum halinde yaşamaya başlaması devletlerin kuruluşunu zaruri hale getirmiştir.

Kurulan devletler, mesafe ve coğrafi şartlara göre yüksek yerlerde ateş yakarak, dumanla, aynayı güneşe tutup yansıtarak, davul veya tamtamlar, barut kullanarak, güvercinle, kervanlar veya yolcular vasıtasıyla, atlı habercilerle haberleşmeyi sağlamışlardır.⁴

Haberleşme sistemi Osmanlı Devletinde de görülmüş, Osmanlı Devleti bu sistemi Menzil Teşkilatı adıyla kurduğu posta teşkilatı ile yürütmüştür. Kurduğu bu teşkilatı kimden esinlenerek oluşturduğu kesin olarak bilinmemektedir.

Osmanlı Devletinden önce kurulan devletlerin posta teşkilatlarını inceleyecek olursak; bu teşkilatın Roma İmparatorluğundan önce de tesis edildiği görülmektedir. İran İmparatorluğu'nun posta teşkilatı incelendiğinde Roma İmparatorluğu'nun teşkilatını taklit ettikleri görülmektedir. Aynı şekilde Bizanslılarda Roma İmparatorluğu'nun posta teşkilatını devam ettirdiği görülmüştür.⁵

³ Yusuf Halaçoğlu, *Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme(Menziller)*, İlgü Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014. Halaçoğlu, "menzil"; *T.D.V.İ.A.C.* 29, Ankara 2004, s. 159.

⁴ Hüdayi Şentürk, "Osmanlılarda Haberleşme ve Menzil Teşkilatı'na Genel Bir Bakış", *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, Cilt: XIV, S. 445.

⁵ Halaçoğlu, a. g. e, s. 7-8.

Emevilerin posta teşkilatı, II. Ömer Dönemi' nde İslam İmparatorluğu'nun sınırlarının genişlemesiyle, irtibatı sağlamak amacıyla kurulmuş olup kimi taklit ettiği bilinmemektedir.

Abbasiler, bu teşkilata kuruluşlarından itibaren büyük önem vermişlerdir. Hatta anayollar üzerine menzil noktaları tesis ederek buralara Beridi Katarlar tahsis ederek teşkilatı geliştirmişlerdir.⁶

İran, Emevi ve Abbasilerin kurdukları posta teşkilatı genel olarak birbirine benzemekte fakat bu devletlerin teşkilatlarını tesis ettiğinde kimi, hangi devleti taklit ettikleri kesin olarak bilinmemektedir.

Memlükleri incelediğimizde Baybars tarafından berit teşkilatına önem verilmiş, asayişin sağlanması için belli aralıklarla ve tehlikeli yerlerde kervansaraylar yaptırmıştır. Posta işlerinin amiri, Sahib Divan al İnşa veya Katib al Sırr adı verilen bir kişinin elinde olup, bütün tayinler onun tarafından yapılırdı. Yola çıkan postacının, ulaklık alameti olmak üzere sarı ipek bir kurdela ile boynuna üstü yazılı bakır veya gümüş bir levha takılırdı. Bu usulün Moğol Devletlerindeki basyaların bir taklidinden ibaret olduğunu söylemek gerekir.⁷

Moğol Devleti'nde ise sınırlarının genişlemesiyle merkez ile eyalet arası haberleşmenin kesintisiz ve hızlı bir şekilde yapılması için yam teşkilatını tesis edip geliştirdiği görülmektedir. Bu sayede ülkenin tüm yolları güvenlik altına alınmıştır.

Moğol İmparatorluğunun hakîm olduğu sahalarda kurulan Türk Devletlerinde yam ve ulak teşkilatlarını devam ettirmekle birlikte, bu devletlerde posta teşkilatlarının yanı sıra sâ'i, kâsıd ve peyk⁸ gibi koşucu habercilere ve casus şebekelerine de rastlanmıştır.⁹

Selçuklu Devletleri' nde haberleşme için Divan-ı Berid müessesesi kurulmuş, görevli bakanına Sahib-i Berid adı verilmiştir. Sahib-i Berid'ler güvenilir kişilerden seçilmiş olup, bu kişilerinde vilayetlerde yine kendilerine ait memurları bulunmaktadır.

⁶ Halaçoğlu, a.g.e, s. 8.

⁷ Halaçoğlu, a.g.e s. 10.

⁸ peyk için bkn; haber ve mektub getirip götürən, Yeniçeri teşkilâtında atlıların yanı başında koşarak giden kimse. Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara 2012, Merçil Erdoğan, 'peyk', **T.D.V.İ.A.** C.34, İstanbul 2007,s. 263.

⁹ Halaçoğlu, a.g.e, s. 12-13.

Selçuklu sultanları “*sâhib-i haber*” vasıtasıyla ülkede olup bitenleri kısa sürede öğreniyorlardı. Ancak Sultan Alparslan casusların yanlış bilgiler getirerek dostu düşman, düşmanı dost gösterebileceği ve ahlâka ters olduğu düşüncesiyle veziri Nizamü’l-Mülk’ün karşı çıkmasına rağmen bu teşkilâtı kaldırmıştır.¹⁰

Osmanlı Devletinden önce kurulmuş olan çoğu devletin, bu teşkilata oldukça önem verdiği, kurdukları teşkilatların benzerlik gösterdiği fakat birçok devletinde kimden esinlenerek bu müesseseleri oluşturdukları bilinmemektedir. Kurulan müesseseler döneminin en üst seviyesine getirilmeyi bir amaç gayesi olarak edinilmiştir.

Osmanlı Devleti’nde ise haberleşme ilk önce ulaklarla ve ulak hükmü yoluyla sağlanıyordu.¹¹ Devletin sınırlarının genişlemesiyle birlikte merkez ve eyaletler arasında düzenli bir haberleşme ağı kurma ihtiyacı ortaya çıkmış ve XVI. yy. sonlarına doğru menzilhaneler gelişmeye başlamıştır.¹²

Menzil teşkilatı vasıtasıyla yapılan haberleşme denilince anlaşılması gereken, merkez ve taşra arasında idari irtibatın sağlanmasıdır. Zira hiçbir kaynakta, menzil teşkilatının sivil haberleşme için tesis olunduğuna ya da sonradan bu amaç için kullanıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır.¹³

Osmanlı Devleti menzil teşkilatı, Memlûk ve İslam Devletleri’nde ki berîd ile Moğol ve İlhanlılardaki yâm teşkilatlarından örnek alınarak meydana getirilmiştir. Osmanlı Devleti zamanında XVI.yy’ dan itibaren ana yollar üzerinde emniyet ve nizamın sağlanması için büyük çaba harcanmış, konaklama noktaları imar edilerek, hiçbir teşkilatla kıyaslanmayacak derecede sosyal, iktisadi ve siyasi hayatı doğrudan etkisi altına alan bir posta teşkilatı kurulmuştur.

Bu doğrultuda merkez noktalarındaki bayındırlık faaliyetleri için büyük bir çaba harcamış, kendinden önce kurulmuş olan devletlerin yaptığı yollarda imar çalışmalarını yapmıştır.

¹⁰ Cemal Çetin, ‘‘ Anadolu’ da Faaliyet Gösteren Menzilhaneler 1690-1750’’, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, 2009.

¹¹ Halaçoğlu, a.g.e, s. 7.

¹² Sema Altunan, ‘ ‘Osmanlı Devletinde Haberleşme Ağı Menzilhaneler’’,Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, Cilt: X. s. 1694.

¹³Cemal Çetin, ‘ ‘Osmanlı Devleti’ de Ulaşım ve İletişimin Örgütlenmesi’’, Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 5, s.18.

1.1. Menzilhanelerin Tesisi

Osmanlı Devleti, aldığı kararları eyaletlerine ulaştırmak, devlet işlerinde bir aksaklık olmaması adına, merkez ile taşra arasındaki irtibatı sağlamak amacıyla menzilhaneler kurmuştur.

Kurulan menzilhaneler sayesinde devletin aldığı kararlar taşrada eyalet, sancak ve kazalardaki ilgili görevlilere iletilmiş, iletilen kararlar bu teşkilat sayesinde yürürlüğe konulmuştur.

Menzil teşkilatı sayesinde alınan kararlar ilgili yerlere zamanında ulaştırılarak gerekli koordinasyon sağlanmıştır. Bu sistemin sorunsuz işlemesi için ana yollar üzerinde belli aralıklarla menzilhaneler kurulmuş, menzilhanelerin kurulması için coğrafi şartlar, yolların işlek olup olmaması, bölgenin nüfus yoğunluğu ve seferin yapılacağı yer-yön gibi durumlar göz önünde bulundurulmuştur.

Menzilhaneler genellikle 6 ile 12 saatlik mesafelerde (yaklaşık 40- 70 km) kurulmuş, nüfus yoğunluğunun az olduğu yerlerde menzilhaneler arası mesafe 24 saate kadar çıkmıştır.¹⁴

Menzilhaneler kurulurken normal dönemlerde ulakların sıkıntı çekmemesi ve seri haberleşmesini sağlamak maksadıyla iki menzil arasındaki mesafe ayarlanırdı. Ayrıca ordunun dinlenmesi, iaşe akışının sorunsuz bir şekilde sağlanması için bu mesafeye özellikle dikkat edilmiştir.

Bunun yanı sıra menzil olmayan bir yer gerekli görünen durumlarda menzilhaneye çevrilebiliyor, mevcut olan menzilhaneler de gereksiz görüldüğü anda hizmet dışı bırakılabilmektedir.

İki menzil arası mesafe menzilin kurulduğu konuma göre farklılık göstermiştir. Bu mesafeye etki eden faktörler; coğrafi şartlar, bölgenin güvenliği ve menzili idare edebilecek yerleşimlerin varlığıdır. Osmanlı Devleti de iki menzil arasında ki mesafeyi bu ilkeleri esas alarak oluşturmuştur.

¹⁴Altunan, *a.g.m*, s. 1694.

İlk defa 1594-95 yılında menzilhanelerin isimleri, birbirine olan uzaklıkları ve bu menzilhanelerin İstanbul'a olan uzaklıklarının kaydedildiği, son olarak da 1843'te Redif askerlerinin kurulması sırasında aynı türden menzil noktaları ve mesafelerini gösteren bir cetvelin düzenlendiği bilinmektedir.¹⁵

Bazı menzilhaneler konumları itibariyle vazgeçilmez olup, devletin müdahalesi ve desteğiyle varlıklarını sürdürebilmişlerdir. Yine menzil beygirlerinin fiziksel performansı ve dayanıklılıkları da menzilhaneler arası mesafenin belirlenmesinde etkili olmuştur.¹⁶

Menzilhanelerin buldukları yerler kimi zaman bir kuyu, çeşme, namazgâh, köprü, han ile vurgulandığı gibi kimi zamanda adeta yeni bir şehrin kurulması veya eski bir şehrin menzil ihtiyaçları doğrultusunda yeniden imara açılması şeklinde gerçekleştirebiliyordu.¹⁷

Osmanlı Devletinde genel olarak menzilhane kurulması, ulakların sıkıntı çekmemesi, sefer esnasında ordunun dinlenebilmesi ve sıkıntı yaşamaması, beygirlerin gücünü toplaması için kurulmuştur. Ayrıca menzilhanenin konumu, yol durumu ve bölgenin durumu da tesisi esnasında etkili olmuştur.

Osmanlı Devleti, fethettiği bölgelerde güvenilir bir kişiyi menzilhanenin şartları göz önünde bulundurularak kurulması için memur edilirdi.¹⁸Fethedilen yerle merkez arasındaki irtibatı sağlamak ve merkezin hüküm ve kararlarını bildirmek amacıyla menzilin tesisi gerekli bir ihtiyaçtır.

Normal zamanlarda bir yerin tayin edilmesi, o bölgede bulunan menzilhanelerin arzlarıyla olduğu gibi, kaza ve sancak kadısının arzı ve devletin tasdiğiyle de gerçekleşmiştir. Buna örnek olarak 1723-24'de Tosya ve Osmancık menzilhaneleri, menzilleri arasının 18 saat olması yüzünden ulakların sıkıntı çektiklerini bildirerek uygun bir mevkide 20 beygirden meydana gelen bir menzil kurulmasını arz etmişlerdi. Devlette İran Seferi sonunda kaldırılmak şartıyla bu isteği kabul

¹⁵Cemal Çetin, '*İşlevleri ve özellikleri Bakımından Konya Menzilleri (XVII. - XVIII. Yüzyıllar)*', **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, sayı: 21, s. 302.

¹⁶Çetin, '*Ulaşım ve İletişimin Örgütlenmesi...*', s. 18.

¹⁷M. Fatih Müderrisoğlu, '*Menzil Kavramı ve Osmanlı Devleti'nde Menzil Yerleşimleri*', **Türkler Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, Cilt: X, s. 1707.

¹⁸ Halaçoğlu, a.g.e, s. 14.

etmiştir.¹⁹ Menzilhanelerin bulunmadığı ancak ulakların uğramak zorunda kaldıkları mahallerde o mahallerin ahalisi ulaşın ihtiyacını karşılamak zorunluluğu vardır.

Kısacası menzilhanenin tesisi için gerekli olan bütün şartların sağlanması esas alınıyordu. Daha çok insanların ve hayvanların sıkıntı çekmemesi, yolların güvenli olması, ahalisinin menzilhane ile ilgilenebilecek güçte olması tesis için yeterli nedenlerdir.

1.2. Anadolu ve Rumeli Yol Ağı

Osmanlı Devleti gibi 3 kıtaya hüküm sürmüş bir devletin merkezi ve eyaletleri arasındaki irtibatın sağlam ve güvenilir olması gerekmektedir. Yollar üzerinde menzilhaneler kurarak Osmanlı Devleti yollarını işlek hale getirmiş ve geniş bir yol ağı haritası oluşturmuştur.

Bu yollar merkezden diğer vilayetlere, vilayetlerden de merkeze haberleşme olanağı sağlamıştır. Ordu için de büyük arz önem eden bu yollar sefer esnasında ordunun hem haber hem de iâşe ihtiyacını giderme, dinlenme yeri idi.

Osmanlı Devleti bir bölgeye menzilhane tesis edeceği zaman yolların durumunu göz önünde bulundurmuştur. Geniş yol ağını Anadolu ve Rumeli olarak ikiye ayırmış her kolu da kendi içinde sağ, orta ve sol kol olarak adlandırmıştır. Yollar ana yol ve tali yolların birleşimiyle oluşmuştur.

Osmanlı Devleti'nin sınırları Asya, Avrupa ve Afrika'ya kadar genişlediği için ulaşım ve yol şebekesi iki alt başlıkta incelenir.

Osmanlı yol şebekesi hangi tarihte kesin olarak ana hatlarıyla oluştuğu bilinmese de İstanbul'un Fethi (1453), Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran (1514), Mercidabık (1516) ve Ridaniye (1517) Seferleriyle Kanuni Sultan Süleyman'ın Batı ve Doğu'ya yaptığı seferler sonrasında ülke topraklarının genişlemesi, başkent ile eyaletler arasındaki bağlantıyı sağlama amacına yönelik olarak şekillendiği kabul edilebilir. Osmanlılar, yeni topraklar fethetme politikasına uygun olarak önce mevcut eski tarihi yollardan

¹⁹ Halaçoğlu, a.g.e, s. 14-15.

yararlanmış ve bu yollar üzerinde önemli derecede yol bakımı ve tamiri yapmışlardır.²⁰

1.2.1. Rumeli Yol Şebekesi

Asya ve Avrupa arasında başka bir deyişle doğu ile batı arasında irtibatın sağlanması açısından Rumeli ve Balkan toprakları stratejik bir konuma sahipti. Batı Karadeniz ve Kırım'a, Balkan'lar ve Orta Avrupa ile Yunanistan ve Adriyatik Denizini birbirine bağlayan üç ana yolla, bu yollarla bağlantılı ikinci derecede tali denilen ara yollar mevcuttu.²¹

Rumeli yol şebekesi kendi içinde sağ kol orta kol ve sol kol olarak ayrılır. Sağ kol İstanbul'dan Vize, Kırklareli, Prevadi, Karasu, Babadağı, İshakçı, Akkırman yoluyla Özi ve Kırım'a; Orta kol İstanbul, Silivri, Edirne, Filibe, Sofya, Niş, Yagodina üzerinden Belgrad'a; Sol kol ise İstanbul, Tekirdağ, Malkara, Firecik, Dimetoka, Gümilcine, Pravişte, Lanzaka, Yenişehir, İzdin yoluyla İstefe'ye giderdi.²²

Rumeli yol şebekesi içinde en önemli olan yol Orta kol güzergâhıdır. Bu yola tarihin ilk zamanlarından beri önem verilmiştir. Romalılar zamanında Belgrad'ı İstanbul'a bağlayan yola Via Militaris adı verilmiştir. Ana yol üzerinde castrumlar(korumalı askeri şehir) sayesinde yolun hem güvenliği hem de çeşitli askeri, sosyal ve ticari ihtiyaçlar karşılanmakta idi. Orta kol güzergâhı ikinci en parlak dönemini Osmanlılar zamanında yaşamıştır. Balkanlar'ın belkemiğini oluşturan Orta yola hakîm olmak özellikle balkan Yarımadası'nın büyük bir bölümü üzerinde stratejik, ekonomik ve politik egemenlik kurmak demektir. Osmanlı Döneminde de birinci derecede askeri (sefer) amaçlı olan yol, ticari, haberleşme ile hac ve seyahat amacıyla yoğun kullanılmakta idi.²³

Osmanlı Devleti bu yol üzerindeki konaklama noktalarını yani menzilhanelerin bir kısmını ihtiyaç duyduğunda hizmete açmış, bir kısmını da ihtiyaç olmadığına hizmete kapatmıştır.²⁴

²⁰ Müderrisoğlu, a.g.m, s. 1708.

²¹ Müderrisoğlu, a.g.m, s.1709.

²² İzzet Sak, Cemal Çetin, 'XVII. ve XVIII. Yüz yıllarda Osmanlı Devleti' nde Menziller ve Fonksiyonları: Akşehir Menzilleri Örneği', *Türkiyat araştırmaları Dergisi*, sayı: 16, s. 182.

²³ Müderrisoğlu, a.g.m, s. 1710.

²⁴ Altunan, a.g.m, s. 1694.

Osmanlı kuruluşundan itibaren yayılma politikasının içinde bulunduğu Balkan topraklarında ki önemli görülen yerlere menzilhane kurmuş bunun için mevcut yollar üzerinde bakım ve onarım çalışmaları yapmıştır. Bu sayede merkez ve Rumeli topraklarında irtibat sağlanmıştır.

1.2.2. Anadolu Yol Şebekesi

Osmanlı Devletinin sınırlarının en geniş olduğu 16. ve 17. yy' da İstanbul ile taşrayı birbirine bağlayan altı ana yoldan üçü de Anadolu Yol Şebekesi ile bağlantılıdır. İstanbul'u Anadolu ve Anadolu üzerinden Kafkasya, İran, Irak, Suriye, Kutsal topraklar ve Mısır'a bağlayan bu yolda gerektiği kadar tali yollarla da diğer merkezlere bağlanmakta idi Osmanlı döneminde Anadolu'da yaşam genellikle yol şebekeleri üzerindeki şehir ve menziller ile bu yolların ulaştığı limanlarda yoğunlaşmıştır.²⁵

Osmanlı Devleti Anadolu'da kendinden önce ki devletlerden kalan yolların bakımını yapmış, gerekli olan önemi göstermiştir. Tahribata uğramış yollarda imar çalışmaları yapmış özellikle Anadolu yol şebekesi içinde yer alan sağ kol yollarına büyük önem vermiştir. Anadolu Yol Şebekesinde sağ kol güzergâhını surre alayları, hacı kafileleri için emniyetli rahat bir yol ve dinlenme alanı haline getirmiştir.

Anadolu yol şebekesinin Sağ kolu; İstanbul, Gebze, İzmit, İznik, Yenişehir, Bozöyük, Eskişehir, Seyidgazi, Iğın, Konya, Adana, Belen, Karamut üzerinden bir yol Halep'e ana yol ise Antakya'dan devam ederek Şam oradan da Mekke ve Medine'ye uzanmaktaydı.²⁶

Orta kol; İstanbul, Gebze, İzmit, Bolu, Tosya, Merzifon, Tokat, Sivas, Malatya, Harput, Diyarbakır, Nusaybin, Musul, Kerkük üzerinden Bağdat ve Basra yoludur.²⁷

Bu yol ağı, merkezle taşra arasındaki haberleşmeyi sağlayan önemli yoldur.

Sol kol; Merzifon'a kadar orta kol güzergâhını takip eden yol, daha sonra Lâdik, Niksar, Şebinkarahisar, Kelkit, Aşkale, Erzurum, Kars yolunu takip ederek Tebriz'e gitmekteydi.²⁸

²⁵ Müderrisoğlu, *a.g.m.*, s. 1710.

²⁶ Müderrisoğlu, *a.g.m.*, s.1711.

²⁷ Müderrisoğlu, *a.g.m.*, s. 1711.

Kafkasya ile irtibatın sağlandığı yol olarak nitelendirebiliriz. Sol kol güzergâhı orta kol güzergâhı yollarını ortak kullandıkları için bu yol üzerindeki menziller ve işleyiş daha donanımlı hale gelmiştir.

Anadolu Sağ Yolunun İstanbul, Şam arası, Rumeli Orta Yolunun İstanbul, Edirne arası gibi yoğun kullanımından dolayı banilerin²⁹ eliyle külliye ya da anıtsal tek yapı ölçeğinde imar edilmiş ve zaman zamanda onarımları yapılmıştır.³⁰ Surre alaylarının ve hac yolunun Sağ kol yol güzergâhından geçmesi yol üzerindeki menzilhanelerin yanında cami, mescit, namazgâh, han, çeşme, kuyu, köprü gibi tek ya da küçük bir imara sahne olmuştur.³¹

Menzil külliyelerinin en güzel örneklerine bu yollar üzerinde rastlanır fakat tahrip olan yollardan dolayı günümüze çoğu ulaşamamıştır.

1.3. Menzilhanelerin Çeşitleri ve İşleyişi

Osmanlı Devleti'nde menzilhaneler ilk zamanlarda merkez ile taşra arasındaki haberleşmeyi sağlamak amacıyla kurulup, kullanılmış olsa da daha sonraları ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli şekillere bürünmüştür.

Osmanlı Devleti'ne gelen elçilere hizmet vermek, devlet için mühim işlerin idaresi ile görevlendirilen devlet adamlarının ihtiyaçlarını gidermek, sürekli sefer halinde olan ordunun iâşe, kalacak, dinlenebilecek, beygir temininde bulunabilecek ve hacıların uzun süren hac yolunda zarar görmeden gidip gelmelerini sağlamak amacıyla menzilhaneler kurulmuştur.

Bu bağlamda menzilhaneleri değerlendirecek olursak; devlet tarafından önemli devlet işleri için, yabancı elçilerin rahat bir şekilde ülkeye gelebilmesi, hacı adaylarının işlerine yaraması ve asıl en önemlisi askeri faaliyetler amacıyla belirli statüde belirli yerlerde ve belirli kişilerin idaresi altında ulaşım ağının sistematik çalışması diyebiliriz.

Osmanlı Devleti, bir yere tâyin ettiği kişinin gideceği yere bir an önce güvenle varması, elçilerin korunması ve ağırılanmasında menzillerden faydalanmıştır. Bu gibi

²⁸ Müderrisoğlu, *a.g.m.*, s. 1713.

²⁹ bani için bkz; kurucu, yapan, yapıcı, yaptırıcı, binâ eden. Devellioğlu, *a.g.e.*

³⁰ Müderrisoğlu, *a.g.m.*, s. 1714.

³¹ Sak, Çetin, ''XVII. ve XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti' nde Menziller...'' , s. 179.

durumlarda elçi ve devlet adamlarının her konakladıkları menzil noktalarında yaptıkları masraflar kaza halkı tarafından karşılanmıştır.

Ancak yabancı devlet elçilerine verilen menzil beygirlerinin ücretleri genellikle mîrî hazineden ödeniyordu.³²

Taşradan toplanan vergilerin zamanında ve güvenli bir biçimde İstanbul'a ulaştırılması büyük ölçüde menzilhanelerden sağlanan beygirler vasıtasıyla yapılmaktaydı.³³ Fermanlarla da bu kişilerin ihtiyaçlarının giderilmesi hususunda gerekenlerin yapılması sağlanmıştır.

Ordunun ihtiyaçları için kurulan menzilhaneler askeri menzil olarak adlandırılır. Osmanlı Devleti ordunun sefere çıkma ihtimalini göz önünde bulundurarak sefer yönü doğrultusunda genellikle yerleşim yerleri dışında, yol kenarlarında, suyun kolay ulaşılabilir olduğu yerlerde, dinlenme, iâşe ve temizlik gibi ihtiyaçlarını menzilhaneler aracılığıyla gerçekleştirmiştir.

Menzilhaneler kurulmadan önce, ordunun ihtiyaçları ilkel yollarla giderilmekte bu daha çok Cengiz Han zamanında Moğolların halkı yağmalaması şeklindedir. Halk bu ilkel yöntem yüzünden yerleşim yerlerini terk etmiştir. Menzilhanelerin kurulması, ordu için gerekli olan ihtiyaçları sistematik hale getirmiş ve başarılı olmasına neden olmuştur.

Menzilhanelerin işleyişinin iyi olduğunu Osmanlı'nın doğuda ve batıda çıktığı seferlerden başarı ile dönmesinden anlayabiliriz. Ordunun başarısı menzilhanelerin ordunun ihtiyaçlarını aksaklık çıkmadan karşılamasıyla orantılıdır.

Bu başarının arkasında sefere çıkmadan bir sene önce hangi menzilde konaklama yapılacağı, hangi menzile ne gibi malzemenin getirilmesinin tespit edilmesi vardır.³⁴ Menzilhanelerin ordu için yaptığı hazırlık sayesinde menzilhane işlek hale gelmekte, ordu için sorun teşkil eden durumlar ortadan kaldırılmaktadır.

Ordu için lazım olan malzemeleri Menzil-emini bedeli verilme suretiyle sürsat memurlarınca halktan toplanırdı. Toplanan iâşe dışında bir sefer esnasında ordunun

³²Sak, Çetin, ''XVII. ve XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti' nde Menziller...'', s. 197.

³³ Halaçoğlu, a.g.e, s. 16

³⁴ Halaçoğlu, a.g.e, s. 17.

konaklayacağı menzilhanenin ulak sayısında ve beygir sayısında artırıma gidildiği görülmüştür.³⁵

Hac ibadetlerini yerine getirmek için Mekke ve Medine'ye giden Müslümanlar uzun süren bir yolculuğa çıkmaktaydı. Yolculuk sırasında yolların güvenliğinin sağlanması, kalacak yerlerinin olması, iaşe ve su alanlarının hacılara kolaylık olarak sunulması için hac ve surre menzilleri kurulmuştur.

Surre; padişahın hac mevsiminden önce Mekke ve Medine'ye gönderdiği para ve kıymetli hediyelerdir. Bunları ulaştıran surre alayının güvenle gidip gelmesini de menzilhaneler sağlamıştır.

Osmanlı topraklarından hacca gidenler büyük ölçüde, devlet tarafından organize edilen iki büyük kervâna dâhil olarak yolculuk yaparlardı. Bunlardan biri Şam'dan, diğeri ise Kahire'den hareket ederdi.³⁶

Menziller kaynaklarda belirtildiğine göre, başlangıçta “eyaletler ahvâl ve muâmelâtı ile serhadlerde sâir devletlerden edinilen bilgileri devlete bildirmek ve hükümetin emirlerini yerlerine ulaştırmak için tertîb olunmuştur.”³⁷

Menzilhanelerde haberleşme ulaklar aracılığıyla sağlanmıştır. Devlet, ulakların uğradıkları menzillerde her türlü imkânlardan yararlanmaları için menzilhane idarecilerine ve bölge yetkilisine fermanlar göndermiştir. Bunun için de ulak hükmü, in'am hükmü gibi adlarla ellerine birer menzil fermanı verilmiştir. Elllerinde bu hükümle hareket eden ulaklara uğradıkları menzillerde ihtiyaçları olan beygir verildikten başka, yiyecek ve dinlemeleri için de gerekli kolaylık sağlanmaktaydı.³⁸

Menzil hizmetlileri menzilkeş olarak adlandırılmakta olup, vergiden düşürülmek suretiyle menzilhanelerde ki işlere bakarlardı, Menzillerde çalışan kişileri genellikle o kazanın kadısı seçer ve güvenilir olmasına dikkat ederdi.

Menzilhaneleri günümüz otobüs yolculuğundaki dinlenme tesislerine benzetebiliriz. İnsanlara nasıl kolaylık sağlanıyorsa Osmanlı Devleti zamanında da aynı şekilde

³⁵ Halaçoğlu, a.g.e, s. 29.

³⁶ Sak, Çetin, ‘‘XVII. ve XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti’ nde Menziller...’’, s. 203.

³⁷ Halaçoğlu, a.g.e, s. 158.

³⁸ Halaçoğlu, a.g.e, s. 159.

kolaylık sağlanmıştır. İşlek hale gelmesi için çeşitli görevliler koordineli şekilde çalışmış, devletin izin verdiği ulaklara sorunsuz bir şekilde hizmet etmiştir.

Menziller arasındaki haberleşmenin sağlanması belirli bir düzen ile yürütülmüş olup, genel olarak bir emir veya haber çıktığı merkezden bir ulakla sonraki merkeze sevk edilir ve bu şekilde o merkezden de diğerine gönderilmek üzere haber istenilen yere ulaştırılırdı. Gizli haberler ise tek ulak kullanılarak haberin çıkışından varış yerine kadar o ulak giderdi. Ana yollar dışında kalan tali yollardan gelen haberler ise ona en yakın ana yoldaki merkeze götürür, oradan da usulünce haber yerine ulaşır, böylelikle merkezlerde meydana çıkan bir ulak fazlası da karşı haber gönderilmekle ortadan kalkardı.³⁹

Menzilhanelerde beygirler seyisler tarafından bakılmış olmakla beraber her menzilde beygir sayısı farklı olmuştur. Bunun nedeni ise yolun durumuyla alakalıdır. Menzilciler, ulağa verdiği her beygir karşılığında saat başına menzil ahkâmına göre belirli bir ücret alırlardı ki, bu ücret menzil defterlerine kaydedilerek Hazine-i Amire'de saklanırdı.⁴⁰

Menzilciler ve ulaklar vazifelerini yerine getirmediği zaman devlet tarafından cezalandırılmaktadır. İşleyişte bu gibi aksaklıkların yaşanması durumunda düzenleme yapıldığı bilinmektedir. Devlet ulakların halka kötü davranmasının ve yağmalamasının önüne geçmek için beratlarla durumu kontrol altına almaya çalışmış, fakat alınan önlemler yetersiz kalmış bu yüzden de menzilhanelerin reformu gerçekleşmiştir.

Menzilhaneler geniş sınırlara sahip olan Osmanlı Devleti'nin yolları üzerinde, insanların rahatça hareket etmesini sağlamış, ordunun her nerede olursa olsun ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli hazırlıkların yapıldığı, dinlendiği, hacı adaylarının uzun süren yolculuklarında rahatlıklarının sağlanması, yabancı elçilerin veya devlet adamlarının seyahatlerinin güvenliğinin sağlandığı, merkez ile taşra arasındaki irtibatın hızlı ve güvenilir şekilde gerçekleştiği bir müessese olmuştur.

³⁹ Halaçoğlu, a.g.e, s. 159.

⁴⁰ Altunan, a.g.m, s. 1699.

1.4. Menzilhanelerin Görevlileri

Menzilhanelerin örgütlenmesinde; kadıların, a' yan ve ahalinin, mübaşirlerin etkili rol oynadığı görülmektedir. Kadılar bulunduğu yerin adli ve idari işlerine bakmakla yükümlüdürler. Halk arasında ise diğerlerine göre konumları yüksek olan kişilerin oluşturduğu a' yan diye tabir edilen kesimin de menzilci seçimi için söz ve fikir sahibi olduğu, mübaşirlerin ise daha çok denetimle ilgili işler için görev aldığı bilinmektedir.

Her bir menzilhanenin nizamı, idaresi ve finansmanı doğrudan bağlantılı, resmi belgelerde ahali olarak zikredilen, bir halk zümresi bulunmaktadır.⁴¹ Menzilhanelerde ki görevlilerin yöneticisi olan menzilciler; bulunduğu mahalin kadı, ayan ve ahalisi tarafından göreve layık görülmesi ile hizmete başlamakta, menzilcilerinde emrinde seyis, sürücü, ahur ketküdâsı, odacı, aşçı gibi hizmetliler çalışmaktadır.

Menzilcilerin en önemli vazifeleri ise ellerinde hüküm bulunan resmi görevlilere, hükümlerinde belirtilen beygir kadar menzil beygirini temin etmektir. Menzilhanelerin her türlü idari işlerinden sorumlu olduğu gibi, menzilhaneye havale olan olunan avarız ve nüzul gelirlerinin tahsilini de yapardı. Görevinde ihmali olan menzilciler derhal cezalandırılır veya görevinden uzaklaştırılırdı.⁴²

Menzilkeşler, menzilin çeşitli işlerini görmek üzere mükellefiyet usulü ile menzil civarındaki bir kısım köyler halkından tayin edilirdi. Bunlar "menzil akçası" ve "menzil imdâdiyesi" gibi her ailenin varlığına göre para veya para mukabili mal vermekle mükellef idiler. "Salma" usulüyle toplanan bu gibi para ve metâ, düzenli olarak tutulan "menzil defterleri"ne kaydedilirdi. Ayrıca muayyen sayıda "er" çıkarılarak menzil işlerini yaparlar; buna karşılık da tekâlîf-i örfiyye, tekâlîf-i şâkka, avâriz ve menzil imdâdiyyesi gibi vergilerden muaf tutulurlardı. Bunun yanında hükümet tarafından yahut vakıf olarak yaptırılan menzillerin, hanların ve kervansarayların civarında bulunan sahipsiz toprakları ekip biçmelerine izin verilir ve buralardan elde edecekleri hasılatın, "âşâr defterleri"ne göre tayin olunan öşrünü, buldukları menzilin tâbi olduğu arz sâhibine veya kira olarak vakfa öderlerdi. Bu

⁴¹ Çetin, "Ulaşım ve İletişimin Örgütlenmesi...", s. 20.

⁴² Sak, Çetin, "XVII. ve XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Menziller...", s. 191.

şartlarla menzilkeş olanlar menzilhânenelerin ve hanların harap olmaması, yanmaması ve eşkiyaya karşı muhafazasından da sorumlu olurlar ve böylece bir nevi kolluk teşkilâtı gibi çalışırlardı. Ayrıca, hanlara inen yolcuları korumak, onlar için arpa, yağ, un, odun, hayvanlar için saman, ot gibi zarurî ihtiyaç maddelerini de temin etmek ve bunları belirli ücret karşılığında satmak, menzilkeşlerin başlıca görevlerindendi.⁴³

Menzilhanelerde ki hizmetlilerden olan sürücülerin görevleri ise, menzilhanelerde beslenen beygirin takibini yapmaktı. Ulakların yanında giderek menzilhânenenin beygirini geri getirip, gerekli durumlarda ise ulaklara rehberlik yapmıştır. Sürücülere yol gösteren ve koruyuculuk görevini üstlenen “kulaksızlar” denilen bir grup ta hizmet vermiştir.⁴⁴

Osmanlı Devletinde resmi olarak haberleşme ulaklar vasıtasıyla sağlanmıştır. Elllerinde ulak hükmü bulunan ulaklar, at üzerinde hızlı ve donanımlı bir şekilde hareket etmişlerdir. Güvenilir kişilerden seçilmesine önem verilmiş olmakla beraber görevini düzgün şekilde yerine getirmeyenler cezalandırılmıştır.

Ulaklar önceleri Kırım tatarları arasından seçilir ve atlı olarak hizmet verirlerdi. Kendilerine mahsus elbise ve kalpakları olur, bunlar başkaları tarafından kesinlikle kullanılmazdı.⁴⁵

Ulakların her dönemde varlığının olduğu kabul edilmektedir. Çünkü padişahın emirlerini iletecek kişilere ve kurumlara her zaman ihtiyaç duyulmuştur. Ulak teşkilatının tam olarak ne zaman olduğu bilinmese de Osmanlı devletinde görülen ulak sisteminin kötü yanları Moğolların istilası şekline benzetilmiştir. Yani ulak görevinde suistimal ettiğinde, halkın malına, canına ve namusuna saldırılarda bulunmuştur. Bu nedenle devlet ulak zulmünden kurtarmak amacıyla çeşitli fermanlar çıkarmıştır.

Menzilcilerin ulaklara karşı belirli sorumlulukları vardır. Menzilciler, ulağa verdikleri her beygir karşılığında saat başına menzil ahkâmına göre belirli bir ücret alırlardı, bu ücret menzil masraflarının karşılanmasında önemli yer tutmaktaydı.⁴⁶

⁴³ Şentürk, a.g.m, s. 450.

⁴⁴ Osman Tural, **Geçmişten Günümüze Posta**, Ptt Genel Müdürlüğü, Cem Web Ofset, Ankara 2007.

⁴⁵ Tural, a.g.e, s. 132.

Osmanlı saray teşkilatında padişahın yanında bulunan ve emirlerini hızlı bir şekilde başka merkezlere koşarak ileten peyk diye adlandırılan özel kıyafetli kişilerinde çalıştığı bilinmektedir. Peyklerin ne zaman kurulduğu bilinmese de Fatih'in Kanunnamesinde peyklardan bahsedilmesi o zamanda varlığının olduğuna işarettir.⁴⁷

Ulaklardan farkı, saray içinde yaşayan ve padişahın bizzat görüştüğü kişiler olmasıdır. Peyklerin kıyafetleri kadar yaşayış biçimleri de farklıdır.

Peykler görünüş itibarıyla zayıf olsalar da genellikle atletik yapıda kişilerden seçilirlerdi. Bunun için daha küçüklükten başlayan koşu eğitiminden geçer ve daha sonra sınava tabi tutulurlardı. Bu sınavda başarılı olanlar yüksek ücretle peyk görevine atanırdı.

Peykler, haber iletimi görevleri sırasında, ellerinde içi badem ve akide şekerleriyle dolu bir mendil taşır, "güç kazanmak" ve "baygınlıklarını önlemek" için koşu esnasında bunları yerlerdi. Bunun dışında koşu esnasında mekanik yardım niteliğinde içi boş ve üzerinde pek çok delik bulunan bir küreyi ağızlarında taşır bu delikler sayesinde daha rahat nefes alır ve tükürük salgılarının da devamlılığını sağlarlardı. Koşu esnasında herhangi bir dalak şişme problemi olmaması için düzgün aralıklı burun solumasını öğreniyor, karın çevresini kuşakla sıkıca sarıyorlardı.⁴⁸

Peyklerin ilerleme metodu koşma suretiyle olduğu için bir takım işaretlere dikkat etmişlerdir. Peyk merkezden çıktığı anda bir sonraki peyke yaklaştığını haber vermek için dizlerine çingiraklar bağlamış bu sesi duyan diğer peyk koşu için hazır hale gelmiştir. İlginç bir o kadar da sistematik ve özenli olan bu durum peykleri önemli hale getirmiştir.

Genel olarak menzilhanelerde çalışan görevlileri toparlayacak olursak; bir yerin menzil tayin edilmesinden sonra bu menzilhane yönetecek menzilci seçimini kadılar yapardı. Kadılar atama yaptığı gibi çıkan sorunlarla da bizzat ilgilenmişlerdir. Menzilci seçilen kişi seçkin kişilerin ve halkın desteğini alarak göreve başlar, sorumluluğunda da bir takım görevliler çalıştırır.

⁴⁶ Altunan, *a.g.m.*, s. 1697.

⁴⁷ Detaylı bilgi için bkz; Tural, *a.g.e.*, s.137.

⁴⁸ Tural, *a.g.e.*, s. 138.

Menzilkeşler, menzilhane için çalışan kişilere verilen addır. Görevleri karşılığında bir takım vergilerden muaf tutulmuşlardır. Menzilhanelerde beslenen beygirlerin bakım ve sorumluluğunda olan seyisler, atların her zaman hazır olmasını sağlar, gelen ulaklara ise beygirin takibini yapması için sürücüler tayin edilir.

Ulaklar resmi haberleşmeyi beygirler vasıtasıyla ellerinde izin hükmüyle gelip menzilhanelerde hem dinlenmiş hem de gerekli olan ihtiyaçlarını karşılamıştır.

Osmanlı Devletinde peyklerde görev almışlardır. Peykler; koşma vazifesi ile önemli haberleri, Hac menziline dönüşünü müjdelemesi gibi konuları padişaha ulaştırmakla görevli idiler. Bir takım donanımlara ve hıza sahip olan peykler günümüz atletizm koşucularına benzetilebilir.

1.5. Menzilhane İşleyişinin Bozulması ve Islahat Çalışmaları

Menzilhanelerin işleyişinde zaman zaman aksaklıklar çıkabilmektedir. Görevini yerine getirmeyen menzilciler halktan durduk yere para toplamıştır. Bu durum menzil yakınında ki köylerde sorunların çıkmasına neden olmuş halk yaşadığı yeri terk etmek suretiyle kaçımaya başlamıştır.

Menzilciler ulaklara vermesi gereken beygiri vermeyip, içerde tutup ulakların zor durumda kalmasına neden olmuştur. Devlet ne kadar cezalandırma yöntemine gitse de menzilciler için değişen bir durum olmamıştır.

Ulakların da görevlerini kötüye kullanması artık bir düzenleme yapılması gereğini ortaya çıkarmıştır. Ulak hükmü ile ihtiyaçları kadar beygiri ücretsiz alabilen ve ücretsiz şekilde menzilhanelerden yararlanan ulaklar, menzilci ve menzilkeşlere sorun teşkil etmiştir.

Ayrıca bazı ulaklar, kendi beygirlerini satarak, hüküm ve tezkire tarihlerini silip menzillerden yeniden beygir alarak menzilhane sistemini iyice bozmuşlardır. Yük

hayvanı olmamasına rağmen beygirlere ağır terkiler vurdukları gibi, ağır hazine naklettikleri de tespit edilmiştir.

Mesela, Tüccarlardan hediye adıyla üç yüz, beş yüz kuruşa varan miktarda bir nevi rüşvet almaları karşılığı onların mallarını menzil beygirleriyle taşıdıkları kayıtlarda yer almaktadır.⁴⁹

Savaşların uzun sürmesi, menzilcilerin ve menzile yardımcı olan kasaba ve köy ahalisinin, normal vergileri dışında alınan imdadiye dolayısıyla büyük sıkıntılara düşmelerine yol açmış ve bununla ilgili olarak taşradan merkeze pek çok şikâyet vaki olmuştur.⁵⁰

Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde (1520-1566) Sadrazam Lütfi Paşa tarafından yapılan düzenlemeyle belirli noktalarda menzilhaneler kurulmuştur. Bu yeni düzenlemeyle ulaklara devlet tarafından 'ınam hükmü'⁵¹ adıyla bir belge verilerek, bu belgeyle Anadolu ve Rumeli'deki menzilhanelerden menzil beygiri almaları ve dinlenmeleri sağlanmış, resmi haberleşme bu şekilde yürümüştür.⁵²

İnam hükmü ile yalnızca menzilhanelerden beygir alabilecek olan ulaklar, halk için sorun teşkil etmekten çıkmıştır. Ancak ulaklar bu sefer de ellerinde ki hükme bağlı kalmayıp yazandan daha fazla beygir almış, keyfi işler için menzilhanenin beygirlerini kullanmaya başlamıştır.

Bütün bu tedbirlere rağmen menzilhanelerde suistimallerin önüne geçilememiştir. Bunun üzerine 1697 yılında yeni bir düzenlemeye gidilerek ulakların ellerindeki hükümle aldıkları her beygir için saat başına 10 sağ akça ödeme usulü getirilmiştir.⁵³ Menzilhaneler için yapılan ıslahatlarda başarılı olamayan Osmanlı Devleti, 1700'lü yıllarda menzilhanenin kiralanmasına karar vermiştir.

1777 yılından itibaren Anadolu'da uygulamaya konulan kiraya verilmesi uygulaması ancak II. Mahmud döneminde tamamlanmış, 1824 yılında bütün menzilhaneler

⁴⁹ Halaçoğlu, a.g.e, s. 193.

⁵⁰ Halaçoğlu, a.g.e, s. 192.

⁵¹ İnam hükmü içeriği için bkz; Ulağın ismi veya bağlı bulunduğu daire, ne sebeple seyahat ettiği, kimin emriyle seyahat ettiği, gidiş-dönüş olup olmadığı, ilk hareket ettiği menzil ile varacağı menzilin adı, sürücülerin adları kaydedilmiştir. Halaçoğlu, a.g.e, s.185.

⁵² Altunan, a.g.m, s. 1699.

⁵³ Altunan, a.g.m, s. 1700.

kiraya verilmiştir. Bu çerçevede menzillerin masraflarını temini amacıyla halkın Ref'i Menzil bedeli adı altında bir meblağ ödemesine karar verilmiştir.⁵⁴

Kiracıbaşılık teorik olarak, devletin resmi haberleşmesini özelleştirmeye yönelik bir çaba olarak gözükmektedir.

Buradan da anlaşıldığı üzere, merkez olağandışı bir hadise veya gelişme olmadığı müddetçe menzilhanelerin (kirahaneler) işletilmesine müdahale etmediği gibi, maddi olarak herhangi bir yardım da yapmayacaktır.⁵⁵

Buna göre halktan herhangi bir şey talep edilmeyecek; devlet işi için giden ulaklardan ise, mîrîden ödenmek üzere saat başına yirmişer akça alınacaktı. Ulaklara, ellerindeki hükümlerde yazıldığından fazla menzil beygiri tahsis edilmeyecekti. Ayrıca ihtiyaçları olan yem ve yiyecekleri, kendi keselerinden muayyen bir ücret karşılığında verilecekti.⁵⁶

Menzilhanenin bakım ve tadilat işleri bölge halkından tahsil edilirken artık kiracıbaşı tek başına bu işlerle uğraşacaktı. Elde ettiği kiralardan menzilin ihtiyacını gidermek zorundaydı.

Ayrıca menzilhanelerin gelir ve giderleri günü gününe bir deftere kaydedilerek altı ayda bir hesap sonuçları merkeze incelenmek üzere gönderiliyordu. Böylece menzilhanelerin ne kadar masraf yaptıkları hesaplanarak, kira bedelleri devlet tarafından ödeniyordu.⁵⁷

Kiracıbaşıcılık usulü her ne kadar sistemi değiştirmek için kurulmuş, düzenlenmiş olsa da işe yaramamıştır. Aslında yapılan hata her olayda işleyişin değiştirilmesi olmuştur. Menzil görevlilerinin oyunları, devlet içi en önemli haber ağının konum ve itibar olarak zedelenmesine neden olmuş ve asıl sorunun tamamen kişilerden kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır. Menfaatleri için kullanılan bu kurum artık yerini sistemli ve programlı hal olan posta teşkilatına bırakmıştır.

⁵⁴ Zübeyde Güneş Yağcı, "Hac ve Askeri Yol Üzerinde BirMenzil: Adana Menzili", **Çukurova Araştırmaları Dergisi**, C.1, S.1, s.58-74.

⁵⁵ Sak, Çetin, "XVII. ve XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti' nde Menziller...", s. 189.

⁵⁶ Şentürk, a.g.m, s. 451.

⁵⁷ Altunan, a.g.m, s. 1698.

Menzilhaneler haberleşmeyi sağlayan ulaklara yardımcı olmak, beygirlerin dinlenmesi ve yol güvenliği için belirli aralıklarla kurulmuş olup, onu işletenlerin ve kullananların çeşitli entrikalarıyla önemini yitirmiştir. İslahı için çeşitli düzenlemeler yapılsa da istenilen sonuca ulaşamamıştır.

Çözüm için yapılan ıslah çalışmalarının neticesiz kalması, menzil sisteminin bütünüyle değiştirilmek istenmesine ve nihayet posta teşkilatının kurulmasına kadar gitmiştir. II. Mahmud devrine ait olan layihada menzillerin bozulma sebepleri;

- a) Menzil beygirine binmek devlet hizmetinde olan tatarlara mahsusken, devlet adamlarına bağlı olanların da bu yolu kullanmaları.
- b) Çeşitli bölgelere giden mal ve eşyaların ulaklar ile gönderilmesi ve bu işten menzil beygirinin kullanılması.
- c) Menzil için tanzim olunan tevzi defterlerine, menzil masrafları dışında menzil nizamı için gelen mübaşirlerin hizmetleri, mutasarrıf Tatar Ağası'nın devriyesi ve ikramiyesi ile bunlara ait masrafların da kaydedilmeye başlanması.
- d) Herhangi bir yüksek devlet memuriyeti tevcihinde, ellerinde berat veya mektup olmadığı halde, bahşiş için birbiriyle yarışan gayr-ı resmi bir ulak güruhunun türemesi ve bunların haberi götürmek için hayvanlara eziyet etmeleri ve telef olmalarına sebep olmaları.
- e) Menzilcilerin ulaklardan menzil ücreti dışında, bahşiş adıyla kanunsuz olarak ikinci bir ücret talep etmeleri; vermedikleri takdirde gerekli hizmeti yapmamaları ve onları bekletmeleri.
- f) Menzillerde beslenen hayvanların saman, arpa vs. ihtiyaçlarının yüksek fiyatla satılması sonucu masrafların artması ve bundan dolayı menzilkeşlerin büyük sıkıntılara düşerek vazifelerini yapamayacak duruma düşmeleri.

- g) Ulakların bir yolunu bularak tarihi açık menzil hükmü elde etmeleri sonucu, bunu müteaddid defalar kullanmaları⁵⁸ şeklinde belirtilmiştir.

Tüm yapılan yeniliklere rağmen menzilde istenilen sonucun alınmaması üzerine II. Mahmud posta sistemine geçilmesine karar vermiştir. II. Mahmud'un 1832 tarihli beyaz üzerine hatt-ı hümayûnu, halkın haberleşme hizmetlerini de üstlenmeyi hedefleyen posta teşkilâtının ilk habercisidir.⁵⁹ Menzilhanelerin kiralanması usulü de bir nevi artık özelleştiği anlamına gelmektedir.

Kiraya verilmesine rağmen daha öncede olduğu gibi beklenen randımanı vermemesi üzerine, posta sistemine geçilmesi için 1250(1834-35)'de harekete geçilmiş ve bu işin organizasyonuna Hadi Efendi memur edilmiştir.

Aynı yıl deneme mahiyetinde olmak üzere Üsküdar'dan İzmir'e kadar bir posta yolu yapılması için Hassa Müşiri Ahmed Fevzi Paşa görevlendirilerek yol açılmış, hatta padişah II. Mahmud fayton ile Kartal'a kadar gitmiştir. Ayrıca yapılan bu ilk yol üzerine postahaneler inşa edilmiş, her çeyrek saat mesafeye de üzerleri rakamlı direkler dikilerek uzaklık gösterilmiş, bir yıl sonra ise Üsküdar- İzmit arası posta yolu haritası çizilmiştir.

1839 senesinde ise tam manasıyla posta teşkilatı kurulduğu bilinmekte, 27 maddelik bir de nizamnamesi bulunan bu teşkilat bugünkü posta teşkilatının da esasını teşkil etmiştir.⁶⁰

⁵⁸ Halaçoğlu, a.g.e, s. 195.

⁵⁹ Nesimi Yazıcı, ''Tanzimatta Haberleşme ve Kara Taşımacılığı'', **Tanzimat Ekonomisi Sempozyumu**, İstanbul 1989, s.335.

⁶⁰ Halaçoğlu, a.g.e, s. 196-197.

İKİNCİ BÖLÜM

2. 1015 NOLU H.1178-1179/M.1765-1766 TARİHLİ YOL VE MENZİL DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU

DEFTER NO: 1015 BİHİ

Defter- i

Kuyûdât- 1 Ahkâm- 1 Menâzil An- Cânib- i

Rumili ve Anadolu An- Rûz- 1 Hızır Sene 1178 İlä

Rûz- 1 Kasım. Fi 22 Cemaziye' l- evvel Sene 1179

An- Cânibi Rumili

Kayd- şüd

Fi 6 Zilkade sene 1178, Neferân: 6, Âsitâne' den Mora' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân:1, Kırkkilisede' den Kefe' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 7, Âsitâne' den Eğriboz ve Selânik ve Kulhızıroğlun ve Demirhisarı ve Kokoş ve Diskat ve Anadolu ve Ülüdürük ve Karlılı ve Mora ve Manastır ve İnebahtı vilayetlerine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân:1, Âsitâne' den Özi' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân:1, Âsitâne' den Vidin ve Belgrad ve Niş Kalelerine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân:3, Âsitâne' den Yenice Kazasına varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân:1, Âsitâne' den Cizr- i Ergene' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 4, Âsitâne' den Bender Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Âsitâne' den Yenişehir- i Fener' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Hanya Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 19 Zilkade sene 1178, Neferân: 4, Âsitâne' den Özi' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Niş ve Silistre ve ol havaliye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Eğriboz' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Mora' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Belgrad' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Hotin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Yanya ve İskenderiye' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 19 Zilkade sene 1178, Neferân: 5, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 21 Zilkade sene 1178, Neferân: 6, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 5, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 5, Âsitâne' den Özi Valisi' nin bulunduğu mahalle ve Özi' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 21 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den İsmail' e ve İsakcı' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 14 Zilkade sene 1178, Neferân: 6, Âsitâne' den Özi' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 24 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Özi' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 24 Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Âsitâne' den İsmail ve Köstence' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Özi ve Akkirman Kalelerine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Özi ve Kefe ve Akroga Burnu Kalelerine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Ace ve Temrek ve Acu Kalelerine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 24 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Boğdan' a varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 5, Âsitâne' den Selanik ve Anadolu ve Meton Kalelerine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Belgrad' a varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Âsitâne' den Belgrad' a varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Filibe ve Köseler ve Bodlova ve Samako ve Varna kazalarına ve Leş' den Niş Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Keşan ve Hayranbolu ve Uzuncaabad ve Çirmen ve Çırpan ve Firecik kazalarına ve Bereketlü kazasına andan Edirne Kârhanesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Kozluca ve Gümülcine kazalarına andan Pravişte Kârhanesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 4, Âsitâne' den Karaferye ve Selanik Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Yenişehir' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Âsitâne' den Şehircölü ve Niğbolu ve İvraca ve Kesriye ve Hurpeşte ve Manastır ve Niş kalelerine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır ve İbrail Kalesine gelince.

Kayd- şüd

Fi 18 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den İskenderiye' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi gurre- i Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 18 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Bosna' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 21 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Eğriboz' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 6 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Avlonya'ya varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 6, Âsitâne' den Niş Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Gümülcine' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 14 Zilkade sene 1178, Neferân: 4, Âsitâne' den Bosna' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 16 Zilkade sene 1178, Neferân: 6, Âsitâne' den Kratova' ya varınca.

Kayd- şüd

Fi 16 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Kratova' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 16 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Varna' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Âsitâne' den Bender' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 5, Âsitâne' den Bender' e varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den İsakcı' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 11, Âsitâne' den Varna' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 18 Zilkade sene 1178, Neferân: 8, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi 22 Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Kırım' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 24 Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 28 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Sofya' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Belgrad' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 4 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Cevher Paşa' nın bulunduğu mahalle varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Rodos' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 3 Zilhicce sene 1178, Neferân: 12, Âsitâne' den Selanik ve Yenişehir' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi gurre- i Zilhicce sene 1178, Neferen: 1, Asitane' den Manastır ve İskenderiye' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 3 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Vidin ve Belgrad' a varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Hacıoğlu Pazarı ve Bender Kalası ve ol havalilere varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 14 Zilhicce sene 1178, Neferân: 17, Âsitâne' den Filibe ve Pazarcık ve sâir yirmi yedi aded kazalara varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 16 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Mora' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den İsakcı ve Hotin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 12 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Vidin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 18 Zilhicce sene 1178, Neferân: 6, Âsitâne' den Yenişehir' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 18 Zilhicce sene 1178, Neferân: 6, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Eğriboz ve Karababa ve Anadolu ve Nefsed ve Avarin ve Meton ve Kuron ve Badra ve Kastel ve İnebahtı' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 17 Zilhicce sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den İsakcı' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Saraybosna ve Helone ve Benaluka ve Tirc- i yemin ü yesar ve ülgün ve İskenderiye Kalelerine andan Belgrad ve Rusçuk ve Varna İskelelerine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Keşan ve Ermiye ve Kızanlık ve Gelibolu ve Silistre ve Yanya ve Mankalya ve Uzuncaabad ve Prevadi ve Aydos ve Yanbolu kazalarına andan Hotin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 6 Zilhicce sene 1178, Neferân: 2, Edirne' den İskenderiye' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 5 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den İsakcı' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Özi' ye ve Ace Kalesine

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Ace ve Anadolu Kalelerine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 9, Mora' dan Âsitâne' ye gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Zilhicce sene 1178, Neferân: 8, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Âsitâne' den Eflak ve Bender ve Hotin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 24 Zilhicce sene 1178, Neferân: 8, Âsitâne' den Priştine ve Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Vidin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 27 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Niş Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 27 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Bosna' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 28 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Kırkkilise' den Silistre' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Eğriboz Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Âsitâne' den Selanik ve Mora ve Meton Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 2 Muharrem sene 1179, Neferân: 8, Âsitâne' den İsmail ve İbrail ve Akkirman ve Eflak' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 2 Muharrem sene 1179, Neferân: 3, Âsitâne' den İbrail ve İsmail ve Akkirman ve ol havalilere varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 2 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den İsmail ve İbrail ve Akkirman ve Eflak ve mahall- i mezburdan dahi zahayir naklolunan kazalara varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 3 Muharrem sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den İsmail ve İbrail ve Eflak' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Vidin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 6 Muharrem sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 7 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Edirne' den Dimetoka' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 22 Zilhicce sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Manastır ve Siroz' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Varna' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Vidin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi 24 Zilhicce sene 1178, Neferân: 5, Yanyo' dan Âsitâne' ye gelince.

Kayd- şüd

Fi 24 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Hotin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 26 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Babadağı' na varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 6, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Kırım' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Zilhicce sene 1178, Neferân: 17, Âsitâne' den Menlik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 2 Muharrem sene 1179, Neferân: 3, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi 3 Muharrem sene 1179, Neferân: 4, Âsitâne' den Özi' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 21 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Kırım' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi 7 Zilhicce sene 1178, Neferân: 5, Âsitâne' den Mora' ya varınca.

Kayd- şüd

Fi 14 Zilhicce sene 1178, Neferân: 4, Âsitâne' den Üsküp' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 15 Zilhicce sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Özi' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 17 Zilhicce sene 1178, Neferân: 20, Âsitâne' den Siroz ve havalisine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 5 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Hotin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 18 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 17 Zilhicce sene 1178, Neferân: 5, Âsitâne' den Gümölcine' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 12 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi 29 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Sofya' ya varub gelince.

Kayd-şüd

Fi 20 Zilhicce sene 1178, Neferân: 3, Âsitâne' den Kratova' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Eflak ve Boğdan' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Tuna Sahillerine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Bender' e varınca.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 3, Âsitâne' den Babadağı ve Vidin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Keşan ve Karlı ve Çoğuca ve İpsala ve Zağra ve Sofya ve Prevadi ve Eğribucak ve Kozana ve Vidin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Aydos ve Karasu ve Şumnu ve Silistre ve Nevrekop ve Manastır ve Belgrad Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 14 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Hotin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 14 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Varna ve Babadağı ve Kili ve Akkirman' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 14 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Habuldifa' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 17 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Kırkkilise' den Yergöğü ve Rusçuk' dan varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 18 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Yanya' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 22, Âsitâne' den Ahyolu ve Şumnu ve Rusçuk ve Tırnova ve İnebahtı ve Ohri ve Narda ve Avlonya ve Yanya ve Vidin kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 20, Âsitâne' den Cizr- i Ergene ve Gelibolu ve Tekfurdağı ve Lankaza ve Hacı Karaman ve Şehirgölü ve Siroz ve Sofya ve Üsküp ve Manastır ve Belgrad Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 6, Âsitâne' den Kırım Caniblerine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi selh- i Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Mankalya' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi selh- i Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den İbrail' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Muharrem sene 1179, Neferân: 23, Âsitâne' den İbrail ve memleket- i Eflak' dan Kratova' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 5, Âsitâne' den Filibe ve Gümülcine ve Rusçuk ve Prevadi ve Eflak ve Bender Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 10, Âsitâne' den Kili ve memleket- i Eflak ve Hotin Kalesine varub gelmek.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 4, Âsitâne' den İbrail Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, İbrail' den memleket- i Eflak ve Karayuva' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Ereğli ve Tekfurdağı ve Bergos ve Gelibolu yemin ü yesarıyla civar kazalarına varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 18 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den İbrail Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Muharrem sene 1179, Neferân: 17, Âsitâne' den Filibe ve Gümülcine ve Prevadi ve memleket- i Eflak ve Yenişehir ve Selanik ve Bender Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Muharrem sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Bender' e varınca.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Filibe ve havalilerine andan Belgrad varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Sofya ve havalilerine andan Belgrad Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den karye- i Kalajen havalilerine ve Vidin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Cumapazarı ve havalilerine andan Belgrad Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Sofya ve Zağra- i Atik ve Vidin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitane' den karye- i Topcu ve Beymüslim ve Vidin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Bastiye ve Moril ve Draç ve İskenderiye nam mahallere ve havalilerine ve andan Temrek ve Ace ve Acu Kalelerine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Tuna sevhillerine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 28 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Kapudan Paşa' nın bulunduğu mahallere varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varınca.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 3, Âsitâne' den Edirne ve Cumapazarı kazalarına ve Uzuncaabad- 1 Hasköy ve Rumili' nde sakin Bozulus Mukataası' na ve andan Belgrad Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 3, Âsitâne' den Uzuncaabad- 1 Hasköy ve Cumapazarı ve Pirlepe ve Silistre ve Balçık ve Tırnovi ve Sofya ve Manastır kazalarına andan Vidin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Edirne' den Çırpan' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 10 Safer sene 1179, Neferân: 6, Tekfurdağı' ndan Karaağaç' a varınca.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Ahyolu ve Şumnu ve Rusçuk ve Tırnovi ve Babadağı ve İvraca ve Priştine ve Yenişehir ve İnebahtı ve Özi ve Narda ve Avlanya ve Yanya ve Vidin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi selh- i Muharrem sene 1179, Neferân: 15, Âsitâne' den Kırım' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 27 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 10 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Vidin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 6 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Akkirman' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi selh- i Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Vidin' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 6 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Bosna ve Tuzla' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Filibe' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Özi' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 20 Muharrem sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Bucak' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 28 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Bahr- ı Siyah ve Tuna' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi gurre- i Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Kapudan Paşa' nın bulunduğu mahallere varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Âsitâne' den Boğdan' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 2 Safer sene 1179, Neferân: 3, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi selh- i Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi selh- i Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi selh- i Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Eğriboz' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Özi' ye varınca.

Kayd- şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Bender ve havalisine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Rumili' nin Sağ Kolu yemin ü yesarıyla varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 17 Safer sene 1179, Neferân: 5, Âsitâne' den Siroz ve Bozcaada Kalesine varub gelince

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 3, Âsitâne' den Siroz' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 17 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Mora' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 15 Safer sene 1179, Neferân: 4, Âsitâne' den Anadolu Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 19 Safer sene 1179, Neferân: 15, Hocabey' den Âsitâne' ye gelince.

Kayd- şüd

Fi 18 Safer sene 1178, Neferân: 1, Âsitâne' den Yenişehir- i Fener' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 23 Safer sene 1179, Neferân: 1, Edirne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Safer sene 1179, Neferân: 1, Edirne' den Prizren ve Dukakin ve Avlonya ve Delvine ve İlbasan ve İnebahtı ve Karlhili ve ol havalilere varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 19 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Safer sene 1179, Neferân: 1, Edirne' den Manastır ve İskenderiye' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Safer sene 1179, Neferân: 8, Âsitâne' den Selanik Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 25 Safer sene 1179, Neferân: 12, Âsitâne' den Siroz' a varınca.

Kayd- şüd

Fi 25 Safer sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Kili Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 27 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Bender' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 21 Safer sene 1179, Neferân: 4, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den İsakcı ve Silistre ve Rusçuk Umurfakih' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 21 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den İsakcı ve ol havalıye varub gelince.

Kayd- şüd

Fi gurre- i Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 15, Âsitâne' den Kırım Canibine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 29 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır ve Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 5 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 10, Âsitâne' den Kırım Canibine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferen: 2, Âsitâne' den Bosna' ya varınca.

Kayd- şüd

Fi 5 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 4, Asitane' den Plevne ve Tolci Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Dırac' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 8 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 2, Tekfurdağı' ndan Mora ve Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 8 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 3, Âsitâne' den Lom' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 2 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 2 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Selanik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 10 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Edirne' den Siroz ve ol havalilere varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Zağra- i Atik ve Karinabad ve Livadiye ve Dönice ve Selanik ve Ahyolu ve Liva- i Paşa ve andan Pazar- 1 Cuma' sına varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Edirne ve andan Hotin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Sofya ve Niş Kalesine varub gelince.

Kady- şüd

Fi 14 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 10, Âsitâne' den Eflak' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 12 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Rumili' nin Orta ve Sol kollarının yemin ü yesarıyla nihayetlerine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 15 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 1, Edirne' den Niğbolu' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 14 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Özi ve İslimye ve Midüllü' ye varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Selanik ve Girid ceziyesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Belgrad ve Vidin Kaleleri yemin ü yesarı serhadlerine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Bender ve Hotin ve civar serhadlerine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 13 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 2, Tekfurdağı'ndan Mora' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Sofya ve Rusçuk ve sevâhil- i nehr- i Tuna ve Mankalya ve Köstence ve Varna ve Kili nam mahallere andan Bender Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Eğriboz Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Hatunili ve Tırhala ve Hırsova ve Niğbolu ve İsmail Geçidi nam mahallere ve havalilerine andan Hotin Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Tırhala ve Hırsova ve Kızılcıklı karyesi ve Hatunİli ve Niğbolu nam mahallere ve havalilerine andan Hotin Kalesine varup gelince.

Kayd- şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Varna ve Köstence ve Rusçuk ve sevahil- i nehr- i Tuna ve Sofya nam mahallere andan Bender Kalesine varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 12 Safer sene 1179, Neferân: 6, Âsitâne' den Selanik' e ve Mısır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 19 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Menlik' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 15 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi 22 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Kumanova' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 3 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Mankalya' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 27 Safer sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Kırım' a varınca.

Kayd- şüd

Fi 3 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 6, Âsitâne' den Manastır' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 8 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 2, Âsitâne' den Bükreş' e varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 8 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Vidin ve Eflak' a varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 12 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Manastır ve Yanya' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 11 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Kratova' ya varub gelince.

Kayd- şüd

Fi 9 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 1, Âsitâne' den Girid' e varub gelince.

An- CANİB- İ ANADOLU**Kayd- Şüd**

Fi 6 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Halebü' ş- şihab' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 6 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Mardin' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 9 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Keban' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Trabzon' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 4, Üsküdar' dan Erzurum' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Trablusşam' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Konya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Şam- 1 Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Gerede' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sayda' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Şam- 1 Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 7, Üsküdar' dan Ankara ve İzmir ve Aydın Hâss- hâ- i Çorum- 1 Türkmânâ' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Üsküdar' dan Trabzon İskelesi' ne varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Erzurum ve havalisinde vâki sancaklara varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Canik' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Üsküdar' dan Bağdad Kalesine varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 16 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Bağdad' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sayda' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Haleb' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 18 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Ahışa' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Van' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 18 Zilkade sene 1178, Neferen: 10, Üsküdar' dan Aydın ve Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Maraş' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Erzurum' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan İç- il' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Trablusşam' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kangırı' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Üsküdar' dan Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 27 Şevval sene 1178, Neferân: 5, Üsküdar' dan Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 9 Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Karahisar ve Kayseriyye' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Zilkade sene 1178, Neferân: 6, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 24 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Menteşe' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 22 Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Üsküdar' dan Malatya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Bağdad' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sakız ve perakende- i Tırhanyan Mukataası ve Bozbaba ve Kıbrıs ceziresine andan Bozcaada ve Limni kalesine varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 29 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Halep' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 29 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Agdater' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 22 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Menteşe' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 26 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Van' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kars' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Zilhicce sene 1178, Neferân: 5, Üsküdar' dan Trabzon ve Ahışa ve Fatsa' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 8 Şevval sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Divriği' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Karaman' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 15 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Trabzon' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 3 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Çıldır' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 9 Zilkade sene 1178, Neferân: 5, Üsküdar' dan Halep' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 11 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kıbrıs' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Aydın' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Diyarbekir' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Trabzon' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 16 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 4, Üsküdar' dan Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 4 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Konya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 16 Zilkade sene 1178, Neferân: 23, Ahışa' dan Üsküdar' a gelince.

Kayd- Şüd

Fi 16 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Boyabad' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 16 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 19 Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Üsküdar' dan Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 18 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Mardin' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 21 Zilkade sene 1178, Neferân: 5, Üsküdar' dan Kütahya ve Aydın' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi gurre- i Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 21 Zilkade sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Adana' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 21 Şevval sene 1178, Neferân: 1 Üsküdar' dan Sivas ve Trabzon' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Şevval sene 1178, Neferân: 1 Üsküdar' dan Karaman' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Üsküdar' dan Anadolu Sağ Kolu yemin ü yesarıyla nihayetine varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 14 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Halep' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Halep ve Diyarbekir ve Musul' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Bozok ve Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 7 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Aydın' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 12 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Gümüşhane' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 12 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Diyarbekir' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Erzurum ve Van ve Çıldır' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Zilhicce sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Keban- ı Mâden' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Zilhicce sene 1178, Neferân: 6, Üsküdar' dan Kütahya ve Denizli' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Bağdad Kalesine varınca.

Kayd- Şüd

Fi 22 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam- ı Şerf' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Ahışa' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 8 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Çıldır' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Zilhicce sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 28 Şevval sene 1178, Neferân: 7, Üsküdar' dan Bozok' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Rodos' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 14 Rebiü' 1- ahir sene 1178, Neferân: 10, Üsküdar' dan Canik' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Rebiü' 1- ahir sene 1178, Neferân: 3, Üsküdar' dan Aydın' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 22 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Bozok' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Diyarbekir' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 5, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 9 Zilhicce sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 24 Zilhicce sene 1178, Neferân: 2, Üsküdar' dan Kars ve Bağdad Kalesine varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 14 Zilhicce sene 1178, Neferân: 6, Üsküdar' dan Canik' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi Zilkade sene 1178, Neferân: 3, Üsküdar' dan Kütahya ve ol havalilere varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 22 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kütahya ve Bolu' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi gurre- i Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 10 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 4, Üsküdar' dan Halep ve Habron ve Trablusşam ve Gazze ve Baalbek caniplerine varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 10 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Van ve Trabzon' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 16 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Bolu' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kayseriyye' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Gümüşhane' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Asitane' ye gelince.

Kayd- Şüd

Fi 18 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan bi- hakkın Şam- ı Şerif' e varınca.

Kayd- Şüd

Fi 20 Muharrem sene 1179, Neferân: 25, Üsküdar' dan Konya ve Hamid' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Muharrem sene 1179, Neferân: 5, Üsküdar' dan Konya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Muharrem sene 1179, Neferân: 10, Üsküdar' dan Konya ve Hamid' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 18 Muharrem sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Keban' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 20 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Taşköprü ve İznikmid' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Canik' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 6 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Adana' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 28 Muharrem sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Gazze' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 10 Muharrem sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Bozok' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 6 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sayda' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 27 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Mudanya ve Mihaliç ve Aydıncık ve Bandırma ve Bursa ve Kal' a- i Sultaniye ve yemin ü yesarıyla civar kazalarına varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Ayıntab' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 25 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Halep' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 25 Muharrem sene 1179, Neferân: 3, Üsküdar' dan İzmir' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 27 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Aydın' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 27 Muharrem sene 1179, Neferân: 10, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi gurre- i Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 12 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Konya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 27 Muharrem sene 1179, Neferân: 10, Üsküdar' dan Çeşme' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 27 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sayda' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 12 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Konya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi selh- i Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Haleb' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 27 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sivas ve Malatya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi selh- i Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Halep' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi selh- i Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kangırı ve Malatya ve Canik' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 23 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sayda' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 23 Muharrem sene 1179, Neferân: 7, Üsküdar' dan Halep' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 3 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Canik' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 3 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam' a varınca.

Kayd- Şüd

Fi 2 Safer sene 1179, Neferân: 4, Üsküdar' dan Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Aydın ve Turgudlu ve Bergama ve İzmir ve Midillü Kalesine varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Halep ve Sayda ve Beyrut ve Trablusşam' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 9 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Alaplı ve Bartın ve Bolu kazalarına varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 11 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Muharrem sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Çıldır' a varub gelince

Kayd- Şüd

Fi 23 Zilhicce sene 1178, Neferân: 1, Üsküdar' dan Konya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 22 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kütahya ve Aydın ve Kangırı' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 27 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kütahya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi gurre- i Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 25, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif Kalesine varınca.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarih Zilkade sene 1179, Neferân: 3, Üsküdar' dan Şam- ı Şerf ve Sayda ve Akka ve Trablüşam ve Anadolu ve Anadolu Kalasından Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi gurre- i Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 4, Üsküdar' dan Bozok' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 8, Üsküdar' dan Bağdad' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan İç- İl' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Rakka ve Halep' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Bolu ve Kastamonu ve Kangırı' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 21 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sayda' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 21 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 24 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Mısır- Kahire' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Rebiü' l- ahir sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Halebü' ş- Şihab' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 3, Üsküdar' dan Gümüşhane' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Rebiü' l- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Halep' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 2 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan İdlib ve Şugur' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 10 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 25, Üsküdar' dan Yenişehir ve Karasu ve Aydın caniplerine varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 3, Üsküdar' dan Sinop' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 14 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Konya ve Isparta' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 13 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 3, Üsküdar' dan Bozok' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 16 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Anadolu' nun Sağ Kolu yemin ü yesarıyla nihayetine varub gelince.

Kayd- Şüd

Bilâ- tarif Zilkade sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Erzurum ve Kars ve Van ve Ahışa ve Gürcistan caniplerine varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Kıbrıs' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 15 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Çıldır' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Gümüşhane' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Safer sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Şam' a ve Sayda' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 3 Safer sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Şam' a ve Sayda' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 3 Safer sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Mihaliç ve Uşak' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Sivas' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Rakka' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Anadolu Valisi' nin bulunduğu mahallere varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 23 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 23 Safer sene 1179, Neferân: 6, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 29 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Konya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 21 Safer sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Erzurum ve Fatsa' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi gurre- i Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 5, Üsküdar' dan Konya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 5 Safer sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Kars ve Ahışa' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 8 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Anadolu Valisi' nin bulunduğu mahalle varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 7 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Şam- ı Şerif' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 15 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Erzurum' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 14 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Kütahya ve Bozok' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 8 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Manisa' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 8 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Maraş' a varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 18 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 3, Üsküdar' dan Midillü' ye varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 15 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 1, Üsküdar' dan Canik' e varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Kütahya' ya varub gelince.

Kayd- Şüd

Fi 17 Rebiü' 1- evvel sene 1179, Neferân: 2, Üsküdar' dan Konya ve Nevşehir ve Niğde' ye varub gelince.

2.1. 1015 Nolu H.1178-1179/M.1765-1766 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Değerlendirilmesi

Tablo 1. H.1178-1179/ M.1765-1766 Rumeli Yol İzinleri

TARİH	KİŞİ SAYISI	ÇIKIŞ YERİ	VARIŞ YERİ
H.1178/M.1765	72	Asitâne	Kırım
H.1178/M.1765	73	Asitâne	Manastır
H.1178/M.1765	86	Asitâne	Selanik
H.1179/M.1766	40	Asitâne	Mora
H.1179/M.1766	58	Asitâne	Eflak
H.1178/M.1765	41	Asitâne	Belgrad
H.1179/M.1766	15	Asitâne	Akkirman
H.1178/M.1765	32	Asitâne	Özi
H.1178/M.1765	28	Asitâne	Sofya

Tablo 2. H.1178-1179/ M.1765-1766 Anadolu Yol İzinleri

TARİH	KİŞİ SAYISI	ÇIKIŞ YERİ	VARIŞ YERİ
M.1765-1766	52	Üsküdar	Kütahya
M.1765-1766	34	Üsküdar	Sivas
M.1765-1766	52	Üsküdar	Konya
M.1765-1766	7	Üsküdar	Ankara
M.1765-1766	21	Üsküdar	İzmir
M.1765-1766	14	Üsküdar	Trabzon
M.1765-1766	54	Üsküdar	Aydın
M.1765-1766	54	Üsküdar	Şam
M.1765-1766	28	Üsküdar	Haleb
M.1765-1766	18	Üsküdar	Bağdad

Tablolar; Rumeli ve Anadolu illerine hangi tarihte, kaç kişinin gittiğini belirtmektedir. Buna göre 86 kişinin Asitâne' den Selanik' e, 15 kişininde Akkirman' a gitmiş olduğu yol ve menzil kayıtlarıyla ortaya çıkmıştır.

1015 numaralı Yol ve Menzil Defteri incelendiğinde; Anadolu' ya ve Rumeli' ye gelip gidenlerin kayıtlarının tutulduğu görülmektedir. Rumeli için tutulan kayıt sayısı toplam 244 adettir. Çıkış yeri olarak Asitâne belirtilmiş olmakla, varış yerleri Rumeli topraklarıdır. Kayıtlarda H.1178- 1179/ M. 1765-1766 tarihleri arasında kaç kişinin hangi şehre gittiği yazmaktadır. 1178 yılında sene ikiye ayrılmış ve Ruz- 1 Hızır ve Ruz- 1 Kasım olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde Anadolu ve Rumeli taraflarına gelip gidenlerin izin belgeleri niteliğinde olan belgeler günümüz pasaportlarını anımsatmaktadır.

Belgelere bakıldığında kaç kişinin hangi gün, hangi şehre gittiği öğrenilmektedir. İzin mahiyetinde olan bu belgeler olmadan seyahate çıkılmadığı da aşikârdır. Anadolu için 189 kayıt tutulmuş olmakla genellikle çevre illere yol izinleri alındığı, nadir de olsa Mısır, Kahire ve Şam- 1 Şerif' e gidip gelmek içinde yol izni alınmıştır.

Kayd; bir şeyi bir yere yazmak, deftere geçirmek anlamına gelirken Şüd kelimesi ise; geçti, gitme, oldu, olma anlamını taşımaktadır. Tutulan belgelerde gün, kişi sayısı ve gidilecek yer yazılmıştır fakat kişi adı ve ne için gideceği yazılmamıştır. Sadrazam tarafından onaylanan seyahat izinleri, ülke sınırlarına giriş çıkış ve doğabilecek her hangi bir olayın önlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

2.2. 1016 Nolu H.1195-1206/M.1780-1792 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Transkripsiyonu

Belge 1

... alınmamak İstanbul Gümrüğünün muktezâyı nizamından ve tacir-i mersumun getirdiği emtianın dahi iktiza eden resm-i gümrüğü ber- muktaza- yı nizam bu taraftan alınmak iktiza eylediğinden Rusçuk'da alınan resm- i gümrük- i mezkur mükerrer olmak lâzım gelmekle marifet- i şer'le red(?) ve fi-ma ba'd Leh tüccarının doğru İstanbul'a getürecekleri emtiadan mükerrer resm-i gümrük talebiyle taahhüdünden keff-i yed ve emr-i âli ve ahidname-i hümayun şürutu mucibince amel ve hareket olunmasını hâvi işbu sene-i mübareke evahir-i Cemayize'l ahiresinde emr-i şerifim sâdır olup müceb ve muktezasıyla amel ve hareket lâzım iken tercüman-ı mersumun bu def'a müstediler ? takdim eylediği arzuhalinde Leh tüccarından Lazar Aron ve Salamon Aron nam tâcirler Asitane-i saadet'imde bey için taaccüb eyledikleri altı aded sanduk şinşe ile Rusçuk'a vürudlarında Rusçuk

gümrükçüsü merkuma mu-tad emr-i âli ve münif-i kadim resm-i gümrük mutalebesiyle emtia-i mezkûreyi tevkif eylediği tahrir ve inha ve mukaddema sâdır olan emr-i şerifim mûcibince iktiza eden gümrüğü Asitane-i Amire'mde eda olunmak üzere eşyâ-yı mezkûre tâcirân-ı mersumâna teslim ettirilmeyüp gümrük-i merkumun muhalif-i (?) mu'tad gümrük mutalebesiyle vâki olan taaddisi men olunmak bâbında müceddeden emr-i münifim suduru istid'a ve Divan-ı Hümayunumda mahfuz kuyûd-ı ahkâma müracaat olundukda ber- mûceb-i şürot ahidname-i hümayun ve vech-i meşruh üzere tarih-i merkumda emr-i şerifim verildiği mestur ve mukayyed bulunmağın mukaddema sâdır olan emr-i âlişânım ve şürot-ı ahidname-i hümayun mûcibince amel olunmak fermanım bulunmağın. İmdi sen ki Mevlana-yı muma-ileyhsin ber- minval-i muharrer müste'men tüccarı getürdükleri emtianın resm-i gümrüğü bir mahalde eda eylediklerini hâvi eda tezkiresi ibraz eylediklerine tekrar gümrük alınmamak ahidnamelerin şurutunda olduğu ve İstanbul'a gelecek müste'men emtiasından haricen gümrük alınmamak İstanbul Gümrüğünün mukteza-yı nizamisinden idüğü ve tüccar-ı mersumunun getürdükleri emtianın dahi icab eden resm-i gümrüğü ber- muktezâ-yı nizam bu taraftan alınmak edasının bilmediğinden Rusçuk'da resm-i gümrük alındığı surette mükerrer olmak lâzım geldiği ma'lumun olduğu gümrük-i merkumun tevkif eylediği altı aded sanduk şişeyi mukaddemasâdır olan emr-i âli ve ahidname-i hümayun şürotu olan fermanım icab eden gümrüğün Asitane'de eda eylemek için tamamen tâcirân-ı mersumana teslim ettirüp mugayir-i emr-i âli ve menafi-i şürot-ı ahidname-i hümayun ol vechle zahir olan tasallut ve taaddisin men ve def eylemek bâbında.

Fi evahir-i zilkâde sene 195 / 1781

Özet 1,

'Hükümde; İstanbul Gümrüğünün belirlenen düzende tüccarın getirdiği malları için resm- i gümrüğün alınması gerektiği fakat tüccarın Rusçuk gümrükçüsüne ödediği vergiyle aynısı olması sebebiyle, Leh tüccarının İstanbul' a getirdiği mallarının gümrüğünü ödemek istememesi üzerine Divan- ı Hümayun emriyle gereğinin yapılmasını içeren karar varken, adı geçen tüccarın verdiği arzualde Leh tüccarlarından olan Lazar Aron ve Salamon Aron' un satmak için getirdiği 6 adet şişe ile Rusçuk Gümrükçüsüne bildirip ödeme yapmadıkları takdirde, bu sefer Devlet- i Aliyye tarafından mallarına el konulup gerekli işlemin yapılması konusunda karar verilmiş iken cevaben tüccarın ödediği vergilerin aynı olduğunu sanması

üzerine ödeme yapmadığı, durumun giderilmesi için tüccarın sadece satmak için getirdiği mallarından vergi alınmasını ve zabt olunan mallarının tüccara geri iade edilmesini içeren karardır.’’

Leh tüccarından Şemul nam tâcir iki nefer müste'men hizmetkârıyla beray-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan (ondan) berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evail-i Rebiü'l-ahir sene 95

Leh tüccarından Hagevic nam tâcir beray-ı ticaret bir nefer müste'men hizmetkârıyla Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Poşul nam tâcir iki nefer müste'men hizmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyyede'den bahren Kalas'a ve ondan beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber-mu'tad yol emri. m.

Hanko nam Lehlü iki nefer müste'men hizmetkârı ve iki nefer Lehlü Nasraniye ile Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan beren Leh canibine varmak murad etmekle ber-mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Bedros nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalos'a ve andan beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince mu'tad üzere yol emri.

Evasıt-ı Receb sene 95

Leh tüccarından Kasir Betovic nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince mu'tad üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Haim Berkovic nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyyeden bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince mu'tal üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Aleksandri Arakoviç nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Arotin Betobervenc nam tâcir berây-ı ticaret bahren Deraliyye'den ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evasıt-ı Şevval sene 95

Özet 2

'Bu şekildeki yol ve menzil kayıtları ise tüccarların isimlerini, ne iş için, yanında kaç kişiyle, nerden nereye gittiklerini ve nasıl gideceklerini bildiren hükümlerdir. 1016 numaralı belgede genellikle ticaret için yol izni alan tüccarlara rastlanılmış az da olsa seyahat için izin alanlarda görülmüştür. Belgeler ışığında dönem kişi adları ve kara deniz yolunun kullanımı ayrıca şehir adları öğrenilebilmektedir.'

Leh tüccarından Becan nam tâcir berây-ı ticaret Dersliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince mu'tad üzere yol emri. m.

Der Zaman-ı Hazret-i Reisü'l- Küttab Mehmed Hayri Efendi;

Leh tüccarından Yani Barencik nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evast-ı Zilhicce sene 95/ 1781

Leh tüccarından Yanoviç nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince mu'tad üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Velmorinieski nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mucibince mu'tad üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Yanaoviç nam tâcir iki nefer müste'men hidmedkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince mu'tad üzere yol emri.

Evail-i Muharrem sene 96/ 1782

Leh tüccarından Antonieski nam tâcir iki nefer müste'men hidmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber-mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Şemol Kotoviç nam tâcir bir nefer müste'men Hidmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayunşürutu muvazzah ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Yan Advetnoviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla beray-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu muvazzah ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i Rebiü'l- evvel sene 96/ 1782

Leh tüccarından Gregor Tanosyeviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla beray-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince mu'tad üzere yol emri. m.

Mose Muradik nam Lehlü li- edi'l- müzayede Deraliyye'den berren ve bahren Kudüs-i Şerif'e varup gelmek murad etmekle emsaline kıyasen ber-mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Yus Haymoviç nam tacir bir nefer müste'men hidmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evail-i Cemaziye'l-evvel sene 96/ 1782

Belge 2,

Hâlâ Belgrad Voyvodası Kostantin Voyvodaya hüküm ki;

Leh Kralı südde-i saadetime olan dostluğunda sabit kadem oldukça Belgrad Voyvodası dahi kadimden Leh Kralı ile ne vechle musafat üzere olagelmışler ise ol vecihle musafat üzere olup Devlet-i Aliyye'min reayası gibi asude-hal olalar deyu Lehlüye ita olunan ahidname-i hümayun tervic buyurulduğundan Devlet-i Aliyye'mle musafat üzere olan Leh Kralı ve Cumhuru tüccar ve reayalarının ber-müceb-i ahidname-i hümayun bilâ-cevr ve taaddi bey ve şira idüp mugayir-i mu'tad ziyade rüsumat talebiyle azade verilen beylerine(?) rıza-yı hüdavendigârı olmadığına binaen ve sabıkan Boğdan Voyvodası tarafından adem-i mübalât ile boyârân ve sair zâbitan caniplerinden Lehlü tüccarına irsal-i cevr-ü cefa ve taaddi ve ezaya ruhsat gösterilmeyüp tüccar-ı merkumun inkita'ına maslup olan emr-i ticaretin ihtilâfına vesile ve illet olunduğunu mukaddema Dersaadet'ime vürud eden Leh elçisi ba-takrir inha ve hâlât-ı merkumenin def'ü ref-i ile Lehlü tüccarının itminan-ı hâl ve refah-ı bâl ile eda ve sened-i ihtimam ve dikkat olunmak üzere emr-i şerif sudurunu istid'a eylediğine ityan ber- müceb-i amel ve hareket olunmasını hâvi bin yüz yetmiş üç senesi evâil-i şevvalinde emr-i celilüş-şan sâdır olmuş iken, Sen ki voyvoda-i muma-ileyhsin. Leh tüccarının memleket-i Boğdan'a gelüp gitmelerine senin tarafından dahi mugayir-i ahidname ve münafil emr-i münif mahallinde ve bey ve şiralara müdahale birle tüccarın adem-i vürudlarını mûcib hâlât-ı na- münasebeye mübaderet olduğundan bahis ile ber- muktezâ-yı ahidname-i hümayun kemafi's- sâbık ba-arz-ı hal inha ve divan-ı Hümayun'umda mahfuz fetevâ-yı ahkâma lede'l- müracaa ber-vech-i muharrer târih-i mezburda emr-i şerif mestur ve mukayyed bulunmağla mukaddema sâdır olan emr-i celilü'l kadrım mûcibince amel ve hareket eylemeyi muhtevi iş bu sene-i mübareke cemaziye'l evvelisinde emr-i şerif-i itaat tervicim sâdır olmuş idi. Binaberin müceb ve muktezâsıyla amel ve hareket müstelzim-i kil ü kal ve müeddiniza olur halden gayr-ı marziyye zuhurundan mübaadet eylemek lazıme-i dikkat ve vacib-i ahd-ı rıkiyyetin iken kema- fi'l- evvel müteaddi olduğun etvar-ı na bercaya ibtidar ve ferman-ı vâcibü'l- ittiba'ımın adem-i tenkid ve ihrasına ictirasın sebebiyle ve tüccarın gelüp gitmeleri ve bey ve şiraları külliyyen munkati olduğu bu def'a dahi bi't- takrir inha ve müceddeden emr-i âlişânım suduru istid'a olduğun cihetden ahidname-i hümayun ve mukaddema sâdır olan evâmir-i aliyem mûciblerince amel ve hareket eylemek fermânım olmağın tenbih ve te'kiden hâssaten iş bu emr-i şerifim dahi ısdar ve irsal olunmuşdur. İmdi Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'l medetmedarımla Lehlü beyninde müstahkem ve payidar ve müesses ve üstuvar olan

Bünyan-ı sulh ve musafâtın te'sis ve istihkâmı matlub-ı mülükânem olduğu ve mugayir-i dostî ve mevazin-i halet vukuuna kat'a rıza-yı padişâhânem olmadığı ma'lumun oldukda ber-müceb-i ahidname-i hümayun memleket-i Boğdan'a gelen Leh reayası ve tüccarının aşude-hal ve itminan-ı bâl ile alış ve veriş eylemelerine ve bir vecihle azâde- hatır olmalarına ihtimam ve dikkat idüp Boğdan voyvodaları olan eslâfın kadimden beru Leh reayasına ve tüccarına ne vechle muamele idegelmişler ise sen dahi ol vechle himaye ve sıyanet ile Lehlünün ticaret için memleket-i Boğdan'a geldikçe asûde-hâl olmalarına sıdk ve sa'veliyakat eyleyüp şöyle ki bundan sonra dahi hilaf-ı şûrut ahidname-i hümayun ve muhalif-i emr-i şerif ve mugayir-i rûsum ve dosti hem- civar ivaz ve halet suduruna rıhfet ve cevaz göstermemek ihtimamın olur ise mazhar-ı inayet ve afiyet olacağın bi-ıştibahdır. Ana göre malzemeden ahidname ve emr-i aliye muktezasınca amel ve hareket ve hilafından begayet hazer ve mücanebet eylemek bâbında.

Evail-i Rebiü'l-ahir sene 95

Belge 2, Özet 3,

'Belgrad Voyvadası Leh tüccarlarının mallarını esir alarak, ek vergiler koyarak tüccarın tükenmesine neden olduğundan ötürü Divan- ı Hümayuna şikâyet edilmiştir. Verilen cevapta; Belgrad Voyvadası uyarılmış, Leh halkının Devlet- i Aliyye halkı gibi görülmesi istenmiş ve Sadece Devlet- i Aliyye tarafından belirlenen vergilerin alınabileceği, Belgrad Voyvodasının ise esir aldığı malları Leh tüccarına geri verilmesini aksini uygularsa üzerine sefer düzenleneceği bildirilmiştir'

Niğbolu ve havalisinde vâki (?) ve (?) kadılarıyla Niğbolu'dan Leh hududuna varınca yol üzerinde kâin sair kuzat ve nüvvab ve kethüda yerleri ve iskele eminleri ve sâir zâbitana hüküm ki;

Leh Kralı Kefef-ı nefis için Niğbolu ve havalisinden kifayet mikdarı hamr iştira ve adamısıyla tarafına irsalini tahrir ve sipariş eylediğin mukaddema ikmal-i sefaretle avdet eden Leh tercümanı olan Stanislavis Declistin ba- arz-ı hal inha ve Niğbolu ve havalisinden akçesiyle iki bin müdrec on fuçu hamrın iştira ve adamısıyla ecanibe nakline mümanaat ve gümrük ve bac ve avaid ve harc namıyla ve sâir bahane ile rencîde ve remîde olunmamak bâbında misl-i mesbukuna kıyasen emr-i şerifim sudurunu istid'a Divan-ı Hümayunumda mahfuz kuyûd-ı ahkâma müracaat olundukda mukaddema zikr olunan mahallerden iki bin müdre on fuçu hamrın iştira

ve Leh hududuna nakline mümanaat olunmamak üzere bin yüz doksan iki senesi evahir-i Rebiü'l- evvelinde Leh elçisi Lazposkide Boşkam inhasıyla emr-i şerifim virildiği mestur ve mukayyed bulunmağın mukaddema sâdır olan emr-i şerifim mücibince def'a-i vâhidede iki bin müdre hamrın işтира ve nakline mümanaat olunmamak bâbında fermân-ı âlişân yazılmıştır.

Fi evahir-i Zilhicce sene 95/ 1781

Belge 2, Özet 4,

“ Hükümde Leh Kralının adamı vasıtasıyla Niğbolu havalisinden parasıyla 10 fıçı şarap alınması ve ülkesine dönerken herhangi bir nedenden dolayı rahatsız edilmemesi emredilmiştir. Bu sayede elinde hüküm bulunan kişi yollardan geçerken kale muhafızları ve zabıtarlar dahilinde vergi verme yükümlülüğünden kurtulup, gelip gittiği yollardan güvenle geçmesi sağlanmıştır.”

Niğbolu ve havalisinde vâki (?) ve (?) kadılarıyla Niğbolu'dan Leh hududuna varınca yol üzerinde kain sâir kuzât ve nüvvaba ve Kethüda yerleri ve iskele eminleri ve sâir zâbitana hüküm ki;

Hâlâ Leh Kralı Kefâf-ı nefis için Niğbolu ve havalisinden kifayet mikdarı hamr işтира ve adamısıyla tarafına irsalini tahrir ve sipariş eylediğün makeddema ikmal-i sefaretle avdet eden Leh elçisinin ikameti esnasında Leh tercümanı olan Stanislavis Declistin bu def'a ba arz-ı hal inha ve Niğbolu ve havalisinden akçesiyle iki bin müdre on fuçu hamrın işтира ve adamısıyla ecanibe nakline mümanaat ve gümrük ve bac ve avaid ve harc namıyla ve sâir bahane ile rencide ve remide olunmamak bâbında misl-i mesbûkuna kıyasen emr-i şerifim sudurunu istid'a Divanı Hümayunumda mahfuz kuyûd-ı ahkâma müracaat olundukda mezkûr-ı'l- beyan olan mahallerden iki bin müdre on fuçu hamrın işтира ve Leh hududuna nakline mümanaat olunmamak üzere bin yüz doksan beş senesi evahir-i Zilhiccesinde tercüman-ı mersum inhasıyla emr-i şerifim virildiği mestur ve mukayyed bulunmağın mukaddema sâdır olan emr-i şerifim mücibince def'â-i vâhidede iki bin müdre hamrın işтира ve nakline mümanaat olunmamak bâbında fermân-ı âlişân yazılmıştır.

Fi evâil-i Cemaziye'l- evvel sene 96/1782

Belge 2, Özet 5,

‘‘ Leh Kralının, siparişi olan şarabı almaya gelen Leh elçisine izin verildiği ve Niğbolu’ dan 10 fıçı şarabın verildiği, fermanda belirtilen kişilerin ve vergilerin elçiye engel olmamasını, ülkesine rahat bir şekilde gitmesi belirtilmiştir.’’

Leh tüccarından şimon Logtanoviç nam tâcir bir nefer müste’men hidmetkâriyla beray-ı ticaret Deraliyye’den bahren Kalas’a ve andan berren Leh cânibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince mu’tad üzere yol emri.

Fi evâil-i cemayize’l- evvel sene 96/1782

Leh tüccarından Vartan nam tâcir bir nefer müste’men hidmetkâriyla li- eclit- ticare Deraliyye’den bahren Kalas’a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu’tad yol emri.

Evasıt-ı Receb sene 96/1782

Leh tüccarından Bedrok Petroviç nam tâcir bir nefer müs’temen hidmetkâriyla berây-ı ticaret Deraliyye’den bahren Kalas’a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu’tad yol emri. m.

Leh tüccarından Baltazor Yanaviç nam tâcir bir nefer müste’men hidmetkâriyla berây-ı ticaret Deraliyye, Rusçuk ve Yergögü ve Kalas ve Boğdan tarikleriyle Leh cânibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu’tad yol emri. m.

Leh tüccarından Yozef Martinoviç nam tâcir bir nefer müste’men hidmetkâriyla beray-ı ticaret Deraliyye’den bahren Kalas’a ve andan berren Leh cânibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu’tad yol emri.

Leh tüccarından Bayk Sehagyeviç nam tâcir bir nefer hidmetkâriyla berây-ı ticaret Deraliyye’den bahren Kalas’a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu’tad yol emri.

Leh tüccarından İzrail Lindaroviç nam tâcir beray-ı ticaret bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber-mu'tad yol emri.

Evail-i Şaban sene 96/1782

Leh Papaslarından Berveko Ratoraverloski nam Papas iki nefer müs'temen hidmetkârıyla Deraliyyeden Leh canibine azimet murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i şaban sene 96/1782

Belge 3,

Hotin Muhafızı vezire hüküm ki;

Hotin tarafından bazı eşhas aralık aralık memleket-i Leh üzerine duhul ve hilaf-ı şürut-ı ahidname-i hümayun Leh reayasının emval ve eşya ve hayvanatların sirka birle berü canibe iade eyledikleri cihetden keyfiyet Lehlü tarafından lede'l- ifade bermûceb-i şürut-ı ahidname-i hümayun harekât-ı na- bercaya tasaddi eden merkumları bi't-taharri ahz ve emvâl-i mağsubeyi zahire ihraca ve eshabına li-ecli's- teslim-i ahzına me'mure istirdad ve emsalini terhib için merkumların hizmeti lâzım gelen te'dibleri icrasına ihtimam ve dikkat lâzım iken mugayir-i şürut-ı ahidname ve menafi-i hukuk-ı hemcivâri ağmaz ve tesamuh ve a'zâr-ı vâhiye ve amel-i beyhude iradıyla sâriklerin ele getirülüp te'dipleri emrinde ve eşya-yı mesrukanın istirdadı hususunda irtikâb kasd ve rehavet olduğundan bahis ile fi- maba'd bu misillü harekât-ı nâ- münasibeye cür'et idenleri müşar ber- takrib duhul ve emval ve eşya ve hayvanat sirka eyledikleri haber verildiği anda ahidname-i hümayun şürutu mûcibince amel ve hareket olunmak bâbında emr-i şerifim suduru Leh Kralı ve cumhuru taraflarından tahrir ve istid'a olduğun makeddema ikmal-i sefaretle avdet iden Leh elçisinin ikameti esnasında Leh tercümanı olan Stanislavis Declistin bu def'a ba- arz- ı hal inha ve Divan- ı hümayunumda mahfuz Leylüye i'ta olunan ahidname-i hümayun lede'l müracaa isîr almağla ve hayvanat sürmekle ve gayr-ı vechle Leh reayasına zara eyleyüp sulh ve salahın şerayetine muhalefet ile ihtilâl'e bâis olanları teftiş ve tefahhus idüp zâhir olandan ahara mûcib-i ibret için haklarından geleler ve gasb olunan eşya dahi bulundurulup sahiplerine red oluna deyu mestur ve mukayyed bulunmağla hilâf- ı ahidname-i hümayun vuku bulan

taaddiyâtın men'i eşyâyı magsubenin istirdâdı fermânım olmağın imdi sen ki muhafız-ı muma-ileyhsin Devlet-i Aliyye ebediyyül istimdadım la hem civar ve kadimi musafat ve muvalât üzere olan Leh Devleti reayasının emval ve eşya ve hayvanatlarını sirka misillü etvâr-ı şeni'aya ictira ile firar ve memalik- i mahsuremde ihtifa edilmesine bir türlü rıza-yı şâhanem olmadığı ma'lumun olundukda bundan sonra hilâf- ı şürot- ı ahidname-i hümayun ve muhalif- i rıza-yı mülükânem o misillü hâlât- ı gayr-i marziyye vukuu bulunmaması emrine mezîd- i i'tina ve nezaret ve bertakrib harekât- ı mezkûreye tasaddi eyledikleri ihbar olunduğu anda hükümetin dahilinde kemâl- i taharri ve dikkat olunarak fezahat- ı mezkûreye cesaret edenler her kimler ise ma'rifetin ve zâbitleri ma'rifetiyle ahz ve eşyâ-yı magsube tamamen zâhire ihraç ve ma'rifet- i şer' le eshabına istirdad ve ber- müceb- i şürot- ı ahidname- i hümayun amel ve hareket birle zâhir olan taaddileri men ve def husûsuna ihtimam ve dikkat ve bu bahaneyle medhali olmayanlara isnad- ı töhmet ile itale- i dest taarruz ve taaddiden mücanebet olunmak bâbında.

Fi evail- i Ramazan sene 96/1782

Belge 3,Özet 1,

‘Hotin tarafından bazı kişilerin Leh ülkesine aralıklarla gelerek mallarının ve hayvanlarının çalındığını, halkında rahatsız edildiği, Leh elçisinin dahi geçtiği yol üzerinde eşyaları ve hayvanlarının esir alındığı ve bu kişilerin bulunması için Divan- ı Hümayun’ a sunulan arzuhal değerlendirilip, çıkan hükümlerle bu olaya sebep olanların yakalanıp örnek teşkil etmemesi açısından cezalandırılacağı ve mağdur olan halka da gerekli yardımların yapılacağı belirtilmektedir.’

Asitane- i Aliyyemden Bahr- ı Sefid ile İzmir'e varup gelince yol üzerinde vâki kuzat ve nüvvaba ve yeniçeri serdarları ve iskele eminleri ve cizyedârân ve sâir zâbitâna hükim ki;

Leh tüccarından Hayim İzrail Navara nam tâcir ala tarikü't- ticare Deraliyye' mden İzmir'e varup gelmek murad eyledüğün mukaddema ikmâl- i sefaretle avdet iden Leh elçisinin ikameti esnasında Leh tercümanı olan Stanislavis Declistin bu def'a ba- arz- ı hal inha ve tâcir-i mestur memnuatından olmayup Dersaadet'imden alup götürdüğü emtiasının gümrükte ahidname-i hümayun şürotu mûcibince kanun-ı kadim üzere eda ve yedine ma'mulün bih eda tezkiresi aldıktan sonra esna- yı rahda hilâf- ı şürot- ı ahidname-i hümayun mükerrer gümrük talebi ve cizye ve tekâlif-i şâkka

mutalebesiyle rencide ve remîde ve mürur ve ubur ve libasına müdahale ve mümanaat olunmamak bâbında sabıkda virilen emr- i âli misillü emr-i şerifim sudurunu istid a ve Divan-ı hümayununda mahfuz kuyûd- ı ahkâma müracaat olundukda Leh tüccarından Kostantin nam tâcir berây- ı ticaret Deraliyye'den Sakive Bahr- ı Sefid'de vâki bazı cezirelere varup gelmek için Leh elçisi istircasıyla bin yüz kırk sekiz senesi evâhir- i muharreminde emr- i münif verildiği mestur ve mukayyed olmağla vech- i meşruh üzere amel olunmak fermânım olmağın İmdi sen ki Mevlana ve sâir- i mumailihimsin. Ber- minvâl- i muharrer Leh tâciri mersum memnuatından olmayan alup götürdüğü ve götürdüğü emtia ve eşyanın icab iden gümrükde ber- mûceb- i şûrut ahidname- i hümayun kanun- ı kadim üzere eda ve yedine ma'mulün bih eda tezkiresi aldıktan sonra hilâl- i rahda mükerrer gümrük talebi ve ziyade ve tekâlif-i şâkka mutalebesiyle mugayir-i şûrut- ı ahidname-i hümayun taaddi ve rencide ve mürur ve ubur ve kıyafetine müdahale ve mümanaat olmayup himayet ve siyanet olunmak bâbında.

Evasıl-ı Zilhicce sene 96/1782

Belge 3,Özet 2,

‘‘Hükümde; Leh tüccarından olan Dersaatte tüccarlık yapan Hayim İzrail İzmir’ e gittiği zaman elçilik seyahatinden dönen Leh tercümanı tarafından yolda tüccarlık belgesinin olmadığı fark edilerek, tüccar sayılmadığı için Dersaadet’ ten götürdüğü eşyalarına el konulup, ruhsatını aldıktan sonra vergilere tabi olunca eşyalarının tüccara verilmesi hakkında bilgi edinmekteyiz.’’

Asitane-i Aliyyemden Bahr-ı Sefid ile Sakız Ceziresi'ne varup gelince yol üzerinde vâki kuzat ve nüvvaba ve yeniçeri serdarları ve iskele eminleri ve cizyedârân vesâir zâbitana hükim ki;

Leh tüccarından Corci Emra nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla al tarikü't ticare Deraliyye'mden Sakız'a varup gelmek murad eyledikde mukaddema ikmâl- i seferetle avdet iden Leh elçisinin ikameti esnasında Leh tercümanı olan Stanislavis Declistin bu def'a ba- arz- ı hal inha ve tâcir-i mesfur memnuatından olmayup Dersaadetimden alup gönderdiği ve götürdüğü emtiasının gümrükde ahidname-i hümayun mûcibince kanun- ı kadim üzere eda ve yedine ma'mülün bih tezkiresi alındıktan sonra esnâ-yı rahda hilâf-ı şûrut- ı ahidname-i hümayun mükerrer gümrük talebi ve cizye ve tekâlif-i şâkka mutalebesiyle rencide ve remide ve mürur ve ubur

ve libasına müdahale ve mümanaat olunmamak bâbında misl- i mesbûkuna kıyasen emr-i şerifim sudurunu istid'a ve Divan-ı Hümayunumda mahfuz kuyûd- ı ahkâma müracaat olundukda emsalim virildiği mestur ve mukayyed bulunmağın vech-i meşruh üzere amel olunmak fermânım

İmdi sen ki Mevlana ve sâir mumaileyhimsiz ber- minvâl-i muharrer Leh tâciri mersum ve memnuattan olmayan alup getirdiği ve götürdüğü emtia ve eşyasının icab eden gümrükde ber- mûceb-i şürot ahidname-i hümayun kanun-ı kadim üzere eda ve yedine ma'mûlün bih eda tezkiresi alındıktan sonra hilâl- i rahda mükerrer gümrük talebi ve cizye ve takâlif-i şâkka mutalebesiyle mugayir- i şürot ahidname-i hümayun tâcir-i mersum ve müste'men hidmetkârı mesfura taaddi ve rencide ve mürur ve übur ve kıyafetine müdahale ve mümanaat olunmayup himayet ve sıyanet olunmak bâbında.

Evasıt-ı Muharrem sene 97/1783

Belge 3, Özet 3,

‘‘Yine bu hükümde de ellerinde tüccar olduğunu kanıtlayan belgenin olmaması durumunda, kişilerin eşyalarına el konulup, belgesinin alınmasına ve gerekli gümrük vergilerinin uygulanmasına karar verilip ortaya çıkmış olan sorunu huzur ve güvenilir biçimde halolunması gerektiğini bildiren hükümler sayesinde kişilerin rahat bir şekilde ticaretle ilgilenmesi sağlanmış ve yollarda ki menziller ve kale bekçileri sayesinde nizama aykırı hal ve hareket edenler kısa sürede önlem altına alınmış olmaktadır.’’

Leh tüccarından Kostantin Adamoviç nam tâcir beray-ı ticaret Deraliyyem'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürotu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evail-i Receb sene 96/1782

Leh tüccarından Yoviç Bakoloviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürotu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evail-i zilkade sene 96/1782

Mitroviç Aloviç nam Lehlü bir nefer müste'men hidmetkârıyla li-ecli'z- ziyare Deraliyye'den Kudüs- i Şerif'e varup gelmek murad etmekle emsâline kıyasen ber- mu'tad yol emri. m.

Hayim İzrail Nevaz'a nam Lehlü bir nefer müste'men hidmetkârıyla li- eclî'z- ziyare Deraliyye'den Kudüs- i Şerif'e varup gelmek murad etmekle emsaline kıyasen ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Şimon Nahidoviç nam tacir bir nefer müste'men hidmetkârı berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evail- i Zilhicce sene 96/1782

Leh tüccarından Agnacı Markaraviç nam tacir bir nefer müste'men hidmetkârıyla berây- ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Petro Mihaleviç nam tâcir beray-ı ticaret Deraliyye'den Silistre ve Rusçuk ve Yergöğü ve Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname- i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evail-i zilhicce sene 96/1782

Leh tüccarından Emira nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber-mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Gregor Boğdanoviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mucibince ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Stefan İslamoviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den beren Rusçuk ve Yergöğü ve Eflak ve Boğdan tarikleriyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evail-i Muharrem sene 97/1783

Belge 4,

Bender muhafazasına memur ? Paşa dâmen-i muallaya hüküm ki;

Bender muhafazasına bazı eşhas birbirleriyle ittihad ve aralık aralık Leh üzerine duhul ve hilâf-ı şürot- ı ahidname-i hümayun Leh reayasının emval ve eşya ve hayvanatların sirkat etmeyi itiyad eyledikleri cihetden bu esnada dahi eşhas-ı mezbûre Leh toprağına kâin Balta kasabasına tâbi Lulohosko nam karyede mukim bir nefer yahudinin menzillerin basup bi'l- cümle emvâlin ve eşyaların gasb ve ba'de beru canibe iade eylediklerinden bahs ile harekât-ı nâbercâya tasaddi iden her kimler ise bi't- taharri ele getirülüp zahire ihraç ve ber-müceb-i şürot-ı ahidname-i hümayun eşyâ-yı mesruka eshabına istirdad ve fi maba'd bu misillü harekât-ı nâ-münasebeye cü'ret edenler men veber takrib duhul ve emval ve eşya ve hayvanat sirke eyledikleri haber verildiği anda ahidname-i hümayun şürotu mûcibince amel ve hareket olunmak bâbında emr-i şerifim suduru Leh Kralı ve Cumhuriyeti taraflarından tahrir ve istid'a olundukda mukaddema ikmal-i sefaretle avdet eden Leh elçisinin ikameti esnasında Leh tercümanı olan Stanislavis Decelistin bu def'a ba- arz-ı hal inha ve Divan-ı Hümayununda mahfuz Lehlüye i'ta olunan ahidname-i hümayuna müracaat olundukda isir almağla ve hayvanat sürmekle ve gayr-i vecihle

Leh reayasına zarar eyleyüp sulh ve salahın şerayitine muhalefet ile ihtilale bâis olanları teftiş ve tefahhus edüp zâhir olundukda mûcib- i ibret için haklarından geleler ve gasb olunan eşya dahi buldurulup sahiplerine red oluna deyu mestur ve mukayyed olunmağla ahidname-i hümayun mûcibince amel olunmak fermanım olmağın.İmdi sen ki muhafız-ı muma-ileyhsin Devlet-i Aliyye-i ebediyyül istimdadıyla hem civar ve kadim musafat ve muvalât üzere olan Leh Devleti reayasının emval ve eşya ve hayvanatlarını sirka misillü bir ferdin etvâr-ı şeniaya ihtiyar eylememek mahrusemde ihtifa olunmasına bir dürlü rıza-yı padişahanem olmadığı ma'lumun oldukda mugayir-i şürot-ı ahidname-i hümayun ve menafi-i hukuk-ı hemcivâri hâlât-ı gayr-i marziyyeye cesaret edenleri her kimler ise hükümetin dahilinde bi't- taharri ahz ve emval-i mesruka ve magsûbeyi ma'rifetin ve ma'rifet-i şer ve zâbitlerin ma'rifetleriyle eshabına red ve ber- müceb-i şürot-ı ahidname-i hümayun amel ve hareket ve bundan sonra dahi o misillü harekât-ı na-marziyye vuku bulmaması emrine mezid-i itina ve nezaret ve ber- takrib duhul ve kemafi'l- evvel hâlât-ı na- bercaya tasaddi eyledikleri ihbar olunduğu anda ber-minval-i muharrer amel ve hareket ve emsallerini terhib ve andan da mübaderet ve

bu bahane ile kazıyyede medhali olmayanlara isnad-ı töhmet birle itale-i dest-i taaruz ve taaddiden ve ırz ve edepleriyle amed-i şud iden tüccarın gelüp gitmelerine müdahale ve mümanaat olunmaktan begayet hazer ve mücanebet eylemek bâbında.

Fi evahir-i cemaziyel- evvel sene 97/ 1783

Bir sureti

Tombasar Voyvodası zide- mecduhuya vech-i meşruh üzere.

Bir sureti

Özi muhafızı vezire bu def'a duhul- birle eşya garet olunduğu tayy ile ber- vech-i muharrer.

Bir sureti

Akkirman muhafızına me'mur ? Dâmeikbalehuya kezalik ber- minval-i muharrer.

Leh tüccarından Bosel Krogoviç nam tâcir li-ecli't ticare beren Rusçuk ve Yergöğü ve Eflak ve Boğdan tariklerinden Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri

Evahir-i Muharrem sene 97/1783

Belge 4, Özet 1,

“ Yazılan bu hükümde; Bender Muhafazasına yapılan saldırılarda halkın zarara uğradığı ve Balta kasabesindeki yahudunun menzilin de basılıp eşya ve hayvanlarının çalındığı gerekli işlemlerin yapılması istenmiştir. Divan- ı Hümayun tarafından bu hırsızlığı yapanların tespiti ve gerekli işlemlerin yapılması zarara uğrayanlarında zararlarının karşılanması kararı verilmiş ve bu ferman çoğaltularak Tombasar Voyvodasına, Özi Muhafızına ve Akkirman Muhafızına gönderilmiştir.”

Leh tüccarından Bakor İstefanoviç nam tâcir beray-ı ticaret Deraliyye'den Rusçuk ve Yergöğü ve Eflak ve Boğdan tariklerinden Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun Lehlüye şürut mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Mihal Armanoviç nam Lehlü bir nefer müste'men hidmetkârıyla li-ecli'z- ziyare Deraliyye'den Kudüs-i Şerif'e varup gelmek murad etmekle misl-i mesbukuna kıyasen yol emri. m.

Leh tüccarından İstanislav Edmiyesleniski nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla beray-ı ticaret Deraliyye'den Bahr-ı Sefid cânibine varup gelmek

murad etmekle doksan altı senesi evasıt-ı zilhiccesinde İzmir'e yazılan emr-i âli mûcibince yol emri. m.

Evahir-i Safer sene 97/1783

Leh tüccarından İstemol Ermoviç nam tacir bir nefer müste'men hizmetkârıyla beray-ı ticaret Deraliyye'den beren Yergöğü ve Eflak ve Boğdan tariklerinden Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber-mu'tad yol emri. m

Leh tüccarından Kasbereski nam tacir bir nefer müste'men hizmetkârıyla beray-ı ticaret Deraliyye'den beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber mu'tad yol emri.

Evasıt-ı Rebiü'l evvel sene 97/1783

Leh tüccarından Antonioviç nam tâcir bir nefer müstemem beray-ı ticaret Deraliyye'den beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Leh tüccarından İstanislav Reviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Mose Maramdam nam Lrhlü li-ecli'z- ziyare Deraliyye'den Kudüs-i şerf'e varup gelmek murad etmekle misl-i mesbukuna kıyasen yol emri. m.

Leh tüccarından Yos Haymoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla bahren Kalas'a ve andan beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mucibince ber mu'tad yol emri.

Evail-i cemaziyel evvel sene 97/1783

Leh tüccarından Yorgi Karayüzoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den Eskişehir'e varup gelemek murad etmekle doksan altı senesi evasıt-ı zilhiccesinde İzmir'e yazılan emr-i âli mûcibince yol emri.

Evasıt-ı cemaziyyel- evvel sene 97/1783

Leh tüccarından Aleksi Dimraviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla beray-ı ticaret Deraliyye'den Eskişehir'e varup gelmek murad etmekle ber- minvâl-i muharrer yol emri. m.

Leh tüccarından Petro Kamşeski (Karmeşski) nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla li- eclit- ticare Deraliyye'den Akkirman'a varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Yosef Papas nam tâcir bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmekle murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i Cemaziyel- ahir sene 97/1783

Leh tüccarından Anol Sendosle nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan da beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Belge 5,

Leh Kralı kefaf-ı nefsisün Niğbolu ve havalisinden kifayet mikdârı hamr iştira ve tarafına irsalini tahriri ve sipariş eyledüğünden tercüman-ı mersum ba- arzuhal inha etmekle doksan beş senesi evahir-i zilhiccesinde verilen emr-i âli mûcibince def'a vâhidede iki bin müdre hamrın iştira ve nakliye(sine) mümanaat olunmamak bâbında.

Evahir-i cemaziyel ahir sene 97/1783

Leh tüccarından Esen Yakoviç nam tâcirberay-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan beren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber mu'tad yol emri.

Evail-i Receb sene 97/1783

Harşien Volop nam Lehlü bir nefer müstemen hidmetkârıyla li-ecli't-ticare Deraliyye'den berren ve bahren Kudüs-i Şerif'e varup gelmek murad etmekle sâbıkı misillü yol emri.

Evahir-i Receb sene 97/1783

Leh tüccarından Asofil İvanoviç nam tâcir beray-ı ticaret bahren Kalas'a ve andan Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Gregon Takosyeviç nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den berren Rusçuk ve Silistre ve Eflak ve Boğdan tariklerinden Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayunşürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından İstanislav Osvehon Kokoncer nam tâcir üç nefer müste'men hidmetkârıyla li-ecli't-ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan beren Leh canibine varup getmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Konte Fleksi Döleski nam Lehlü dört nefer müste'men hidmetkârıyla berây- ı ziyaret Deraliyye'den Bursa'ya ve andan İzmir'e varup gelmek murad etmekte sâbıkı misillü yol emri. m.

Leh tüccarından Bedros nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber-mu'tad yol emri. m.

Evasıt-ı Ramazan sene 97/1783

Leh tüccarından Corci Amra nam tâcir li-ecli't- ticare Deraliyye'den bir nefer müste'men hidmetkârıyla Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Arşin nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla berây- ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evasıt- ı Şevval sene 97/1783

Leh tüccarından Esak nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Alkaryanoviç nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den Eflak ve Boğdan tarikleriyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Kasper Lesroviç nam tâcir berây- iticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mucibince ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Esak Haymoviç nam tâcir bir nefer müste'men li-ecli't- ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a andan berren Leh canibine varup gelmek murad eyledüğün inha etmekle ber mu'tad yol emri.

Evast-ı Zilhicce sene 97/1783

Leh tüccarından Yorgo Karakaş nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bir nefer müste'men hidmetkâriyla bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Agop İspahnoviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkâriyla berây- ı ticaret berren Eflak ve Boğdan tarikleriyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Ledetyen Petroviç nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den berren Eflak ve Boğdan tariklerinden Leh canibine varu gelmek murad etmekle ahidname mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evail- i Muharrem sene 98/1784

Leh tüccarından Valansa nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkâriyla berây- ı ticaret Deraliyye'den Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Kuyurek Lukniyoviç nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname mûcibince yol emri. m.

Leh tüccarından Yosil Krogoviç nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evahir- i Muharrem sene 98/1784

Leh tüccarından Yan Arvetnoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla berây-ı ticaret Eflak ve Boğdan tarikiyle Deraliyye'den Leh canibine varup gelemek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i Safer sene 98/1784

Leh tüccarından Kaytan Danyaloviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i Rebiü'l- evvel sene 98/1784

Leh tüccarından Haym İzrail Navaro nam bir nefer müste'men hizmetkârıyla li-ecli't-ticare Deraliyye'den İzmir'e varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince yol emri. m.

Leh tüccarından Haym Nolaviç nam tâcir li-ecli't- ticare bir nefer müste'men hizmetkârıyla berren ve bahren Leh canibine varup gelemek murad etmekle ber mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Baltazor Nanoviç nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname mûcibince ber mu'tad yol emri.

Evasıt- ı Rebiü'l- ahir sene 98/1784

Leh canibinden Grabeyen Sanomoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Sabatay nam tâcir li- ecli't- ticare Deraliyye'den Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i Rebiü'l evvel sene 98/1784

Leh tüccarından Baycereski nam tâcir li- ecli't ticare Deraliyye'den iki nefer müste'men hizmetkârıyla Akkirman'a varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol yol emri. m.

Belge 6,

Leh tüccarından İsrail Zamoviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evail- i Cemaziye'l- evvel sene 98/1784

Leh tüccarından İsrail Zavaviç bir nefer müste'men berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh boyarlarından mukaddemce gelüp Edirne'de ikamet eden Polkosinik Mecliski nam boyar bi'z- ziyare Leh canibine azimet murad etmekle boyar- ı mersum birkaç nefer adamıyla mahsure- i mersumeden re's-i hududa varınca hilâl-i rahda ve hasbe'l-iktiza rüyet-i umuru zımında idame- i meks ve dâmet- i dostane muamele olunup cizye talebi ve sâir vergi mutalebesiyle rencide olunmayup himayet ve sıyanet olunmak bâbında emr- i şerifim sudurunu Leh tercümanı ba- arzuhal-i istid'a ahidname-i hümayun şürotu mûcibince emnen re's- i hududa isal buyurulmak bâbında.

Belge 6, Özet 1,

“ Leh nüfusundan olan Edirne’ de yaşayan Polkosinik adlı kişinin yanına birkaç kişi daha alıp Leh canibine gitmesi, dosthane ilişkiler için kendisinden vergi alınmamasını ileten hükümdür.”

Leh tüccarından Birohovilçisi nam tâcir li- ecli't- ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i Receb sene 98/1784

Leh beyzadelerinden Baron de Dorfçayr nam beyzade üç nefer müste'men hidmetkârıyla bahren Kalas'a ve andan berren Leh tarafına âzim olmağla ahidname mûcibince mu'tad üzere yol emri. m.

Kuban Konacki nam Lehlü üç nefer müste'men hidmetkârıyla li-ecli'z-ziyare Deraliyye'den Kudüs-i Şerif ve sâir ol havalide vâki ziyaretgâh-ı nasara olan mahallere varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evail-i Şaban sene 98/1784

Kavasır Konteyan Botoski nam beyzade dört nefer müste'men hizmetkârıyla li-ecli'z-ziyare Deraliyye'den bahren ve berren Kudüs-i Şerif'e varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Polkonik Sidekodaski nam beyzade iki nefer müste'men hizmetkârıyla Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Asitane-i Aliyyemden berren ve bahren Leh hududuna varınca yol üzerinde vâki kuzât ve nüvvab ve iskele eminleri ve a'yan ve sâir zabıtana hüküm ki;

Leh Kralı cânibinden sipariş olunduğuna binaen ol taraftan akçesiyle bin vukiyye revgan-ı zeyt iştira ve bir nefer adamısıyla Leh tarafına gitmek murad eylediğün mukaddema ikmâl-i sefaretle avdet eden Leh elçisinin ikameti esnasında Leh tercümanı olan Stanislavis Decelistin (de Celistin) bu def'a ba-arzuhal inha ve ol mikdar revgan-ı zeytin adamı vasıtasıyla bahren ve berren re's-i hududa varınca esnâ-yı rahda mürur ve nakline mümanaat olunmayup ve adam-ı mersume gümrük ve bac ve sâir nesne mutalebesiyle taaddi ve rencide ettirilmeyüp himayet ve siyanet olunmak bâbında emr-i şerifim sudurunu istid'a eylediği elden yalnız bin vukiyye revgan-ı zeytin iştira ve nakline mümanaat olunmamak ferman olunmağın

imdi sen ki mevlâna ve sâir mumaileyhimsiz. Ber-minvâl-i muharrer fakat bin vukiyye revgan-ı zeytin bu taraftan akçesiyle iştira ve def'a-i vahidede nakline tarafınızdan ve cânib-i ahardan bir vechile müdahale ve mümanaat olunmayup ve kezalik gümrük ve bac ve sâir tekâlif mutalebesiyle adamı mesrufa bir dürlü taaddi ve rencide ettirilmeyüp hilaf-ı emr-i Âli vaz-u hâlet vuku'unu tecvizden mücanebet ve bu bahane ile mikdâr-ı mezkûrdan ziyade nakline ibrâz- 1 ruhsatdan mübaadet eylemeniz bâbında.

Fi evasıt-ı Şaban sene 98/1784

Belge 6, Özet 2,

'' Leh kralı tarafından sipariş edilen Leh para birimiyle bin vukiyye zeytinyağını almak üzere gelen kişinin Leh elçisi tarafından istekleri bildirilen arzuhale cevap olarak, zeytinyağını karadan ve denizden götürmesine izin verilmiş olmakla beraber vergiler yönünden de zorlama yapılmayacağını bildiren hükümdür.''

Leh tüccarından İstofisloviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li-ecli't-ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evail-i Şevval sene 98/1784

Leh tüccarından Antovisnahloviç nam tâcir iki nefer müste'men hizmetkârıyla li-ecli't-ticare Deraliyye'den Akkirman'a varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince mu'tad üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Kostantin Eksanti nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li-ecli't-ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Berkes Arbaraviç nam tâcir iki nefer müste'men hizmetkârıyla li-ecli't-ticare Deraliyye'den berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Asitane-i Aliyye'mden bahren ve berren re's-i hududa varınca yol üzerinde vâki kuzât ve nüvvab ve iskele eminleri ve a'yan ve sâir zâbitâna hüküm ki;

Leh Kralı tarafından sipariş olunduğuna binaen ol canibden akçesiyle bin vukiyye revgan-ı zeyt işтира ve bir nefer müste'men adamıyla Leh tarafına irsali murad eyledüğün tercüman-ı mesfur ba-arzuhal inha ve ol mikdar revgan-ı zeytin adamı vasıtasıyla bahren ve berren re's-i hududa varınca esna-yı rahda mürur ve nakline mümanaat olunmamak bâbında misl-i mesbukuna kıyasen emr-i şerifim sudurunu istid'a ve divan-ı Hümayunumda mahfuz kuyud-ı ahkâma müracaat olundukda emsâli verildiği mestur ve mukayyed bulunmağla sâbık-ı misillü yalnız bin vukiyye revgan-ı zeytin işтира ve nakline mümanaat olunmamak bâbında.

Evasıt-ı Şevval sene 98/1784

Belge 6, Özet 3,

‘Asitane’ den Leh hududuna varıncaya kadar ki yol üzerinde bulunan kişilere uyması gereken kuralı bildiren hükümde; zeytinyağının ülkeden hangi yolla çıkarılırsa çıkarılsın vergi yönünden rahatsız edilmemesi yönünde yol hükmü değerinde bir karardır.’

Özi Muhafızı vezire ve kadısına ve yeniçeri zâbitâna hüküm ki;

Tervic- i emr-i ticaret ve serhad üzerinde mevcut asâkir-i zafer-me'sere ibraz-ı hidmet zımnında derun- ı Lehden sekiz yüzden mütecaviz zahire ile mahmul araba ile mezkûr'ı mikdar Leh reayasından bundan akdem serhad-i merkuma lede'l- usul zahirelerin fûruht ve bahaların ahz eylediklerinden sonra reaya-yı mesfure ol tarafda bila-vech tevkif ve cebren hidematta istihdam olundukları cihetden bu gûna namülayim vaz-ü hâlet badel- yevm nakl-i zahayir ile me'luf Leh reayasının adem-i vidadlarına sebep ve illet olacağından bahis ile fimaba'd li-ecli't-ticare serhad-i mezkura iyab ü zehab ile Leh reayası ba'de itmamü'l- maslaha tevkif ve mugayir-i ahidname-i hümayun taaddi olunmamak bâbında emr-i şerifim sudurunu Leh tercümanı Stanislavis de celistin bu def'a ba- arzuhal istid'a Divan- ı Hümayunumda mahfuz olup ita olunan ahidname-i hümayuna müracaat olundukda ticaret ahvali semere-i sulh ve salahdan olup mûcib-i imaret-i memleket olmağla ba'de'l- yevm Ahsen-i vech üzere nizama konulup tarafeynin tüccarı mahfî yerlerden gelüp gitmeyüp memerr-i nas olan yerlerden kendü hallerinde gelüp gidüp getürdükleri ve alup götürdükleri emtianın gümrüğün kanun-ı kadim üzere eda eylediklerinden sonra muhdes olan tekâlif talebiyle rencide ve madem ki zararları olmaya. Minvâl- i meşruh üzere bey ve şîraların eyledikde selefde verilen ahidnamelerde tasrih olunduğu üzere haraç ve tekâlif-i şâkka talebiyle taaddi olunmaya deyu mestur ve mukayyed bulunmağla ber- mûceb-i ahidname-i hümayun himayet ve sıyanet ve mugayir-i hareketten mübaadet olunmak fermanım olmağın. İmdi sen ki muhafız-ı müşar ve sâir mumaileyhimsiz. Ber- minvâl-i muharrer Leh reayası tüccarı getürdükleri ve gayr-i ez memnu alup götürdükleri emtia ve eşyanın icab eden gümrüğün kanun-ı kadim üzere eda idüp ve madem ki kendü hallerinde gelüp gidüp bir vechile zararları ve tehirlerini mûcib hareketleri ve müstahdem olmağla rızaları isafa me'luf ve mecbur olmadıkları muamele-i nâ-seza ve teklif-i na- münasibe ile mugayir-i şûrut-ı ahidname-i hümayun tarafınızdan taaddi olmayup ve saire dahi ettirmeyüp daima ahidname-i hümayun şûrutu mûcibince amel ve hareket ve her halde himayet ve sıyanetle semere-i sulh ve salah olan umûr-ı ticaretin tezayüdüne mübaderet ve hilâfindan be- gayet hazer ve mücanebet eylemeniz bâbında.

Evasıt-ı Şevval sene 98/1784

Belge 6, Özet 4,

‘‘ Sınır boylarındaki görevli olan askerlere Leh reayasından fazla miktarda yiyecek verildiği, buna rağmen askerin tekrar bu istekte bulunması, halkı zorlayacağından arada ki dostluk çerçevesinde hal alınması isteği dile getirilmiştir. Leh tercümanı tarafından verilen arzuhalde ise tüccarların herkesin geçtiği yollar üzerinden gelip gittiklerini ve aldıklarının vergilerini ödedikleri, kimseye zararlarının olmadığı dile getirilmiştir. Tüccarların ellerinde bulunan tüccar hüviyetiyle gelip gitmeleri aykırı davranmamaları ve talep edilen vergileri vergi memurlarınca alınıp, hüküm yazılan kişilerin tekrar vergi alarak tüccarları zarara uğratmamaları emrolunmuştur.’’

Leh tüccarından Babik Erseviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla li-ecli't-ticare Deraliyye'den berren Rusçuk ve Silistre ve Yergöğü ve Eflak ve Boğdan tarikleriyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evail-i Zilkade sene 98/1784

Leh tüccarından Edvetin Halboviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla berây-ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Şimon Gabayedeviç nam tâcir berây-ı ticaret bir nefer müste'men hidmetkârıyla Eflak ve Boğdan tarikleriyle berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber-mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından İzrail Adenistoviç nam tâcir li-ecli't-ticare Deraliyye'den Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evasıt-ı Zilkade sene 98/1784

Leh beyzadelerinden Bolkovik Meşkoviç nam beyzade dört nefer müste'men hidmetkârıyla bahren ve berren Deraliyye'den Leh canibine azimet murad etmekle ahidname-i hümayun ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Yenmeshoviç nam tâcir bir nefer müste'men hidmetkârıyla li-ecli't-ticare Deraliyye'den bahren Akkirman'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname mücibince mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Antoni Belyaseviç nam tâcir li- ecli't- ticare Deraliyye'den Sakız'a varup gelmek murad etmekle ahidname mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i Zilkade sene 98/1784

Belge 7,

Leh beyzadelerinden Dominiko Esdeleski nam beyzade altı nefer müste'men hizmetkârıyla Deraliyye'den bahren ve berren Leh canibine azimet murad etmekle ahidname-i hümayun mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evahir- i Zilkade sene 98/1784

Leh tüccarından Bağdasara Alansaoğlu nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den berren Rusçuk ve Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Agnacı Margeyeviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den berren Rusçuk ve Eflak ve Boğdan Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Gabriyel Esdösam nam tâcir li- ecli't- ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evasıt-ı Zilhicce sene 98/1784

Leh tüccarından Baskalis Yakoviç nam tâcir li- ecli't- ticare Deraliyye'den Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i Zilhicce sene 98/1784

Leh tüccarından Magacalğan Munardomoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Leh tüccarından Gregor Nogradoviç nam tâcir li- ecli't- ticare bir nefer müste'men hizmetkârıyla Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Gregor Ohranoviç nam tâcir berây-ı ticaret Deraliyye'den Sakız'a varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince amel olunmak için. m.

Leh tüccarından İspiro Pavloviç nam tâcir li-ecli't- ticare Deraliyye'den berren Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri.

Evahir-i Muharrem sene 99/1785

Leh tüccarından Mıgırdıç Varoniç nam tâcir li- ecli't- ticare Deraliyye'den berren Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından İsrail David nam tâcir li- ecli't- ticare Deraliyye'den berren Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürutu mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Hotin kadısına ve zâbitâna ve Boğdan Voyvodasına hüküm ki;

Leh tercümanı Stanislavis de Celistin bu def'a sūdde- i saadetime arz- ı hal idüp mazmununda öteden berü Leh hududuna mevâzi-i muayyenede panayır pazarı kurulmak mu'tad- ı kadim ve iki taraftan müctemi olan tüccar kisb ve intifa idegelmişken ve telkidi muhtevi mukaddema emr- i âli dahi sâdır olmuşiken bu esnada da bazı zâbitan ve voyvoda-i Boğdan caniplerinden mugayir -i kadim ve muhalif- i emr- i âli harekete tasaddi olunmağla mukaddema şeref- rîz- i sudur olan Fermân- ı âlişan mûcibince amel olunup panayır- ı mezbura gelen tüccara mümanaat olunmamak bâbında müceddeden emr- i münîfim suduru istid'a olunmuş Divan-ı Hümayununda mahfuz kuyûd- ı ahkâma müracaat olundukda tarafeynin tüccarı mahfî yerlerden gelüp gitmeyüp memerr- i nâs olan yerlerden kendü hallerinde gelüp gidüp getürdükleri ve alup götürdükleri emtianın gümrüğün kanun- ı kadim üzere eda eylediklerinden sonra muhdes olan tekâlif talebiyle rencide olunmayanlar deyu Lehlüye i'ta olunan ahidname- i hümayunda musarrah olduğuna binaen Leh hududunda vâki Kamanıçe ve Muhlu ve Haz ve Difka ve İzvanca nam mahallerde kurulan panayıra ehl-i islâm tüccarı ve ahar tüccar bilâ- mani ve mezahim amed şüd idegelmişiken hükkâm ve zabitan taraflarından bazı illet ve bahane iradıyla menafi- i

kadim tüccar tâifesinin iyab ü zihablarına mümanaat ve bu keyfiyet muamele- i dâd ve senedin adem- i revâcına bais ve illet olmağla şürot- ı ahidname- i hümayuna mugayir hâlâtdan mücanebet olunmak için bin yüz altmış dokuz senesi evâil- i Zilkadesinde emr- i şerif verildiği mestur ve mukayyed olmağla ahidname- i hümayun ve mukaddema sâdır olan emr- i şerif mûcibince amel olunmak fermânım olmağın iş bu emr- i âlişânım ısdar ve irsal olunmuştur. İmdi vusulünde ahidname-i hümayunun ve mukaddema sâdır olan emr- i şerifimin tenfiz ve icrası matlub olmağla fi- mabâd ahidname-i hümayun ve mukaddema şeref bahşâyı sudur olan emr- i şerif mûcibince memalik- i mahrusenden alış ve verişe havahişger olan tüccar taifesinin memerr-i nâs olan yerlerden kendü hallerinde kâr ü kisb için gidüp gelmelerine ve getürdükleri ve alup götürdükleri emtianın gümrüğün kanun- ı kadim üzere eda eylediklerinden sonra muhdes tekâlif talebiyle rencide olunmayup daima ahidname- i hümayun şürotu mûcibince amel ve hareket ve ser-i mûkuvveti ve mücanebet eylemeniz bâbında.

Fi Evail- i Şevval sene 99/1785

Belge 7, Özet 1,

‘Leh tercümanının arzuhalinde Kurulan panayıra bazı zabitanların engel olduğu, bunun engellenmesi ve panayıra gelen tüccarların ilave vergiden muaf tutulmaları istenmektedir. Cevabında ise Dersadet’ te kayıtlı olan tüccarların herkesin geçti yol üzerinden geçmesinde belirlenen vergilerden fazlasının alınmaması hakkında hükümdür.’

Leh tüccarından Ehton Yakonoviç nam tâcir berren Eflak ve Boğdan tarikiyle li- ecli’t- ticare Deraliyye’den Leh canibine varup berren gelmek murad etmekle mu’tad üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Kasper Yanoviç nam tâcir bir nefer müste’men hidmetkârıyla li- ecli’t- ticare Deraliyye’den berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu’tad yol emri.

Leh tüccarından Petro Konstantin nam tâcir li- ecli’t- ticare Deraliyye’den İslimye’ye varup gelmek murad etmekle ahidname-i hümayun şürotu mûcibince ber mu’tad yol emri. m.

Leh tüccarından Baroh Nako nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla berây- ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evahir- i Cemaziye'l- ahir sene 99/1785

Leh tüccarından Bosil Dimoviç nam tâcir kezalik bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Salamon Komend nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla Deraliyye'den İslimye'ye varup gelmek murad etmekle ber mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından İstenoviç nam tâcir li- ecli't- ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evaili- i Receb sene 99/1784

Leh tüccarından İbo nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla berây- ı ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Şimon Borlacı nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh vilâyetine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evasıt- ı ?

Leh tüccarından İzan Yanoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Leh tüccarından Askil Yosikoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den berren Eflak tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Leh tüccarından Mosedek Simolimoviç nam tâcir berây- ı ticaret Deraliyye'den Kalas'a ve andan berren Leh canibine varu gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Leh tüccarından Karabet Salomoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evasıt- 1 Şaban sene ?

Leh tüccarından Asarvamlati Hristofoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den İslimye'ye varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Yani Todoroviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den İslimli'ye varup gelmek murad etmekle mu'tad üzere yol emri.

Leh tüccarından Nikon Yanoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla berây- 1 ticaret Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh Kralı tarafından sipariş olunduğuna binaen bu taraftan akçesiyle bin vukıyye revgan- 1 zeyt iştirâ ve bir nefer müste'men hizmetkârıyla Leh canibine irsali murad eyledikde tercüman- 1 mersum ba- arz- 1 hal inha eylediğine binaen sâbıkı misillü yalnız bin vukıyye revgan- 1 zeytin iştirâ ve nakline mümanaat olunmamak üzere emr- i şerif yazılmışdır.

Evahir- i Şaban sene 99/1785

Leh beyzadelerinden Berincibe Solofoski nam beyzade birkaç nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli's seyaha canib- i Leh'den Dersaadet'e gelmek üzere re's- i hudûda geldiği ihbar olunmağla ahidname- i hümayun şürutu mûcibince mu'tad üzere yol emri yazılmışdır. m.

Leh beyzadelerinden Baştı, Oso, Şesri, Bonyekoski nam bey beş nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli's seyaha İzmir ve Bahr- 1 Sefid' de vâki baz- 1 ziyaretgâh- 1 Nasara olan mahalleri ziyaret için mahal- i merkuma varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri yazılmışdır.

Leh tüccarından Abram Fomoşkoviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından Paven İspendoski nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla berây- ı ticaret Deraliyye'den Akkirman' a varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evail- i Şevval sene 99/1785

Leh beyzâdelerinden Yanpersen Kufoşi nam beyzade üç nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli'z- ziyare Deraliyye'ye gelmek üzere re's- i hududa geldiği ihbar ve inha olunmağla ahidname- i hümayun mûcibince ber- mu'tad yol emri. m.

Leh tüccarından İbo Kıboloviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla li- ecli't- ticare Deraliyye'den bahren Kalas'a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Evahir- i Şevval sene 99/1785

Leh tüccarından Brakes Garbaroviç nam tâcir bir nefer müste'men hizmetkârıyla Rusçuk ve Silistre ve Yergöğü ve Eflak ve Boğdan tarikiyle li- ecli't- ticare Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu'tad yol emri.

Bender Muhafızı vezire hüküm ki;

Ticaret ahval- i semere- i sulh ve salahdan olup mûcib-i imaret- i memleket olmağla ba' de' l- yevm Ahsen- i vücuh üzere nizama konulup tarafeynin tüccarı mahfi yerlerden gelüp gitmeyüp memerr- i nâs olan yerlerden kendü hallerinde gelüp gidüp getürdükleri ve alup götürdükleri emtianın gümrüğün kanun- ı kadim üzere eda eylediklerinden sonra muhdes olan tekâlif talebiyle rencide olunmayanlar deyu Leh Kralı ve cumhur taraflarına verilen ahidname- i hümayunda münderic olduğuna binaen ber- mûceb- i şürut- ı ahidname- i hümayun amel olunmak lâzım iken mukaddemce selevinin canibinden bazı tüccar tâifesinin ol taraftan mürurlarına hilâf- ı şürut- ı ahidname- i hümayun mümanaat ve tekâlif muhdes talebiyle taaddi ve rencide olunduğu Leh tercümanı bu def'a ba- arzuhal inha ve ber- muktezâ-yı şürut- ı ahidname- i hümayun muamele ve himayet ve sıyanet olunmak bâbında emr- i

şerifim sudurunu istid' a eylediği eelden ahidname- i hümayun şürot- u mûcibince amel olunmak fermanım olmağın,

İmdi sen ki müşarun- ileyhsin. Leh tüccarına mugayir- i ahidname- i hümayun cevri ve taaddi olunduğuna rızâ- yı hümayunum olmamağla ba' de'l- yevm ahidname- i hümayun şürotu üzere tüccar tâifesinin memerr- i nâs olan yerlerden kendü hallerinde gelüp gitmelerine tarafından ve taraf- ı ahardan mümanaat olunmayup ve gayr- ı ez memnu'a alup götürdükleri ve getürdükleri emtianın gümrüğün kanun- ı kadim üzere eda eylediklerinden sonra daima ahidname- i hümayun mûcibince amel ve hareket ve himayet ve sıyanet ve hilafından hazer ve mücanebet olunmak bâbında.

Evahir- i Zilhicce sene 99/1785

Bir sureti

Hotin Muhafızına

Bir sureti

Tombasar Voyvodasına

Belge 7, Özet 2,

'Hükümde tüccarların kendi hallerinde gelip gittiği ve aldıklarının gümrük vergilerinin ödenmesinin daima belirlenen memurlara ödenmesi gerektiği ve kıyılı olunan yerlerden geçmeleri konusunda uyarılması aksini uygulayanlar için derhal müdahale edileceği bildirilmiştir.'

Emr- i âli lede' l- usul müşarunileyh tarafından dahi Akkirman'a adam irsali ve Akkirman muhafızı ve kadısı ve zâbitan marifetleriyle kapan tüccarı ve sefayin rüesası meclis- i şer' a ihzar- birle emr- i şerif muvacehesinde kiraet olunup lâkin ba' de' l- yevm zahayirin ba- sefine Dersaadet'e sevki mümkün olmadığına binaen zahayir- i mezkûreyi rayici üzere tüccar- ı mersumeden alına deyu tüccar- ı mersuma cevap eylediklerinde sahibi razı olmayup ve sefine ile irsali dahi mümkün olmadığı makam- ı şer' den lâzım gelen mektubun mefhumu şerh.

12 Safer sene 1200/1786

Zahayir- i mezkûrenin mevsim- i bahardan İsmail canibi seraskeri vezire ve Akkirman Muhafızı ve Akkirman Kadısına ve İskele Emni ve sâir zâbitana hüküm ki; Ol taraftan Deraliyye'den vârid olan tahririn yine bu sene- i mübarekede zahayir ile Şimon Akkerman İskelesi'ne Leh canibinden nehr- i Turla ile yedi aded ...lede'l vürud ahaliden ve civar sekencesinden tefahhus ve sual olundukda cânib- i mezburdan

bu ana dek kayık ile nehren zahire geldiği mesbuk olduğu ...diği ve zahayir- i mezkûreden bir mikdarı Devlet- i Aliyyem tüccarı sefinesinden iki kıt' a sefineye tahmil ve bu tarafa nakli murad olunmuş iken bi' l peyda virülmeyüp tevkif olunduğu tahrir ve beyan ve bu bâbda ne vechile muamele olunmak hususu ifade ve istizan olunmuş ve Leh tercümanı Stanislavis de Celistin (bu) def'a südde- i saadetime takdim eylediği arzuhalinde Leh boyarlarından Dilanoski nam boyar birkaç nefer müste'men hizmetkârıyla Leh memleketi mahsulünden Akkirman İskelesi'ne zahire getirdüğün zahire- i mezkûre vülat ve hükkam taraflarından te'hir olunmaktan nâşi cümlesi telef ve fena- pezir olacağı ? dan gayr- ı ba'id olduğu ve diyâr- ı mesfur ve müste'men adamları el- haletü hazihi kezalik İsmail' de tevkif olunduğu beyanıyla gerek mersumların ve gerek (zahayir- i) menkule- i mezkûrenin ba'd- ezin ol tarafda tevkif ve tehirleri tecviz olunmamak bâbında emr-i şerifim sudurunu Leh Kralı ve Cumhuru taraflarından istid' a eylemiş kâffe- i millet ve cümle- i düvel indinde kavaid- i mülkiyeleri müraatı akdem- i metalib ve erbah- ı mesalih ve sâire ad ve itibar her ne kadar kazaya- yı bedihiyeden ise ve Leh tarafından nehren zahayir vürudu her ne kadar mesbuk değil ise de ve kezalik mahzuru melhuz ise Devlet- i Aliyyemin kadim dostu ve zahayir- i mezkûre dahi el- haletü hazihi gelmiş olduğuna binaen ve fi' l- hakika te'hiri sebebiyle zahayir- i mezkûre ve fena bulmak ve bu cihetle Lehlüye zarar ve hasar olmak muhtemelat- ı akliyeden olduğuna ittibaen sıyaneten li' l- hasare bu def'alık zahayir- i mezkûrun ol tarafdan narh- ı ruzi üzere kapan tüccarına bey ve semeni bila- taallül eda ve teslim olunmasına ve eğer ol tarafda bey etmeyüp Deraliyye' me kendüleri getürmek murad iderler ise kapana tevarüd idegelen ehl- i İslam tüccarı sefayinine tahmilen li- eclî' l- bey doğru Deraliyye'mde kapan- ı dakika sevk ve tesyir ettirilmesine müsaade- i aliyyem taalluk etmekle ve bu makule müste'men taifesinin bir mahaldan bilâ- mûcib meksi iktiza etmemekle siz ki serasker- i müşar ve muhafız- ı sâir- i mumaileyhimsiz. Ber- vefk- i irade- i üstüvânem amel ve hareket ve hilaf- ı halet vukuunu tecvizden mübaadet eylemeniz fermanım olmağın mahsûsan iş bu emr- i alişânım ısdar ve irsal olunmuşdur. İmdi Devlet- i Aliyye'mle dost- ı kadim olan düvel reayalarının memalik- i mahrusemde zarar ve zıyan vukuundan sıyanetleri halâtına ihtimam olunmak lâzıme- i rüsûm- ı dostî ve musafât olmakdan nâşi boyar- ı mersumun getirdiği zahayirin te' hiri Lehlüye iras- ı zarar ideceğinde şüphe olmadığı ve ber- minval- i muharrer bu def' a bu vechile müsaade olunması hukûk- ı dostî ve

hemcivari riayet ve zarardan sıyanet kabilinden olduğu, Siz ki serasker- i müşar ve muhafız ve sâir mumaileyhimsiz. Malumunuz oldukda meks ettirilen boyar- ı mersum ve müste'men adamlarının silerlin ? tahliye ve zahayir- i mezkûreyi dahi zahire ihraç ve narh- i câri üzere akçesiyle sahih tezkirelü kapan tüccarına bey ve fûruht olunmasına ve ziyade baha talebi ve noksan teklifi ile dahl ve mümanaat olunmamasına ve eğer ol taraftan bey olunmayup Deraliyye'ye kendüleri getürmek murad ederler ise kapana tevarüd edegelen ehl- i islâm tüccar sefinelerine tahmil ve bu tarafta satmak için doğru Deraliyye' me kapan- ı dakika sevk ve tesyir ettirilmesine mübaderet ve mahal- i ahara gitmeyüp doğru Deraliyye' me irsal ideceklerine rüesanın kefillerini ahz ve taht- ı rabıtaya idhal ve her bir sefineye ne mikdar zahire vaz olunur ise mektub viresin. İsmi tasrihiyle rüesa yedlerine memhur tezkireler i' ta ve ilmühaberlerini dahi başkaca bu tarafa i' lam ve irsale müsaraat ve hilâf- ı emr ve rıza bu def' a ve bundan böyle hâlet vukuuna ibraz- ı ruhsattan be- gayet hazer ve mücanebet olunmak bâbında.

Fi Evahir- i Zilhicce sene 99

Belge 7, Özet 3,

“ Hükümde Devlet- i Aliyye tarafından kaydedilmiş olan zahirenin Tuna boylarından getirilmesi dile getirilmiş fakat tüccarın bu seyahatte zarar uğrayabileceği daha önce bu şekilde getirmediği bildirilmiştir. Divan- ı Hümayun ise tamamen iyi niyetler için kendi hallerinde karar vermelerini istemiş ve sadece bu iş için belli olan vergilerin alınması emredilmiştir.”

Leh tüccarından Rafael Pensinhas nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mutad yol emri.

Evahir- i Şevval sene 99

Leh tüccarından Penholis Bakoyoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evasıt- ı Zilkade sene 99

Leh tüccarından Arbeton Petrovih nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evahir- i Zilhicce sene 99

Leh tüccarından Alfired Yanoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla berây- ı ticaret Deraliyye' den Sakız' a varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Leh tüccarından Pavlov Okasyeviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla liecli' t- ticare Deraliyye' den bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Leh tüccarından Varodan Yuveviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla liecli' t- ticare Deraliyye' den berren Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evail- i Muharrem sene 200

Leh tüccarından ? Vilânofski nam boyar dört nefer müste' men hidmetkârıyla Deraliyye' den berren Leh canibine azimet murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Leh tüccarından Yakop Stefanoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla liecli' t- ticare berren Rusçuk ve Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evasıt- ı Rebiü' l- evvel sene 200

Leh tüccarından Yorgata Yakoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla liecli' t- ticare Deraliyye' den berren Rusçuk ve Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Leh tüccarından Dimitri Mihaleviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla liecli' t- ticare Deraliyye' den bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evahir- i Rebiü' l- ahir sene 200

Leh tüccarından Yan Beranecke nam tâcir iki nefer müste' men hizmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evasıt- 1 Cemaziye' l- evvel sene 200

Leh tüccarından İsman Çakır nam tâcir bir nefer müste' men hdmetskârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren Eflak ve Boğdan tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evahir- i Cemaziye' l- evvel sene 200

Tezkirelü kopan sefayiniyle vaz ve teslimin ber- mu' tad üzere ücretleriyle kapan- 1 dakika sevk ve irsalde itina olunacağını nâtik Akkirman Muhafızı Hamid Hasan Paşa' nın varid olan kaimesinin mefhumu şerh.

16 Rebi'ül- ahir sene 200

Belge 7 ,Özet 4,

‘’ Şerh; açma ve genişletme, açıklama ve anlaşılana anlatma anlamına gelmektedir. Belge kopan bir sayfanın adet üzere parasıyla kapan-ı dakika sevkinde çok dikkat edilmesi gerektiğini yazmaktadır.’’

Deraliyyemden bahren Kalas' a ve andan berren re' s- i hudûda varup gelince yol üzerinde vâki kuzât ve nüvvâba ve yeniçeri serdarları ve gümrük eminleri ve cizyedârân ve sâir zâbitâna ve Boğdan Voyvodası ? Voyvodaya küküm ki;

Ticaret ahvâli semere- i sulh ve salâhdan olup mûcib- i ticaret- i memlekette bulunmağla bade' l- yevm Ahsen- i vücuh üzere nizama konulup tarafeynin tüccarı mahfi yerlerden gelüp gitmeyüp memerr- i nâs olan yerlerden kendü hallerinde gelüp gidüp getürdükleri ve alup götürdükleri emtianın gümrüğün kanun- ı kadim üzere eda eylediklerinden sonra muhdes olan teklif talebiyle rencide ve getürdükleri nakd- i akçeden gümrük talep olunmaya ve Leh vilâyetinde doğmuş Leh reayası olan Leh ve Litova gayr- i milletten ticaret ile gelenler mademki zararları olmaya minvâl- ı meşruh üzere ticaret ve bey ve şiraların eyledikde selefde virilen ahidnamelerde tasrih olunduğu vech üzere haraç ve tekâlif- i şâkka talebiyle rencide olunmayalar deyu Lehlüye i' ta olunan ahidname- i hümayunda münderic olduğuna binaen Leh

tüccarından Zorabil Arolişnoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla ala tarikü' t- ticare Deraliyye' mden bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmeğin Leh beyzadelerinden olup bu esnada müsafereten Dersaadet' te olan Hadranoski nam beyzade memhur arzuhaliyle inha ve tâcir- i mersum memnu' atdan olmayup alup getirdiği ve götürdüğü emtia ve eşyasının icab eden gümrüğün ber- müceb- i şürut- 1 ahidname- i hümayun kanun- 1 kadim üzere eda ve yedine ma' mulün bih eda tezkiresi aldıktan sonra esna- yı rahda mükerrer gümrük talebi ve cizye ve geçit namı ve sâir tekâlif mutalebesiyle taaddi ve rencide ve mürur ve ubur ve ticaret ve kıyafetine müdahale ve mümanaat olunmamak bâbında emr- i şerifim sudurunu istid' a eylediği ecluden ahidname- i hümayun şürutu mûcibince amel olunmak bâbında.

Fi Evahir- i Receb 1200

Belge 7, Özet 5,

“Deraliyye’ den kara ve deniz yoluyla gidilen yerlerin sınırları tüm memurlarına verilen hükümde; ticaret yapan kişilerin güvenilir kişilerden olup, ticaret yapmak için memleketlerde buldukları ve bu işin düzene konulup iki taraf tüccarının gizli saklı yerlerden gitmeyip herkesin gelip gittiği yollardan gitmesi, alıp götürdükleri ve getirdiklerinin vergilerinin kanunlara uyararak verdikleri, sonradan vergi istenmemesi, tüccar olmadığı halde ticaret yapan Hadronoski nin ise tüccar belgesini alarak ticaretle uğraşmasına izin verildiği, aldığı veya sattığı mallarında vergilerinin alınacağı bildirilmiştir.”

Leh tüccarından İzrail Adonisnoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla li- ecli' t- ticare bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle beyzade- i mersum inhasıyla ber- mu' tad yol emri yazılmıştır. m.

Leh tüccarından Acı Marko iki nefer müste' men hidmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den berren İslimye ve Uzuncaabad ve andan Leh canibine varup gelmek murad etmekle beyzade- i mersum inhasıyla ber- mu' tad yol emri. m.

Leh tüccarından Haym Bodoviç nam tâcir bir müste' men hidmetkârıyla berây- 1 ticaret Deraliyye' den bahren İsmail' e ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle beyzade- i mersum inhasıyla ber- mu' tad yol emri. m.

Leh tüccarından Baltazar Yakoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla li-
ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup
gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Leh tüccarından Anton Sebanis nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla li-
ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup
gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Leh tüccarından Pandizi Vasilekaski nam tâcir üç nefer müste' men hidmetkârıyla
Deraliyye' den bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine varup gelmek murad
etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evail- i Şaban sene 200

Leh tüccarından Antuvan Yakoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla li-
ecli' t- ticare Deraliyye' den Eflak ve Boğdan tarikiyle berren Leh canibine varup
gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Bender Muhafızı Vezire hüküm ki;

Bender tarafından bazı eşhas birbirleriyle ittihad ve aralık aralık Leh derununa duhul
ve hilâf- ı şürut- ı ahidname- i hümayun Leh reayasının emval ve eşya ve
hayvanatların sirkat etmekle i' tiyad eyledikleri cihetden bu esnada dahi eşhâs- ı
mezbure ve ale' l- husus Ali namında bir kimesne Leh karyelerinden bir aded karyeyi
basup ahal- i karyenin bi' l- cümle emval ve eşyaların gasb ve yağma idüp beru
canibe avdet eylediklerinden ve ala tarikü' t- ticare gelüp giden Leh tüccarına re' s- i
hududda taaddi olunduğundan bahis ile harekât- ı nâ- bercaya tasaddi iden her kimler
ise bi' t- taharri el getürülüp zahire ihraç ve ber- müceb- i şürut- ı ahidname- i
hümayun eşyâ- yı mesrûka eşhabına istirdad ve fi- maba'd bu misillü harekât- ı gayr-
i ilâyıka vuku bulmaması emrine i' tina ve dikkat ve ber- takrib yine duhul ve emval
ve eşya ve hayvanatların sirka eyledikleri serhadan muhafızına haber virildiği anda
ahidname- i hümayun şürutu mûcibince amel ve hareket birle ahz ve zabitleri ma'
rifetiyle te' dib ve emsallerin terhibe mübaderet olunmak bâbında emr- i şerifim
suduru Leh Kralı ve cumhuru taraflarından tahrir ve istid' a olunduğun Leh
beyzadelerinden bu esnada müsafereten Deraliyye' mde mukim Hadranoski nam
beyzade bu def'a memhur arzuhalıyla inha ve Divan- ı Hümayunumda Lehlüye i' ta

olunan ahidname- i hümayuna müracaat olundukda isir almağa ve hayvanat sürmeğe ve gayr- i vechile Leh reayasına zarar eyleyüp sulh ve salahın şerayitine mümanaat ile ihtilâfa bâis olanları teftiş ve tefahhus idüp zâhir oldukda mûcib- i gayret için haklarından geleler ve gasb olunan eşya dahi buldurulup sahiplerine red oluna deyu mestur ve mukayyed olmağla sen ki vezir- i müşarün ileyhsin. Ahidname- i hümayun mûcibince amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki muhafız- ı müşarunileyhsin. Devlet- i Aliyye- i ebediyyü' l- istimrârımla hemcivar ve kadimi musafat ve muvalât üzere olan Leh Devleti reayasının emval ve eşya ve hayvanatları sirka misillü bir ferdin etvar ve şeniaya ictisar ile memalik- i mahrusemde ihtifa ve sahih Leh tüccarından olup memalik- i mahruseme li- ecli' t- ticare amed- ü şüd iden tâife- i tüccar madem ki zararları olmaya ve memnuattan olmayup getürdükleri ve alıp götürdükleri eşyalarının lâzım gelen gümrüğün ber- mûceb- i ahidname- i hümayun kanun- ı kadim üzere eda eylediklerini müş' ir yedlerine mamûlün bih eda tezkiresi üzere o makule tüccara cevr ve eza olunduğuna bir türlü rıza- yı Padişâhânem olmadığı ma' lumun oldukda mugayir- i şürot- ı ahidname- i hümayun ve menafi- i hukuk- ı hem civari halât- ı gayr- i marziyyeye cesaret edenleri her kimler ise hükümetin dahilinde bi' t- taharri ahz ve emvâl- i mesrûka ve magsubeyi ma' rifetin ve ma' rifet- i şer ve zâbitleri ma' rifetiyle eshabına red ve ber- mûceb- i şürot- ı ahidname- i hümayun amel ve hareket ve bundan sonra dahi o misillü harekâtına marziyye vuku bulmaması emrine mezîd- i i' tina ve nezaret ve ber- takrib- i duhul ve kemafî' l- evvel hâlâ na- bercâya tasaddi eyledikleri ihbar olunduğu anda ber- minvâl- i muharrer amel ve hareket ve emsallerini terhib ve andan mübaderet ve bu bahane ile kaziyede medhali olmayanlara isnad- ı töhmet birle itale- i dest taarruz ve taaddiden ve ırz ve edepleriyle iyâb ü zehâb eden tüccarın gelüp gitmelerine müdahale ve mümanaat olunmakdan ve haric- ez ahd ve rızâ- yı hümayunuma muhalif hâlât vukuunu tecvizden be- gayet hazer ve mücanebet eylemek bâbında.

Fi Evasıt- ı Şabansene 200

Bir sureti Tombasar Voyvodasına Ber- vech- i muharrer.

Belge 7, Özet 6,

“ *Bender Muhafızı Vezirine yazılan hükümde; Bender tarafından bazı kişilerin anlaşarak iş birliği ile Leh ülkesine aralıklarla saldırıda bulunduğu ve bu saldırıda*

eşyalarını, hayvanlarını çaldığı ve ismi Ali olan birinde Leh karyelerinden birini basıp yağmaladığı ülkesine giderken de ticaret yapan tüccara saldırdığı ve bu durumlara sebep olanların yakalanmasını, çaldıkları eşya ve hayvanların bulunarak sahiplerine teslim edilmesini, bu olaya bir daha da kimsenin yeltenmemesi yazılmıştır.”

Belge 8,

Leh tüccarından Pavli Bakoyaviç nam tâcir berây- 1 ticaret Deraliyye’ den Sakız ceziresine varup gelmek murad etmekle ahidname- i hümayun şürutu mûcibince ber- mu’ tad yol emri.

Evasıt- 1 Muharrem sene 201

Leh tüccarından Petro Neroyaviç nam tüccar li- ecli’ t- ticare Deraliyye’ den Sakız ceziresine varup gelmek murad etmekle ahidname- i hümayun şürutu mûcibince ber- mu’ tad yol emri. m.

Leh tüccarından Samon Petroviç nam tâcir li- ecli’ t- ticare Deraliyye’ den bahren ve berren Kamanıçe’ ye varup gelmek murad etmekle ahidname- i hümayun şürutu mûcibince mu’ tad üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Haçefan Mgırdımoviç nam tâcir li- ecli’ t- ticare Deraliyye’ den bahren ve berren Kamanıçe’ ye varup gelmek murad etmekle ahidname- i hümayun şürutu mûcibince ber- mu’ tad yol emri. m.

Leh tüccarından Salamon Abramoviç nam tâcir bir nefer müste’ men hidmetkârıyla li- ecli’ t- ticare Deraliyye’ den bahren ve berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu’ tad yol emri.

Evahir- i Muharrem sene 201

Leh tüccarından Salamon Fişer Kaşıl nam tâcir bir nefer müste’ men hidmetkârıyla li- ecli’ t- ticare Deraliyye’ den bahren ve berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu’ tad yol emri.

Evasıt- 1 Safer sene 201

Leh tüccarından Lazar Mersurda nam tâcir bir nefer müste' men hizmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren ve berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. Evasıt- 1 Rebiü' l- evvel sene 201

Leh tüccarından Caron İboviç nam tâcir bir nefer müste' men hizmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren ve berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Der- zaman- 1 Reisü' l- küttab Hazret-i Süleyman Feyzi Efendi;

Leh tüccarından Yakop Besbetay ve Esak Bade nam tâcir li- ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren ve berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evasıt- 1 Rebiü' l- ahir sene 201

Leh tüccarından Vaslâti Hrisye nam tâcir bir nefer müste' men hizmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den İslimiye ve Uzuncaabad ve Ahyolu Panayır ve andan re' s- i hudûda varup gelmek murad etmekle sâbık- 1 misillü ahidname- i hümayun şürûtu mûcibince mu' tad üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Adon Mıgırdıç nam tâcir bir nefer müste' men hizmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren ve berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evâil- i Cemaziye' l- ahir sene 201

Leh tüccarından Basmaki Çakeroviç nam tâcir li- ecli' t- ticare Deraliyye' den Uzuncaabad ve İslimiye ve ol havali panayırlarına ve andan Leh canibine bir nefer müste' men hizmetkârıyla varup gelmek murad etmekle emsâli misüllü mu' tad yol üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Eznik Yanoviç nam tâcir bir nefer müste' men hizmetkârıyla Deraliyye' den li- ecli' t- ticare bahren ve berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evâsıt- 1 Şaban sene 201

Leh tüccarından Eşlom Fesloviç nam tâcir bir nefer müste' men hizmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren ve berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri.

Evahir- i Şaban sene 201

Leh tüccarından İbafşel nam tâcir bir nefer müste' men hizmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den bahren ve berren Leh canibine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Özi Muhafızı vezire ve kadısına hüküm ki;

Tervic- i emr- i ticaret ve ibrâz- ı hizmet zımında derûn- ı Leh' den vürûd den sahih Leh tüccarı ve reayası gerek Özi' de ve gerek Balta tarafında cevri ve taaddi ve cefa ve eza ile azürde olunduklarından bahis ile fi- maba' d li- ecli' t- ticare serhad- i mezkûre iyâb ü zihâb eden Leh reayasının tahsil- i emtialarına ihtimam ve dikkat olunmak ve mugayir- i ahidname- i şerifim sudurunu Leh beyzadelerinden bu esnada müsafereten Deraliyyemde mukim Hadranoski nam beyzade bu def' a bâ- takrir istida ve Divan- ı Hümayunumda mahfuz Lehlüye İ' ta olunan ahidname- i hümayuna müracaat olundukda ticaret ahvali semere- i sulh ve salahdan olup mûcib- i imaret- i memleket olmağla ba' del- yevm Ahsen- i vücuh üzere nizama konulup tarafeynin tüccarı mahfî yerlerden gelüp gitmeyüp memerr- i nas olan yerlerden kendü hallerinde gelüp gidüp getürdükleri alup götürdükleri emtianın gümrüğün kanun- ı kadim üzere eda eylediklerinden sonra muhdes olan tekâlif talebiyle rencide ve madem ki zararları olmaya. Minval- i meşruh üzere bey ve şiraların eylediğün sâbıkda verilen ahidnamelerde tasrih olunduğu üzere haraç ve tekâlif- i şâkka talebiyle taaddi olunmaya deyu mestur ve mukayyed olunmağla ahidname- i hümayun mûcibince amel fermânım olmağın imdi sen ki muhafız- ı müşar ve nüvvâb- ı müşârün- ileyhimsiz. Ber- minvâl- i muharrer Leh reayası tüccarı getürdükleri ve gayr- i ez memnua alup götürdükleri emtia ve eşyanın icab eden gümrüğün kanun- ı kadim üzere eda idüp ve mademki kendü hallerinde gelüp gidüp bir vechile zararları olmaya. Mugayir- i şürut- ı ahidname- i hümayun tarafınızdan ve cânib- i ahardan taaddi ve cevri ve eza olunmayup daima ahidname- i hümayun şürutu mûcibince amel ve hareket ve her halde himayet ve sıyanetleri ile semere- i sulh ve salah olan emr- i ticaretin tezayidine mübaderet eylemeniz bâbında.

Fi Evâil- i Şaban sene 1201

Belge 8, Özet 1,

“Hükümde ticaret emrinin, hizmet karşılığında Leh tüccarı ve hakının, Özi ve Balta tarafından düşmalık ve eziyet eden ve yahut ticarete zarar etmeleri yüzünden üzülmüş olmalarından ötürü ticaret için sınırlara gidip geldiklerinde mallarına gayret ve dikkat olunması ve tüccarların kendi hallerinde gidip geldikleri, zararları olmadıkları üzerine sadece belli olan vergilerin alınması başka sebeple vergi alınmaması arzuhaline, zarar vermedikleri sebebiyle sadece kayıtlı olan vergilerin alınacağı bildirilmiştir.”

İzmir Mevlasına ve Asitane’ den İzmir ve civarında vâki bazı mahallere varup gelince yol üzerinde kâin kuzât ve nüvvab ve sâir zabıtana hüküm ki;

Leh beyzadelerinden Konteno Vakoveski nam beyzade iki nefer müste’ men hidmetkârıyla Deraliyye’ den İzmir ve havalisinde vâki ziyaretgâh- ı Nasara olan mahalleri ziyaret kasd ve azimet murad eylediğin Leh beyzadelerinden olup bu esnada müsafereten Deraliyyem’ de mukim Hadranoski nam beyzade bu def’ a barzuhal inha ve mersumlar ala tarikü’ z- ziyare mahalli merkuma varup gelince her kimlerin semt- i kazasına dahil olur ise mürur ve üburlarına mümanaat olunmayup ve hilaf- ı şürut- ı ahidname- i hümayun cizye ve tekâlif- i sâire talebiyle taaddi ve rencide ettirilmeyüp emnen ve salimen yerinize isaline ihtimam ve himayet ve sıyanet olunmak bâbında emr- i şerifim sudurunu istid’ a ve Divan- ı Hümayunumda mahfuz kuyud- ı ahkâma müracaat olundukda emsâli virildiği mukayyed bulunmağla mukaddema sâdır olan emr- i şerifim mûcibince amel olunmak bâbında.

Evasıt- ı Şevval sene 201

Belge 8, Özet 2,

“ İzmir Mevlasına ve İzmir çevresindeki zabitanlara yazılan hükümde; Leh beyzadesi ve yanında iki arkadaşı İzmirde bulunan türbeye gitmeleri dahilinde alınan vergilerden başka vergi alınmaması ve gerekli yardımın yapılması yazmaktadır.”

Leh tüccarından Hacı Vamlaki Bonarda nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla li- ecli' t- ticare İslimye ve Uzuncaabad ve havalileri panayırlarına ve andan re' s- i hududa varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Loran ve Saran Hacoski nam iki nefer Lehlüler dört nefer müste' men hidmetkârıyla Deraliyye' den bahren Kalas' a ve andan berren Leh canibine azimet murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Leh beyzadelerinden Fonte Tarneveski nam beyzade iki nefer müste' men hidmetkârıyla li- ecli' z- ziyare Deraliyye' den İzmir havalisine varup gelmek murad etmekle ber- mu' tad yol emri. m.

Leh tüccarından Yakob İstefanoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den berren Belgrad tarikiyle leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname- i mûcibince mu' tad üzere yol emri.

Evasıt- ı Zilkade sene 201

Leh tüccarından Brekes Garbaroviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den berren Belgrad tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname- i mûcibince mu' tad üzere yol emri. m.

Leh tüccarından Şimon Bendoviç nam tâcir bir nefer müste' men hidmetkârıyla li- ecli' t- ticare Deraliyye' den berren Belgrad tarikiyle Leh canibine varup gelmek murad etmekle ahidname- i hümayun mûcibince mu' tad üzere yol emri. m.

Hotin Muhafızı vezire ve Hotin kadısına hüküm ki;

Dergâh- ı muallam Topçu Ocağı' nın atik serdengeçdilerinden Mehmed nam kimesne mukaddema Hotin Kal' ası muhafazasında iken Leh toprağında vâki Dönye panayırına varup panayir- i mezkûr civarında vâki Polçe nam mahalde mütemekkin Leh boyarlarından Olre nam boyara bey eylediği isir ve eşya bahasından bin seksen sekiz Macar altunu cinsi olup boyar- ı mesfur edada taallül eylediğin merkur Mehmed mukaddema ba- arzuhal inha ve yedinde olan memhur sened mûcibince hakkının tahsili bâbında emr- i şerif sudurunu istid' a eylediğine binaen hudud generaliyle bi' l- muhabere ihkak- ı hak olunmak için Hotin Muhafızına ve kadısına

hitaben mukaddema ve ba' de doksan yedi senesi evası- 1 Rebiü' l- evvelinde Divan- 1 Hümayunumdan evâmir- i şerifim ısdar ve irsal olunmuş idi. Bu def' a merkum serdengeçti Mehmed İbn- i Ahmed Dersaadetimde Mahmud Paşa Mahkemesi' nde Leh beyzadelerinden Hadranosti tarafından bi' l- vekâle hazır olan Leh tercümanı Aleksandra Olre nam boyar zimmetinde bundan akdem işтира ve kabz eylediği at ve bargir semenlerinden ma' lumü' l- mikdar hakkının tahsili mümkün olmadığından Deraliyye' ye bi'd- defaat arzuhal takdimiyle davaya tasaddi ve müddeasını beyandan acz- i tamı zahir olmağın beyan birle dava- yı mezkûreden farig olup meblağ- 1 mezbure ve bi' l- cümle husüs- 1 merkume müteallika- i âmme- i davadan mesfur Aleksandra Olre boyarın ve mersum Hadranosti beyzadenin ve tercüman- 1 mesfur Aleksandra' nın zimmetlerini ibra ve iskat idüp ve ba'de'z- zaman yine Dersaadetime arzuhal takdimle tasdi eder ihtimalini def için tercüman- 1 mersum beyzade tarafından olarak mezkûr Mehmed' e bin otuz kuruş teberruan ita ve teslim ve meblağ- 1 mezkûr mehuz ve makbule olduğu ve fi- maba' d mesfurun yed ve zimmetlerinde ve diyarlarında kat' a hakkı ve alacağı olmadığını merkum Serdengeçdi Mehmed takrir eylediğın Mahmud Paşa Naibi Mevlâna Mehmed Sadıkzide mecduhu i' lam etmekle sen ki Hotin Muhafızı vezir- i müşârünileyhsin, mazmûn- 1 i' lam mukaddema verilen evâmir- i şerife merkumenin kayıtları bâlâlarına şerh virilüp i' lam-ı hali müş' ir iş bu emr- i şerifim ısdar ve irsal olunmuş idi. İmdi sen ki muhafız-ı müşârünileyhsin. Ber- mantuk- 1 İ'lam-ı mezkûr Serdengeçti Mehmed meblağ- 1 matlube ve bi' l- cümle husüs- 1 mezkûre müteallika- i âmme-i davadan boyar ve beyzade ve tercüman- 1 mersûmun zimmetlerini ibra ve iskat eylediği ve bir dahi davaya tasaddi eylememek için tercüman- 1 mesfur yediyle beyzade- i mumaileyh tarafından mezkûr Mehmed' e bin otuz kuruş şer' an ita ve teslim olunmuş olduğu ve bundan sonra mesfurun yed ve zimmetlerinde ve diyarlarında kat' a hakkı ve alacağı olmadığı ve mefhum- 1 ilam evamir- i merkumenin kayıtları bâlâsına şerh verildiği ma' lumun olduğu emr- i şerifimi Hotin Mahkemesi siciline kayd ve yedlerine sened- i kavi olmak için emr- i merkûmu dahi Lehlülere teslim ve yedlerinde ibka ve ba'de'l- yevm husüs- 1 mezbur hakkında Lehlüden bir akçe mutalebesinden imtina olunmak bâbında.

Belge 8, Özet 3,

‘‘Hükümde panayırda Mehmed adlı kişinin Olre nin mallarına karşılık bin seksen sekiz Macar altını vermesi gerekirken, bunu ödeyecek durumunun olmadığı belirlenip, bir miktar para yardımı yapılarak taraflar arasındaki anlaşmazlık giderildiğine dair bilgiler yer almaktadır.’’

Belge 9,

Der zaman- ı Sadr- ı sudurü’ l- vüzera hazreti Yusuf Paşa vefi İbhan- ı hazret- i Abdullah İbn- i Ali Efendi reisü’ l- küttab talebekahüma.

Leh tüccarından Peskalis Yekoboviç nam tâcir iki nefer müste’ men hidmetkârıyla li- ecli’ t- ticare Deraliyye’ den bahren Rusçuk ve Silistre Yergöğü’ ye ve andan berren Eflak tarikiyle Leh hududuna varup gelmek murad etmekle şürutu mûcibince mu’ tad üzere yol hükmü yazılmışdır. Fi Evasıt- ı Şaban sene 206

Leh tüccarından Yozef Karaşoviç nam tâcir bir nefer müste’ men hidmetkârıyla li- ecli’ t- ticare Deraliyye’ den bahren Rusçuk ve Silistre ve Yergöğü’ ye ve andan berren Eflak tarikiyle Leh hududuna varup gelmek murad etmekle şürutu mûcibince mu’ tad üzere yol hükmü yazılmıştır.

Fi Evasıt- ı Şaban sene 206

Rusçuk Kadısına hüküm ki;

Leh cumhurunun Asitane-i Aliyyemde mukim elçisi Koste Botoski hutimet avakıbihu bi’ l hayrın bu def’ a südde- i saadetime takarrüb eylediği memhur takrir-i mefkumunda sahih Leh reayası ve tüccarlarından Anton Lazoroviç ve Gabriyel Evi ve Pavel Yokonoviç ve Gorcu Amra nam tâcirlerin tedarik ve li- ecli’ l- bey Asitane- i sadetime getürdükleri ham kehrüba ile Rusçuk kasabasına hîn-i duhullerinde kasaba- i mezburun gümrükçüsü el- hac İsmail nam kimesne tüccar- ı mesrufeden hilâf- ı şürut ahidname-i hümayun ve mugayir- i kadim- i kanun resm- i gümrük

namıyla ma' lumü' l mikdar akçe ahz ve yedlerine eda tezkiresi verilmiş olduğun ve Deraliyye' ye vürudlarına İstanbul Gümrüğü Emîni tarafından dahi eşyâ- yı merkumeden tekrar resm- i gümrük alındığını inha ve ol bâbda inayet istida ve husus- ı mezbur halâ İstanbul Gümrüğü Emîni olan Dergâh- ı muallam kapucubaşlarından Hasan dâme mecduhudan istilam olundukda Rusçuk Gümrükçüsü merkumun tüccar- ı mersumeden Asitane' ye getirdiği eşyâ- yı merkumeden gümrük namıyla akçe ahzı ahidnamenin hilâfı ve İstanbul Gümrüğü şürût- ı mer' iyyesinin mugayiri bir halet olduğun ve ber mûceb- i şürût- ı mer' iyye gerek Lehlü ve gerek ahar müste' men ve sâir her kim olur ise olsun madem ki eşyalarını doğru İstanbul ve tevabî gümrüklerine getireler. Hilâl- i rahda gümrük alınmamak ve alınan resm- i gümrük her ne ise geriye red ve istirdad ve eshabına teslim ettirilmek ve o makule doğru Deraliyye' ye gelen emtia ve eşyanın ber- mûceb- i ahidname- i hümayun icab eden resm- i gümrüğü tamamen Asitane- i Aliyye' de ahz ve tahsil olunmak mu' tâd- ı kadim ve İstanbul Gümrüğü' nün düsturü' l- amel tutula gelen şürût- ı mer' iyyesinden olduğundan bahisle bâlâda mezkûr Leh tüccarının kehrûbalarının ve bundan böyle doğru Deraliyye' ye getirecekleri emtia ve eşyalarının Dersaadet' de tamamen gümrükleri alınmak ve Rusçuk Gümrükçüsünün hilâf- ı rıza ve mugayir- i şürût- ı mer' iyye aldığı akçe ne makule ise tamamen tüccar- ı mersumeye istirdad olunmak ve fi- maba' d bugüne niza- ı müeddi olunur hilâf- ı zuhura gelür ise gümrükci- i merkumun te' dibi icra kılınmak üzere tenbihi havi emr- i şerifim sudurunu emin- i mûmaileyhe i' lâm etmekle mübaşir ma' rifetiyle ilamı mûcibince amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlâna- yı mumaileyhsin. Ber- minval- i muharrer İstanbul' a gelecek emtiadan hâricen gümrük alınmamak İstanbul Gümrüğünün muktezâ- yı nizamından idüğü ve Leh tüccarı mersumun doğru Deraliyye' me gönderdikleri emti' a- i merkumenin dahi icab eden resm- i gümrüğü ber- muktezâ- yı şürût- ı nizam gümrük bu tarafda alınmak iktiza eylediğinden Rusçuk Gümrükçüsünün resm- i gümrük nâmıyla aldığı meblağın reddi lâzım geldiği malûmun oldukda ma' rifetin ve ta' yin olunan mübaşir- i mûmaileyh marifetiyle gümrükci- i merkumu huzûr- ı şer' a ihzar ve hilâf- ı şürût ahidname- i hümayun ve mugayir- i kanun- ı kadim resm- i gümrük namıyla cebren aldığı meblağ her ne ise ala- eyyi- hal tamamen tahsil ve tâcirun- ı mesfûrûn bilâ- te' hir min gayr- i noksan teslim birle ifâ- yı şürût- ı mer' iyyeye ikdam olunmak ve ba' de' l- yevm bu makule Asitane- i Aliyye' ye gelecek emti' a

ve eşyadan gümrük almamak üzere tenbih ve te' kid ve men ve tahzire ve yine memnu olmadığı halde te' dib ve güşmal olunacağını gereği gibi tefhim ve telkine mübaderet ve hilâf- ı hareket vukuuna ibraz- ı ruhsatdan ittika ve mübaadet olunmak bâbında.

Fi Evail- i Şevval sene 1206

Belge 9, Özet 1,

‘ Rusçuk Kadısına yazılan hükümde Leh reayasından olan tüccarların Dersaadet’ e getirdiği ham kehribar için verginin İstanbul Gümrükçüsü tarafından alınacağı ve tüccarların huzurunu bozacak hal ve hareketin işlenmemesi emrolunmuştur. ’

Asitane- i Aliyye’ mden berren İslimye’ ye ve Uzuncaabad panayırlarına ve andan Rusçuk ve Silistre ve Yergöğü ve Eflak tarikiyle Leh canibine varup gelince yol üzerinde vâki kuzât ve nüvvâba ve yeniçeri serdarları ve cizyedârân ve sâir zâbitana ve Eflak Voyvodası ? Voyvodaya hüküm ki;

Leh cumhurunun Asitane- i Aliyyem’ de mukim elçisi Konte Çotovski hutimet avakıbihu bi’ l hayr südde- i saadetime mühürlü arzuhal idüp ticaret ahvâli semere- i sulh ve salahdan olup mûcib- i ticaret- i memleket olmağla ba’ de’l- yevme hakk- ı vech üzere nizama konulup tarafeynin tüccarı mahfi yerlerden gelüp gitmeyüp memerr- i nas olan yerlerden kendü hallerinde gelüp gidüp getirdikleri emti’ anın gümrüğün kanun- ı kadim üzere eda ettiklerinden sonra muhdes olan tekâlif talebiyle rencide olunmayalar ve getirdikleri nakd- i akçeden gümrük taleb olunmaya ve Leh vilâyetinde doğmuş Leh reayası olan Leh ve Litova ve gayri milletten ticaret ile gelenler mademki zararları olmaya Minvâl- i meşruh üzere bey ve şiraların eyledikde selefden verilen ahidnamelerde tasrih olunduğu üzere haraç ve tekâlif- i şâkka mutalebesiyle rencide olunmaya deyu Lehlüye i’ ta olunan ahidname- i hümayundan münderic olduğuna binaen Leh tüccarından Buzek Martinoviç nam tâcir iki nefer müste’ men hidmetkârlarıyla Deraliyye’ min li- ecli’ t- ticare berren İslimye ve Uzuncaabad panayırlarına ve andan Rusçuk ve Silistre ve Yergöğü ve Eflak tarikiyle Leh hududuna varup gelmek murad eylediğın inha ve tâcir- i mersum memnu’ atdan olmayup alup götürdüğü ve getirdiği emtia ve eşyasının icab eden gümrüğün bermûceb- i şürut- ı ahidname- i hümayun kanun- ı kadim üzere eda ve yedine ma’ mulün bih eda tezkiresi aldıktan sonra esnâ- yı rahda mükerrer gümrük talebi ve

cizye ve sâir muhdes tekâlif mutalebesiyle taaddi ve rencide ve mürur ve ubur ve ticaret ve kıyafetine müdahale ve mümanaat olunmamak bâbında emr- i şerifim sudurunu istid' a eylediği cihetden ahidname- i hümayun şürutu mûcibince amel olunmak fermanım olmağın. İmdi sen ki Mevlana ve sâir mumaileyhimsiz. Tacir- i mersum memnu' attan olmayup memalik- i mahrusenden alup vilâyetine götürdüğü ve gümrüğünün vilâyetinden alıp getirdiği emtia ve eşyanın icab eden gümrüğün ahidname- i hümayun şürutu mûcibince kanun- ı kadim üzere tamamen eda eyledikten sonra mükerrer gümrük talebi ve cizye ve sâir muhdes tekâlif mutalebesiyle hilâf- ı şürut ve mugayir- i kanun- ı kadim taaddi ve rencide ettirmeyüp emnen ve salimen mürur ve ubur ve ticaret ve kıyafetine müdahale ve mümanaat olunmayıp ahidname- i hümayun himayet ve sıyanet olunmak bâbında.

Fi Evail- i Şevval 1206

Belge 9, Özet 2,

“Karadan İslimye, Uzuncaabad panayırlarına sonra ise Rusçuk, Silistre, Yergöğü ve Eflak yoluyla Leh canibine varıp gelinceye kadar yol üzerindeki Voyvodalara, Zabıtalara ve yeniçerilere yazılan hükümde; Leh elçisinin mühürlü arzuhalinde ticaretle uğraşanların huzurunun bozulmaması ve gizli olan yerlerden değil aksine herkesin gelip gittiği yollardan geçtiklerini ve aldıkları eşyaların vergilerini ödedikleri, başka vergi için zorlanmamaları dile getirilmiştir. Leh tüccarından olan Buzek Martinoviç adlı tüccarın iki yardımcısıyla İslimye ve Uzuncaabad panayırlarına gelip Rusçuk, Silistre, Yergöğü ve Eflak yolu ile Leh ülkesine vardıkları, yapılan incelemede ise tüccar hüviyetlerinin olmadığı, vergilerinin alındıktan sonra ilave vergiler alınarak rahatsız edilmemeleri husunda bilgiler verilmiştir.”

2.2.1. 1016 Nolu H.1195-1206/M.1780-1792 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Değerlendirilmesi

H.1195-1206/ M. 1780-1792 tarihli yol ve menzil defteri incelendiğinde; belge içerisinde hüküm ve yol izinlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Yol izinleri ticaretle uğraşan tüccarların ülke yollarından rahatlıkla geçmesini sağlamak amacıyla seyahatlerinden önce verilmiştir.

Padişaha sunulan izin istekleri amaçları ve gayesi doğrultusunda kişilerin seyahatlerinin kayıt altına alınmasını sağlamıştır. Tutulan kayıtlarda tüccarın adı yanında götüreceklerinin sayısı, hangi yolları kullanarak gideceği ve nereden nereye gideceği yazmaktadır.

Bu izinler sayesinde Osmanlı Devleti tüccarların ülkeye getirdiği mallardan düzenli olarak vergi almıştır. Belge içerisindeki hükümlerde yine izin istekleri veya padişaha bildirilmek istenen arzuhaller bulunmaktadır.

Hükümlerde herhangi bir sorun çözüme kavuşturulmuştur. Genellikle elçiler tarafından yazılan, dile getirilen arzuhallerde reayalarının ticaretle uğraşanlarından ilave ek vergi alınmaması istenmiştir. Devlet tarafından da her hükümde haksız ve gereksiz uygulamaların yapılmamasının emredildiği görülmektedir.

Osmanlı topraklarına gelecek olan veya Osmanlı topraklarından çıkacak olan mallarında bildirildiği hükümlerde devlet tarafından kolaylık sağlanmıştır ve sadece bir taraftan alınan verginin geçerli olunması, tüccarın ve halkın vergiler yüzünden ticaretten ve vergi işlerinden soğutulmaması amaçlanmıştır.

Arzuhaller Dersaadet' e Leh ülkesi tüccarları tarafından gönderilmiştir. Leh tüccarları Osmanlı deniz ve kara yolunu kullanmışlardır. Tutulan yol ve menzil kayıtları sayesinde bu tespitler yapılabilmektedir.

Belgelerdeki hükümlerde bölge halkının yaşadığı sorunlarda dile getirilmiştir. Leh karyelerine başka karyeden gelen ve gerçekleşen saldırının failinin belirlenmesi çaldıklarının iadesi isteği Dersaadet' e yazılan hükümler vasıtasıyla bilinmektedir. Bu konuda verilen hükümler yine failin yakalanması ve halkın mağduriyetinin giderilmesi yönünde olmuştur. Belgelerdeki hükümler sadece olayı yaşayan halka değil, kadılara zabıtlara, kale muhafızlarına ve yeniçerilere de hitap etmektedir. Osmanlı ülkesine işlenmemiş kehribarın gelmiş olduğunu, Osmanlı Devleti'nden de şarabın İsveç ülkesine gittiğini yol ve menzil defteri kayıtları sayesinde öğrenmekteyiz.

2.3. 1017 Nolu H.1206-1207/M.1791-1792 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Transkripsiyonu

Belge 10,

Der zaman- ı Sadr- ı Sudurü' l Vüzera Hazret- i Yusuf Paşa yessarallahu mayeşa ve fi ibban- ı vekil- i Reisü'l- Küttab Hazret- i Mehmed Emin Firdevsî Efendi.

Fi gurre- i Muharrem sene 206

İzmir Mevlasına ve Sakız naibiyle Meston' dan berren ve bahren İzmir ve Sakız' a varup gelince vâki kuzât ve nüvvaba ve yeniçeri serdarı ve iskele ümenası ve sâir zâbitana hüküm ki;

Asitane- i Aliyye' mde mukim İsveç elçisi De Heldenstam hutimet avakıb- ı bi'l- hayr mühürlü arzuhal gönderüp Cezire- i mezburda vâki Meston İskeleye' nde mukim İsveç konsolos vekili yanında bâ- berât- ı âlî tercüman olan Corei Varo veled- i Cani nam tercümanın Rodoftal veled- i Vitoli nam bir nefer hidmetkârını Meston' dan İzmir ve Sakız' a irsal etmekle mahal- i mezbura varup gelince mürurlarına mümanaat olunmamak için şürut- ı berat mûcibince ber- mu' tad yol hükmü yazılmıştır.

Fi Evasıt- ı Rebiü'l- evvel sene 206/ 1791

Bir sureti?

Tercüman- ı mersum Corci Varo veled- i Cani' nin diğher hidmetkârı Cani Vori veled- i Mike için Meston' dan İzmir ve Sakız' a varup gelince müruruna mümanaat olunmamak için şürut- ı berât mûcibince ber- mu' tad bâlâda muharrer hattıyla yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Rebiü' l- evvel sene 206/ 1791

Belge 10, Özet 1,

‘Hükümde İstanbulda olan İsveç Elçisinin gönderdiği mektup üzerine, İsveç Konsolosu' nun tercümanı olan Cani ve hizmetçisinin Meston' dan İzmir ve Sakız' a göndermek istediği, yollardan geçmelerine engel olunmaması için yol izni aldıkları yazmaktadır. İzin belgesinin bir suretinin kime verildiği belgede yazmamaktadır.’

Güzelhisar naibiyle İzmir' den Aydın ve havalisine varup gelince vâki kuzat ve nüvvâba ve yeniçeri serdarları ve sâire hüküm ki;

Elçi- i mumaileyh mühürlü arzuhal gönderüp, İzmir' de mukim İsveç Konsolosu yanında ba- berât- 1 âli tercüman olan Yani Mavrofordato nam tercüman Kuzma veled- i Manoli nam bir nefer hizmetkârını İzmir' den Aydın ve havalisine irsal etmekle mahal- i merkuma varup gelince müruruna mümanaat olunmamak için şürut- 1 berât mûcibince mu' tad üzere yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- 1 Rebiü' l- evvel sene 206/ 1791

Belge 10, Özet 2,

‘Güzel Hisar Naibi, kadılara ve yeniçerilere verilen hükümde; İsveç Konsolosu tercümanının çocuğu Manoli yanında yardımcısınida alarak İzmir, Aydın' a gidip geldiklerinde engel olunmaması bildirilmiştir.’

İzmir kadısına ve Sakız naibine ve Yeniçeri serdarları ve sâir zâbitâna hüküm ki;

Elçi- i mumaileyh ordu- yı hümayuna arzuhal gönderüp İzmir' de mukim İsveç Konsolosu yanına bâ- berât- 1 âli tercüman olan Yani Lespini veled- i Paneveli nam tercüman Nikoli Tilasino veled- i İstemati nam bir nefer hizmetkârını İzmir havalisine ve Sakız' a irsal etmekle mahall- i merkuma varup müruruna mümanaat olunmamak üzere şürut- 1 berat mûcibince ber mu' tad yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- 1 Rebiü' l- evvel sene 206/ 1791

Belge 10, Özet 3,

‘İzmir Kadısı ve Sakız Naibine, Yeniçerilere ve diğer kadılara verilen hükümde; Elçinin Orduyu Hümayun' a gönderdiği arzuhalde, İsveç Konsolosu tercümanı olan Paneveli ve İstemati adlı kişiler yardımcılarıyla birlikte İzmir ve Sakız' a gidip gelmelerine engel olunmamak için verilen yol hükmü.’

İzmir mevlasına ve İzmir hassı voyvodasına ve yeniçeri serdarları ve iskele ümenası ve a' yan ve sâir zâbitâna hüküm ki;

Asitane- i Aliyye' de mukim İsveç elçisi De Heidenstam ve meşta- yı ordu- yı hümayuna mühürlü arzuhal gönderip Antakya İskeleyi' nde mukim İsveç Konsolos vekili yanında tecdiden verilen berât- ı şerifle tercüman olan Nikola veled- i Kostandi Zavora nam tercüman li- ecli'l Maslaha Antakya' dan İzmir' e azimet üzere olmağla ancak tercüman- ı mesfurun Antakya' dan İzmir' e varup gelince mürur ve uburuna mümanaat olunmamak için ber- mu' tad şürut- ı berât mûcibince yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evahir- i Cemaziye'l- evvel sene 206/ 1791

Belge 10, Özet 4,

“ Antakya İskeleyi' nde yaşayan İsveç konsolos vekili tercümanı olan Kostandi Zavora' nın yollardan geçmesine engel olunmaması adına verilen yol izni.”

İzmir mevlasına ve Akka' dan İzmir havalisine varup gelince vâki kuzât ve nüvvaba ve sâir zâbitâna hüküm ki;

Elçi- i mumaiyleh mühürlü arzuhal gönderüp Akka İskeleyi' nde mukim İsveç konsolos vekili yanında tecdiden verilen berât- ı şeifle tercüman olan Manoli veled- i Desayi nam tercüman Akka' dan İzmir ve havalisine azimet üzere olmağla ancak tercüman- ı mersumun Akka' dan mahall- i merkuma varup gelince müruruna mümanaat olunmamak için şürut- ı berât mûcibince ber- mu' tad bir kıt' a yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evahir- i Cemaziye' l- evvel sene 206/ 1791

İzmir mevlasına ve Sakız naibiyle Koron' dan İzmir' e ve Sakız' a berren ve bahren varup gelince vâki kuzât ve nüvvaba ve sâire hüküm ki; Elçi- i mumaiyleh mühürlü arzuhal gönderüp cezire- i mezburede vâki Koron İskeleyi' nde mukim İsveç Konsolos vekili yanında tecdiden verilen berât- ı şerifli tercüman olan Dimitri Revidis veled- i Cani nam tercüman Koron' dan İzmir ve Sakız' da berren ve bahren azimet murad etmekle ancak tercüman- ı mesfurun mahall- i merkuma varup gelince müruruna mümanaat olunmamak için şürut- ı berât mûcibince ber- mu' tad yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evahir- i Cemaziye' l- evvel sene 206/1791

Halep mevlasına ve cizyedârân ve a' yan ve sâire hüküm ki;

Elçi- i mumaileyh mühürlü arzuhal gönderüp Halep' de mukim İsveç Konsolos vekili yanında ba- berât- ı âli tercüman olan Cibor veled- i Anton Fenal nam tercüman hizmetkârı Dahek veled- i Kirkor' u Halep' den havalisine irsal etmekle şûrut- ı berât mûcibince mu' tad üzere yol hükmü yazılmışdır.

Evasıt- ı Cemaziye' l-ahir sene 206/ 1791

Bir sureti ?

Yine Halep' de mukim tercümanlardan Anton veled- i Namegazyan nam tercümanın hizmetkârı Kanis veled- i Azarmesek için şûrut- ı berât mucibince ber- mu' tad yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Cemaziye' l- ahir sene 206/ 1791

Bir sureti ?

Tercüman- ı mersum Anton veled- i Namegazyan' ın diğér hizmetkârı Nikonotiri veled- i Nikoli için Halep' ten İzmir' e varup gelince şûrut- ı berât mûcibince ber- mu' tad yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Cemaziye' l- ahir sene 206/ 1791

Bir sureti ?

Yine Halep' de mukim tercümanlardan Salomon veled- i Gaçkaryahoğlu nam tercüman bir nefer hizmetkârın Elyas veled- i Mihalaki Halep havalisine irsal etmekle hizmetkârı mesfurun Halep' ten havalisine varup gelince Halep kadısına hitâben şûrut- ı berât mûcibince ber- mu' tad yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Cemaziye' l- ahir sene 206/ 1791

Halep mevlasına ve Reşid' den Halep ve havalisine varup gelince vâki kuzât ve nüvvaba ve sâir zâbitâna hüküm ki;

Elçi- i mumaileyh mühürlü arzuhal gönderüp Reşid İskelesi' nde mûkim İsveç Konsolos vekili yanında bâ- berât- ı âlî tercüman olan Bedros veled- i Beşare Sanayi nam tercüman bazı hususuyla Reşid' den Halep ve havalisine azimet murad etmekle tercüman- ı mersumun Reşid' den Halep ve havalisine varup gelince mürur ve uburuna mümanaat olunmamak için şürut- ı ber'at mûcibince ber- mu' tad yol emri yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Cemaziye' l ahir sene 206/ 1791

Halep kadısına ve Eğriboz' dan Halep ve havalisine varup gelince kuzât ve nüvvab ve sâir zâbitana hüküm ki;

Elçi- i mumaileyh mühürlü arzuhal gönderüp Eğriboz ve Atina İskelelerinde mukim İsveç Konsolosu yanında tercüman olan Cercis veled- i Abdullah Riyal nam tercüman bazı husus için Eğriboz' dan Halep ve havalisine azimet murad etmekle tercüman- ı mersumun Eğriboz, Halep ve havalisine varup gelince müruruna mümanaat olunmamak için şürut- ı berât mûcibince ber- mu' tad yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Cemaziye' l- ahir sene 206/ 1791

Selânik' den Karaferye' ye varup gelince vâki kuzât ve nüvvab ve sâir zâbitâna hüküm ki;

Elçi- i mühürlü arzuhal gönderüp Koron İskelesi' nde mukim İsveç Konsolos vekili yanında bâ- berât- ı âlî tercüman olan Dimitri Revidis veled- i Cani nam tercümanın Selânik' de mukim Mike veled- i Kelconet nam bir nefer hidmetkârını Selanik' den Karaferye' ye irsal etmekle hidmetkâr- ı mesfurun Selanik' den Karaferye' ye varup gelince müruruna mümanaat olunmamak için ber- mu' tad yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Cemaziye' l- ahir sene 206/ 1791

Reşid Kadısına hüküm ki; Yol hükmü yazılmışdır.

Fi 20 Şaban sene 206 / 1791

Ba- fermân- ı âlî Reşid İskelesi' nde mukim yanında ba- berât- ı âlî tercüman olan Bedros veled- i Beşara Sanayi nam tercümanın Karlodi İstefano veled- i Frankoli nam bir nefer hidmetkârına ber- mu' tad muafiyet emri yazılmışdır.

Fi Evail- i Cemaziye' l- ahir sene 206/ 1791

Belge 10, Özet 5,

‘Reşid İskelesi’ nde olan tercüman Beşara Sanayi’ nin yardımcısı Frankoli’ ne verilen bağışlanma emri.’

İzmir kadısına ve Antakya’ dan İzmir ve havalisine varup gelince kuzât ve nüvvâba ve sâir zâbitâne hüküm ki;

Elçi mühürlü arzuhal gönderüp Antakya İskelesinde mukim İsveç Konsolos vekili yanında bâ- berât- ı âlî tercüman olan Nikola veled- i Kostandi Zavara nam tercüman Yorgi veled- i Manolikaloneto nam bir nefer hidmetkârını Antakya’ dan İzmir ve havalisine irsal etmekle hidmetkârı merkumun Antakya’ dan İzmir ve havalisine varup gelince müruruna mümanaat olunmamak üzere yedinde olan muafiyet emr- i şerifine havale ile bir kıt’ a yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Cemaziye' l- ahir sen 206/ 1791

Bir sureti ?

Tercüman- ı mersumun hidmetkârı mesfur Yorgi veled- i Manolikaloneto’ ya Antakya kadısına hitaben bir kıt’ a mu’ tad emr- i şerif yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Cemaziye' l- ahir sene 206

İzmir Kadısına ve Reşid’ den İzmir ve Kıbrıs ve Sakız’ a varup gelince kuzât ve nüvvaba ve sâire hüküm ki;

Asitane- i Aliyye’ de mukim İsveç elçisi mühürlü arzuhal gönderüp Reşid İskelesi’ nde mukim İsveç Konsolos vekili yanında bâ- berât- ı âlî tercüman olan Bedros veled- i Beşare Sanayi nam tercüman Karlodi İstefaano veled- i Frankoli nam bir nefer hidmetkârın Reşid’ den İzmir ve Kıbrıs ve Sakız cezirelerine irsal etmekle hidmetkârı mersumun Reşid’ den mahall- i mezkura varup gelince müruruna

mümanaat olunmamak üzere yanında olan muafiyet emrine havaleten bir kıt' a yol hükmü yazılmıştır. Fi 20 Şaban sene 206

Belge 11,

İzmir kadısına ve Reşid' den İzmir ve Kıbrıs ve Sakız cezirelerine varup gelince vâki kuzât ve nüvvaba ve cizyedâran ve sâir zâbitana hüküm ki;

Asitane- i Aliyye' mde mukim İsveç elçisi südde- i saadete mühürlü arzuhal gönderüp Reşid İskeleye' nde mukim İsveç Konsolos vekili yanında bâ- berât- ı Âli tercüman olan Bedros veled- i Beşare Sanayi nam tercüman Karlodi İstefano veled- i Frankoli nam bir nefer hizmetkârını Reşid' den İzmir ve Kıbrıs ve Sakız ceziyesine irsal etmekle mahall- i merkuma varup gelince yanında olan muafiyet emr- i şerifine havale ile şücut- ı berât mucibince bir kıt' a yol hükmü yazılmıştır.

Fi Evasıt- ı Receb sene 206 Atiki hıfz olundu.

Belge 11, Özet 1,

“İzmir Kadısı ve gidilecek yere kadar karşılaşılabacak olan görevlilere gönderilen hükümde; İsveç elçisinin gönderdiği arzuhal neticesinde Reşid İskeleye' nde yaşayan İsveç Konsolosunun tercümanı olan Beşare Sanayi' nin yardımcısının Reşid' den İzmir, Kıbrıs ve Sakız' a gidip gelmesi için verilen yol izni verildiği yazmaktadır.”

Sayda Kadısına hüküm ki;

Asitane- i Aliyye' mde mukim İsveç elçisi mühürlü arzuhal gönderüp, Sayda İskeleye' nde mukim İsveç Konsolos vekili yanında bâ- berât- ı âlî tercüman olan Komidaas veled- i Gaspar nam tercümanın Teodorî veled- i Kalvenih Nomos nam bir nefer hizmetkârı hilâf- ı şücut- ı berât rencide olunmayup ber- mûceb- i şücut- ı berât bimayet ve sıyanet olunmak için muafiyet- i mutazammın bir kıt' a emr- i şerif yazılmıştır.

Fi Evahir- i Şaban sene 206

Belge 11, Özet 2,

“Sayda İskelesi’ nde olan İsveç konsolos vekilinin tercümanına ve yardımcısına yollarda gelip geçişlerinde iyi karşılanması amacıyla emr- i şerif yazılmıştır.”

Bunun dahi, Kandiye Kadısına hüküm ki;

Asitane- i Aliyye’ mde mukim İsveç elçisi mühürlü arzuhal gönderüp Kandiye İskelesi’ nde mukim İsveç Konsolos vekili yanında bâ- berât- ı âlî tercüman olan Agop veled- i Kirkor nam tercümanın Haçador veled- i Bedros nam bir nefer hidmetkârına muafiyetini mutazammın şücut- ı berât mûcibince bir kıt’ a muafiyet emri yazılmışdır. Fi Evahir- i Şaban sene 206

Bunu dahi, Sakız Naibine ve Halep’ ten Sakız’ a varup gelince vâki kuzâta ve nüvvaba ve sâire hüküm ki;

Asitane- i Aliyye’ mde mukim İsveç elçisi mühürlü arzuhal gönderüp Halep’ de mukim İsveç Konsolos vekili yanında bâ- berât- ı âlî tercüman olan Petros veled- i Polos Karali nam tercümanın Eyknaçyo Kores veled- i Pasita nam bir nefer hidmetkârı Halep’ ten Sakız’ a varup gelince şücut- ı berât mûcibince mu’ tad üzere bir kıt’ a yol hükmü yazılmışdır. Fi Evahir- i Şaban sene 206

Bunun dahi, Reşid Kadısına hüküm ki;

Asitane- i Aliyye’ de mukim İsveç elçisi südde- i saadete mühürlü arzuhal gönderüp Reşid İskelesi’ nde mukim İsveç Konsolos vekili yanında bâ- berât- ı Âli tercüman olan Mike Karali veled- i Nikoli nam tercümanın Mike veled- i Sito veled- i İstefani nam bir nefer hidmetkârına muafiyeti mutazammın şücut- ı berât mûcibince bir kıt’ a yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evail- i Ramazan sene 206

Bunun dahi, Bir sureti ?

Tercüman- ı mersumun diğer hidmetkârı Aleksandri Vlasto veled- i İstefani nam bir nefer hidmetkârı için Reşid kadısına hitaben bir kıt’ a muafiyet emri yazılmışdır.

Fi Evail- i Ramazan sene 206

Bunun dahi, İzmir' den Asitâne- i Saadete gelince vâki kuzât ve nüvvaba ve sâire

Asitane- i Aliyye' mde mukim İsveç elçisi Dersaadet mühürlü arzuhal gönderüp İzmir' de mukim İsveç Konsolosu yanına bâ- berât- ı Âlî tercüman olan Pavli veled- i Okimamavrokordato nam tercümanın Corki veled- i Zarehani nam bir nefer hidmetkârını İzmir' den Asitâne- i Âlîyye' ye gelince müruruna mümanaat olunmaması için şürut- ı berât mûcibince ber- mu' tad bir kıt' a yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evail- i Ramazan sene 206

Konsolos Vekâleti (karalanmış), bunun dahi,

Balyabadra Kadısına hüküm ki;

Taht- ı ali üzere Asitane- i Aliyye' de İsveç Elçisi mühürlü arzuhal gönderüp Balyabadra İskelesi' ne amed ü şüd eden islâm tüccarı ve sâir reayaları umurların rü' yet ve Konsolota resmini ahz ve sâir hususlarının temşiyet için ba- fermân- ı ali Konsolota Nikol Pol nam vekil ba- berât- ı hizmet olmağla devleti tarafından asıl konsolos gelinceye değin vekil- i mesfurun yerine oğlu Corcipol nam müste' men İskele- i mezbura konsolos vekili nasb ve ta' yin olunmağla İsmail tarafından mürur eden İsveç tüccarı ve sâir reayalarının umur ve hususların rü' yet konsolota resm- i ahz ve kabz ettirilmeyüp mugayir- i ahidname- i hümayun vekâlet umuruna ahardan bir ferd dahl ü taarruz ettirilmeyip ber- mûceb- i ahidname- i hümayun mukaddema istid' a etmekle vech- i meşruh üzere amel olunmak için Hüdavendiğâr- ı sâbık merhum ve mağfurün leh ammim Sultan Abdülhamid Han zamanında ve binyüz doksan yedi senesi evâil- i Rebiü' l- evvel tarihinde verilen emr- i şerif ibraz ve tecdiden niyaz etmekle vech- i meşruh üzere amel olunmak bâbında.

Fi Evasit- ı Ramazan sene 206

Belge 11, Özet 3,

“Balyabadra İskelesine gelip giden İslam tüccarlarının ve halkının konsolosluk belgeleri için Konsolos yardımcılığına Corcipolun tayin olunduğu, İsmail tarafından gelen İsveç tüccarlarının ise konsolos belgeleri için uğraşılmadığı ve mağdur edildikleri hakkında, hükümde Konsolosun hiç kimse yi ayırtetmemesi bildirilmiştir.”

İzmir Mevlasına ve İzmir Hassı Voyvodası ? zîde- mecduhuya hüküm ki;

Asitane- i Aliyye' mde mukim İsveç elçisi Dasep(Joseph) südde- i saadete mühürlü arzuhal gönderüp, İsveç tüccarlarından İzmir' de mukim Mike Karani nam İsveçlü tacirle İsveçlü sefinesiyle İzmir' e getirdüğü emtiasından bir def' a ahidname- i hümayun mûcibince yüzde üç hesabı üzere resm- i gümrüğün edaya razı iken mugayir- i ahidname- i hümayun ziyade ve mükerrer gümrük ve sâir bahane ile akçe talebiyle taaddi ve rencide olunduğun bildirüp getirdiği eşyanın resm- i gümrüğün bir def' a ahidname- i hümayun mûcibince edadan sonra ahar mahalde mükerrer gümrük ve sâir vechile taaddi ve rencide ettirilmeyüp ber- mûceb- i ahidname- i hümayun himayet ve sıyanet olunmak bâbında emr- i şerifim sudurunu istid' a ve Divan- ı Hümayununda mahfuz İsveçlüye verilen ahidname- i hümayunuma müracaat olundukda İsveçlünün kendü sefineleriyle memalik- i mahruseme getirdükleri eşya ve emtiaların bir def' a ahidname- i hümayun mûcibince gümrüğün eda ve teslim eyledikten sonra ol meta- i satmayup memalik- i mahrusemde bilâd- ı sâireye ve İskelesine götürmek lâzum gelir ise vasıl oldukların (yedlerinde) olan emnen ve amel ve daima ellerinde olan eda tezkiresine amel idüp meta- ı mezburdan tekrar gümrük talep etmeler ve eşya ve emtia- i merkumeyi diledikleri mahalle götürdüklerine dahi mümanaat olunmayup min ba' d bir dürlü bahane ile kendülerden bir şey talep olunmaya. Amma tüccar taifesi ol gümrüğü verilen meta' ları içine daha gümrüğü alınmayan meta- i halt etmeyeler ve gümrük emtiaları İsveç tüccarının emtialarının bahasından ziyadeye tahmil etmeyüp değer- i bahalarıyla takdir ve ol vechile icab eden gümrüğün alalar deyu ahidname- i hümayunda mestur ve mukayyed olunmağın ahidname- i hümayun mûcibince amel olunmak bâbında.

Fi Evail- i Şevval sene 206

Belge 11, Özet 4,

“ İsveç tüccarından İzmir' de oturan Mike Karani adlı tüccarın İsveç gemisiyle İzmir' e getirdiği mallarından belli olan vergiyi vermeyi kabul etmişken ek vergiler ve akçe talep edilmesi Mike karani' yi zor durumda bırakmış sadece belli olan vergiyi almalarını istemesi amacıyla yazılan arzuhale cevap olarak getirdiği eşyanın

vergesi belli olan nizama göre alınacağı fakat vergisi alınmayan eşyalar çıkarsa ek vergi alınabileceği bildirilmiştir.’’

Selânik Kadısına hüküm ki;

Taht- ı Alî üzere Asitane- i Aliyye’ mde mukim İsveç elçisi Dansip südde- i saadetime mühürlü arzuhal gönderüp, Selânik’ de mukim bâ- emr- i Âlî İsveç Konsolos vekili olan Polma Folikar nam Konsolos vekil- i haric olup hizmeti hâli ve yerine Konsolos vekili nasbindan la- büdd olduğun mukaddema inha ve kez’ a cinslerinden Bartolomoo Duardolin nam müste’ men İsveç Devleti canibinden asıl konsolos gelinceye değin Selanik’ de olan İsveç tüccarı ve reayası umurların rü’ yet ve konsolota resmin ahz ve kabz için konsolos vekili nasb ve ta’ yin olunmak bâbında, mukaddema istid’ a ve Divan- ı Hümayunumda mahfuz İsveçlüye verilen ahidname- i hümayun ve ahkâm kuyudât- ı görüldükde İsveç elçileri memalik- i mahrusemden Konsolos ikameti münasip olan mahallere konsolos nasb murad eylediklerinde kimesne mâni olmaya deyu mestur ve (karalanmış) mesfurun ber mûceb- i ahidname- i hümayun konsolos vekili nasb ve ta’ yin ve himayet ve sıyaneti bâbında doksan altı senesi Şabanında ale’ t- tafsil vekâleti müştamil emr- i şerif verildiği mukayyed bulunmağın ahidname- i hümayun şürutu ve vech- i meşruh üzere amel olunmak için Hüdavendigâr- ı sâbık merhum ve magfurün leh Sultan Abdülhamid Han tâbe serahu zamanında iki yüz bir senesi evâil- i Cemaziye’ l- ahirinde verilen emr- i şerifi ibraz ve tecdidin niyaz etmekle vech- i meşruh üzere amel olunmak bâbında.

Fi Evasıt- ı Receb sene 1206/ 1791

Belge 11, Özet 5,

‘‘Yazılan hükümde İstanbul’ da olan İsveç elçisinin gönderdiği arzuhalde, İsveç konsolosunun Selanik’ de olduğu yokluğunda oluşan boş yere Konsolos yardımcısı sıfatında Bartolomoo Duardolin’ in İsveçli Konsolos gelinceye kadar durması, Selanikte bulunan tüccarların ve halkının konsolosluk işlerinin bu kişi tarafından yapılmasını istemiştir. Kısacası Konsolos gelinceye kadar konsolos yardımcısı tayin olunsun istemiştir. Divan- ı Hümayun’ da İsveçliye verilen berata bakıldığı ve yokluğunda Konsolos ihtiyacı olan yerlere gitmelerine kimsenin engel olmayacağı yazmaktadır.’’

İzmir' den Dersaadet' e gelince vâki kuzât ve nüvvaba ve yeniçeri serdarları ve sâir zâbitana hüküm ki; Asitane- i Aliyye' de mukim İsveç elçisi Dosep südde- i saadete mühürlü arzuhal gönderüp İzmir' de mukim İsveç Konsolosu yanında bâ- berât- ı Âlî tercüman olan Pavli veled- i Okimavrofordato nam tercümanın Yorgi veled- i Dimo nam bir nefer hidmetkârı İzmir' den Asitane- i Aliyye' ye gelince müruruna mümanaat olunmamak için şûrut- ı berât derciyle ber- mu' tad bir kıt' a yol hükmü yazılmışdır.

Fi Evasıt- ı Şevval sene 206/ 1791

Belge 11, Özet 6,

“İzmir' den İstanbul' a gelince, Yeniçeri Serdarları ve Zabıtlara yazılan hükümde ise; İsveç Konsolosunun yanında bulunan tercümanlarına yardımcısıyla birlikte İstanbul' a gelince geçiş iznine engel olunmaması için yol izni verilmiştir.”

Konsolos Vekaleti, İzmir Kadısına İzmir Hasıl Voyvodası ? zîde mecduhuya hüküm ki;

Asitane- i Aliyye' mde mukim İsveç Elçisi Dasep hutimet avakıbihi bi' l- hayrın Deraliyye' me takdim eylediği memhur ve mumzi tahriri tercümesi mefhumuna, İzmir' de mukim ba- fermân- ı Âlî İsveç Konsolos vekili olan Fonte de Hoşpeye nam müste' men konsolosluk vekâleti hidmetinden istifa idüp yeri hâli ve vekâleti hidmeti muattal kalmağla yerine devleti tarafından asıl konsolos gelinceye değin kendü cinslerinden Hevir Vilekson nam müste' men iskele- i mezburede konsolos vekili nasb olunmak inha etmekle mürur eden İsveçlünün umur ve hususların rü' yet ve kuyudat ve müdahillerinin zabt ve rabtına ve memnuattan olan eşyanun alup götürmek hususundan men olunmak için muavenet olup vekâlet- i umuruna ahardan bir ferdi dahl ü taarruz ettirmeyüp himayet ve sıyanet olunmak bâbında, emr- i şerifim sudurunu istida- yı inayet eylediği ecluden vech- i meşruh üzere amel olunmak bâbında emr- i şerif yazılmışdır.

Fi Evail- i Rebiü' l- ahir sene 207/ 1791

Belge 11, Özet 7,

‘İzmir Kadısına yazılan hükümde; İzmir’ de olan İsveç Konsolos Vekili Fonte de Hoşpeye görevinden istifa etmiş olmakla yeri boş kaldığı için devleti tarafından gönderilen Hevir Vilekson’ nun boşalan yere Konsolosvekili olarak atanmasına, İsveçli’ nin kayıtlarına bakılmasına, İsveçli’ nin işlerine karışanlara müdahale edileceği bildirilmektedir.’

2.3.1. 1017 Nolu H.1206-1207/M.1791-1792 Tarihli Yol ve Menzil Defterinin Değerlendirilmesi

1017 numaralı defter yol kayıtlarını içeren ve kale muhafızları, yeniçeriler, kadılara verilen hükümleri barındırmaktadır. Bu belgelerde devlete elçiler tarafından gönderilen arzuhallerde konsolos vekillerinin yerine idareten konsolos vekil yardımcısı istekleri vardır.

Yolculuk yapanların ne amaçla yolculuk yaptığını ve kurulan panayırlardan aldıkları varsa vergilerinin verildiği ve genellikle herkesin gelip gittiği yolların kullanıldığı belirtilmiş olmakla, bir yerden alınan verginin gittikleri şehirden alınmaması isteği yazılan arzuhallerden anlaşılmaktadır.

1017 numaralı defterde konsolos vekillerinin arzu ve isteklerine yer verilmiştir. Kimi zaman kendi istedikleri kişiyi konsolos vekili yapmışlardır. Belgeler yol izinlerinin yanında halkın yaşadığı sorunları dile getirme ve yol haklarını kullanma şekillerinin belirlenmesi hakkında detaylı bilgiler vermektedir.

Belgelerde kişilerin ödedikleri yol vergileri denetim altına alınmıştır. Haksızlığa uğrayan tüccar Dersaadet’ e gönderdiği arzuhalinde, durumundan bahsetmekte padişah kararı ise adaletli şekilde olayın çözüme kavuşturulması şeklinde olmuştur.

Yol ve menzil defterleri bizlere dönem hakkında bilgiler sunmaktadır. Yolların güvenliğini sağlayan menzilhane sistemi sayesinde tutulan kayıtlar Osmanlı yollarını kimlerin kullandığını göstermektedir.

SONUÇ

İnsanların yaşamını şekillendiren haberleşme, İlk yıllardan beri varlığını devam ettirmektedir. Her devlet haberleşmeye önem vermiş ve bu doğrultuda haberleşme sistemleri geliştirmiştir.

İlk çağlarda dumanla haberleşmenin yaşandığı, ışık yansımasının kullanıldığı, ses çıkaran aletlerin haber saldığı bilinmektedir. Kurulan yerleşik devletlerde ise bu durum daha sistematik hale gelmiştir.

Ülke sınırları dışında, kendini güvende tutma isteği insanlara haberleşmenin gerekli unsur olma özelliğini benimsetmiştir. Osmanlı Devleti' nden önce kurulan beylik ve devletler; haberleşmeye, yam ve berîd adını vermişlerdir. Yam ve berîd kurumlarının elemanları ve başkanları bulunmaktadır.

Osmanlı Devleti' de haberleşme ulak ve tatarlar vasıtası ile gerçekleşmiştir. Ülke topraklarının genişlemesiyle merkez ile taşra arasındaki irtibatın kesilmesini önlemek amacıyla kurulan bu sistem döneminin zirve faaliyeti olarak gösterilebilir. Merkezden çıkan haber ulaklar aracılığıyla bir sonra ki merkeze iletiliyordu. Ulakların bu yüzden güvenilir kişilerden seçildiği bilinmektedir.

Merkez ile irtibatın kesilmesi demek taşrada isyanların ve başıboşluğun oluşacağı anlamına gelmektedir. Bu yüzden menzil ve menzilhane kavramı öne çıkmaktadır. Menzil kelime olarak konak, iki konak arası yol ve merhale anlamına gelmektedir. Menzilhaneler 6 ile 12 saatlik mesafelere kurulmuştur.

Menzilhaneler; ulakların haber getirip götürmesinde dinlenmesi ve atını değiştirebileceği yerlerdir. Günümüz şehirlerarası yolculuğundaki dinlenme tesislerini örnek olarak verebiliriz. Menzilhaneler yol üzerinde kurulmuş olmakla birlikte, bölgenin coğrafik şartları göz önünde bulundurularak açılıp kapatılabilir.

Menzilhaneler Anadolu ve Rumeli yolları üzerinde kurulmuştur. Her yolda kendi içinde sağ, orta ve sol kol olarak 3' e ayrılmıştır. Menzilhaneler belirli amaçlar gayesi altında açılmıştır.

Elçilerin güvenle gelip gitmesi için, hacı adaylarının hacca giderken ki güvenliğinin sağlanması ve ordunun sefere çıkacağı zaman sefer yerine yakın yerlerde kurulan menzilhaneler vardır. Ordunun başarılı olmasını sağlayan en önemli etken iaşesinin olması ve dinlenebileceği yerinin olmasıdır, menzilhanelerde bu vazifeyi yerine getirmede en önemli etkidir.

Menzilhaneler bazen panayırın kurulduğu mekânlar olarak da kayıtlara geçmiştir. Panayır olan menziller Pazar görevi üstlenmiştir. Gelen tüccar ve halkın alışveriş yaptığı yerler olmuştur.

Menzilhanelerin işleyişinde etkili olan görevlileri seçen grubun olduğunu belirtmiştik. Menzille ilgilenecek olan menzilcilerin seçimi bölgenin kadısı, bölgenin ileri gelenleri tarafından seçilmektedir. Menzilhanelerin denetimini ise mübaşirler yapmaktadır.

Menzilkeşler ise belirli vergilerden muaf olmaları karşılığında menzilhanenin günlük işlerine bakan kimselerdi. Beygirlerin bakımını seyisler yapmış olmakla menzilden çıkan ulağın yanında giden rehberlik yapan sürücülerinde olduğu bilinmektedir.

Her menzilhanede bir menzilci ağası bulunur idari yönetimin sahibi olur ve emrinde aşçılar, hizmetliler bulunur. Menzil atlarının bakımı için büyük önem gösterilmiştir. Gerektiğinde ulağın yorduğu beygir ulağa verilmeyip dinlenmesi sağlanmıştır.

Menzilhaneler düzgün şekilde işler haldeyken ulakların serbest hareketleri yüzünden menzilhaneler kendilerine bakacak gücü bulamamıştır. Ulaklar, ulak hükmü sayesinde beygirleri istedikleri gibi kullanma haklarına sahiptirler fakat zamanla beygirleri çok yordukları, menzilhanelerde ki dinlenmiş beygirler ile değiştirdikleri, beygirleri keyfi hizmetleri gibi kullandıkları anlaşılınca menzilhanelere Kanuni Sultan Süleyman zamanında Lütfi Paşa tarafından in' am hükmü usulü getirilmiştir.

İN' am hükmüyle ulakların yetkileri kısıtlanmıştır. Yalnızca menzilhanelerden beygir almaları sağlanmıştır. Öncesinde istedikleri yerden halkın beygirini alıp keyfi amaçla kullandıkları bilinmektedir.

İN' am hükmü başlangıçta iyi bir düzen gibi işlese de bu sefer ulaklar ellerindeki belgeyi ulak olmayan kişilere vererek beygir almasını sağlıyordu. Daha sonra tekrar düzenlemeye gidilmiş ve menzilhanelerin kiralanması gündeme gelmiştir. Bu sistemde ise menzilciler ulaklara belirli ücret karşılığında hizmet vereceklerdi.

Ulaklara devlet tarafından belirli ücret ödenmiştir. Ulaklarda bu paraları gittikleri menzilhanelerdeki kiracıbaşına vermiştir. İlk başlarda olumlu sonuç alınan uygulama daha sonraları menfaat şekline bürünmüştür. Tutulan gelir giderlerin defterlerindeki tutarsızlık bu durumun incelenmesine neden olmuştur.

Menzilhanelerde yapılan düzenlemeler sürekli menzilhanenin işleyiş şeklinin değiştirilmesi şeklinde olmuştur. Asıl sorunun idarecilerde olduğu ve idarecilere yapılan müdahalenin caydırıcı olmaması menzilhanelerin değerini kaybetmesine ve yerini posta teşkilatına bırakmasına neden olmuştur.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi' nde bulunan Yol ve Menzil Defterleri, bizlere dönemin yolları, yollar üzerindeki uygulamaları ve yolu kullananları göstermektedir. Menzil teşkilatının detaylı bir şekilde incelenmesine olanak veren kayıtlar, dönem hakkında da yorum yapmamızı sağlamaktadır.

İncelemiş olduğumuz belgeler, bizlere daha çok yolları ne için kullananların kayıtlarının tutulduğunu ve yollarda yaşanan herhangi bir olumsuz olaya nasıl müdahale edildiğini göstermiştir.

Belgelerin korunması kısmında defterlerin yırtıldığı veya aynı sayfaların tekrar yazıldığı bilinmektedir. Menzil Teşkilatı' nı araştıran hocalarımızın eserlerine de baktığımızda bazı menzilhanelerin hiç kayıt tutmadığını ve ne yazık ki o menzilhaneler hakkında yorum yapma imkânının mümkün olmadığı anlaşılmıştır.

Yol ve Menzil defterleri bizlere ülke yollarının kullanımını aktardığı gibi, şehirlerin incelendiği menzilhaneler ise bölge ve bölge hakkında bilgi edinmemizi sağlar.

KAYNAKLAR

1. Arşiv Kaynakları

1015 Numaralı Yol ve Menzil Defteri

1016 Numaralı Yol ve Menzil Defteri

1017 Numaralı Yol ve Menzil Defteri

2. Kitap ve Makaleler

Altunan, S. (2002). Osmanlı Devleti'nde Haberleşme Ağı: Menzilhaneler. *Türkler Ansiklopedisi*, cilt: X. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. s. 913- 916.

Aysal, N. (2007). Çöküşten Mütarekeye Osmanlı' da Haberalma. *Atatürk Yolu Dergisi*, S.40. s.526.

Çerçi, F. (2003). Haberleşme Hizmetleri ve Osmanlı Devleti'nde Ulak Organizasyonu: Gelibolulu Mustafa Âli'nin Bu Konudaki Görüşleri, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, sayı: 20.

Çetin, C. (2009). *Anadoluda faaliyet gösteren menzilhaneler 1690- 1750*.

Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Çetin, C. (2007). İşlevleri ve Özellikleri Bakımdan Konya Menzilleri (XVII. – XVIII. Yüzyıllar). *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* s. 21.

Çetin, C. (2011). Osmanlı Devleti'nde Ulaşım ve İletişimin Örgütlenmesi. Tarihin Peşinde. *Uluslar arası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sayı: 5.

Devellioğlu, F. (2012). Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Yeni Aydın Yayınları.

Halaçoğlu, Y. (2014). Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller). İstanbul: İlgi Kültür Sanat.

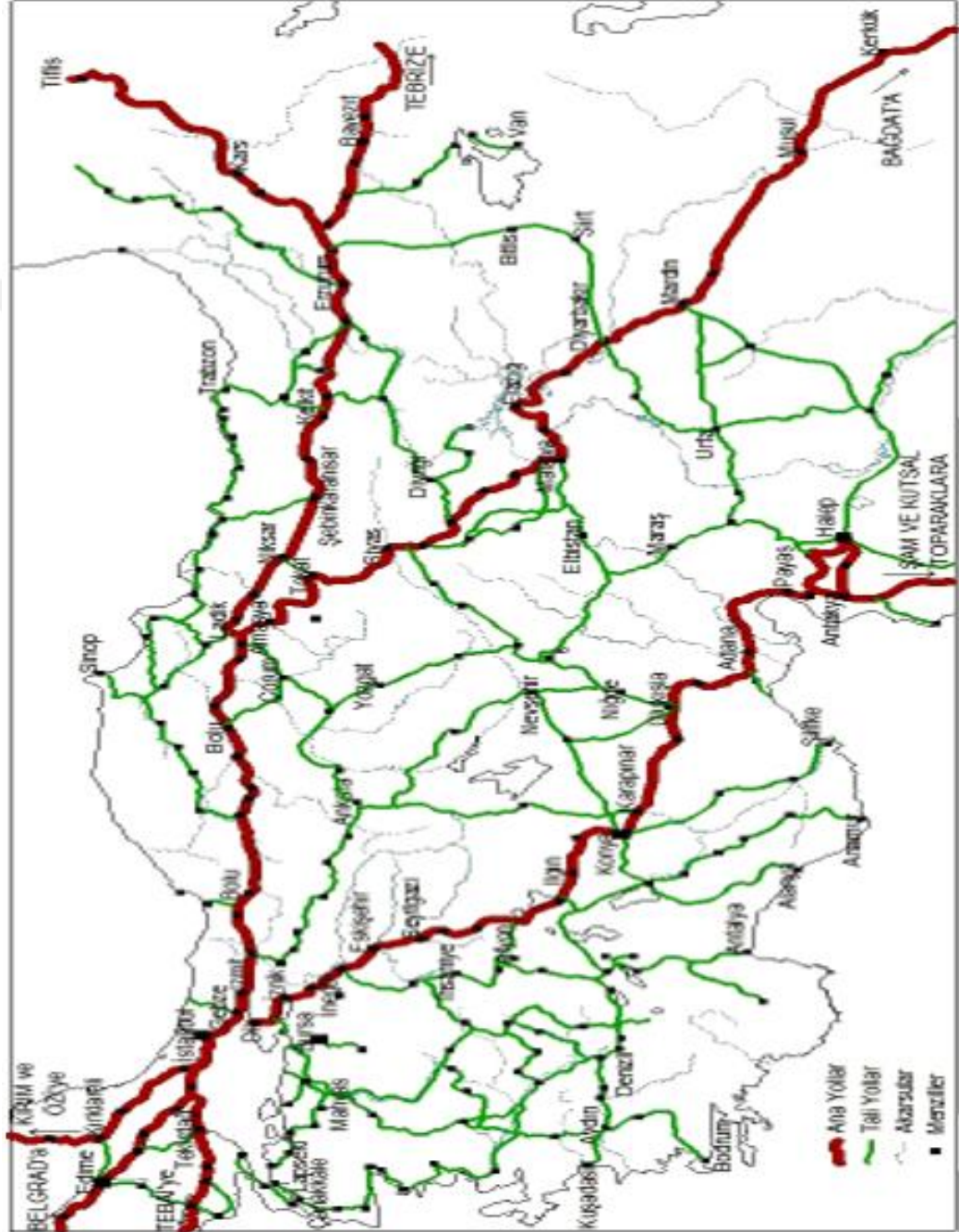
Halaçoğlu, Y. (2004). *Menzil*, Ankara. TDV. İslâm Ansiklopedisi. C. 29. s. 159-161.

Harekât, İ. (1992). *Berid*, İstanbul. TDV. İslâm Ansiklopedisi C. 5. s.498-501.

- Merçil, E. (2007). *Peyk*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. C.34. s.263-264.
- Müderrişoğlu, M. Fatih. (1980). Menzil Kavramı ve Osmanlı Devleti'nde Menzil Yerleşimleri. *Türkler Ansiklopedisi*, cilt: X. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları
- Sak, İ. & Çetin, C. (2004). XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde Menziller ve Fonksiyonları: Akşehir Menzilleri Örneği. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*.
- Şentürk, M. Hüdai. (2002). Osmanlılarda Haberleşme ve Menzil Teşkilatına Genel Bir Bakış. *Türkler Ansiklopedisi*, cilt: X. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları
- Tural, O. (2007). Geçmişten Günümüze Posta, Ptt Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Yazıcı, N. (1989). Tanzimatta Haberleşme ve Kara Taşımacılığı. *Tanzimat Ekonomisi Sempozyumu*. İstanbul: s.335.
- Yağcı, Z. (2015). Hac ve Askeri Yol Üzerinde Bir Menzil: Adana Menzili. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, C: 1. S.1. 58-74.

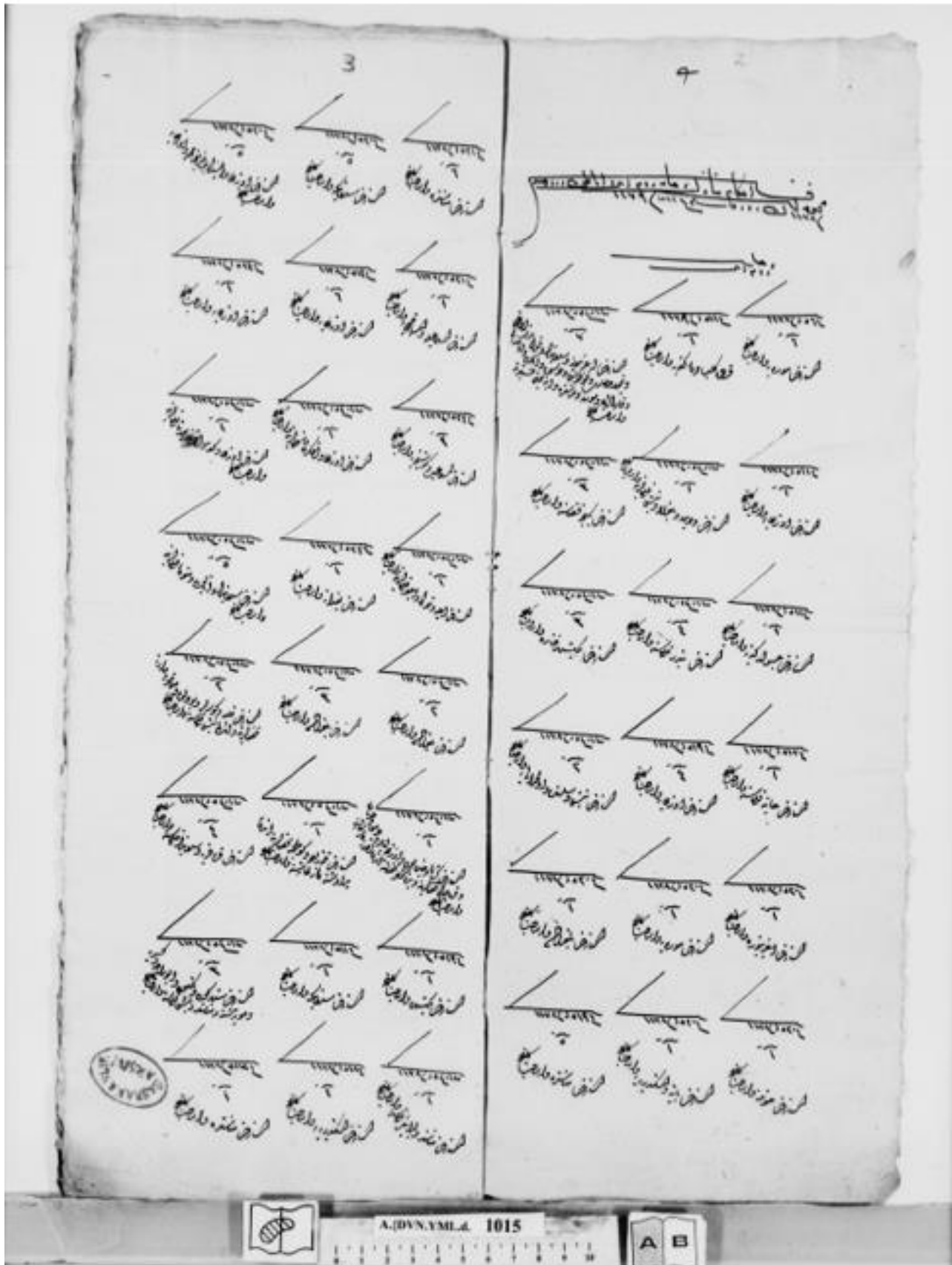
EKLER

EK 1. Osmanlı Devleti' nde Ana Yolları Gösteren Harita

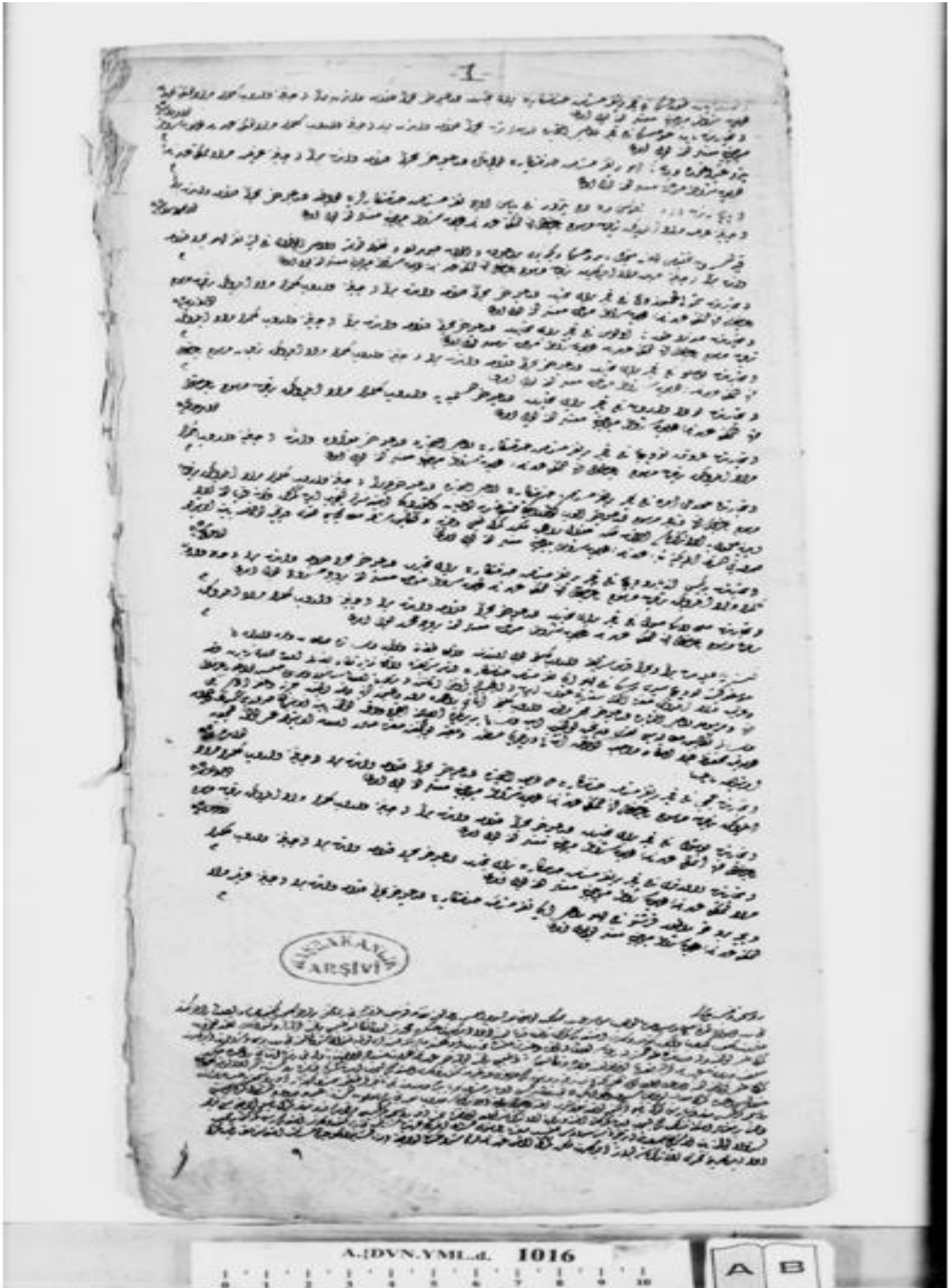

Harita, İzzet Sak ve Cemal Çetin' in “XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti' nde Menziller ve Fonksiyonları: Akşehir Menzilleri Örneği” adlı makalesinin 221. sayfasından alınmıştır. <http://sutad.selcuk.edu.tr/sutad/article/view/264>

EK 2. "1015 Numaralı Defter Örneği"

EK 3. "1016 Numaralı Defter Örneği."

EK 4. "1017 Numaralı Defter Örneği."

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Gamze Kardan
Doğum Yeri ve Yılı: Yenimahalle 1993
Yabancı Dili : İngilizce
E- posta: gamzekardan06@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Yıldırım Beyazıt Lisesi (2011)
Lisans: Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih bölümü (2016)
Yüksek Lisans: Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı
Yeniçağ Bilim Dalı